

de

THEMA

SEPTEMBER '86
5e jrg., nummer 48
verschijnt tenminste
10 maal per jaar

MIO

mededelingen opbouwwerk

samenvatting van college-
en partijprogramma's
in **23** steden

KIRKHOVEN				Totaal			
Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82	Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82
Totaal	37	4	5	35	16	2	16
PvdA	12	2	2	9	14	2	16
CDA	7	1	2	9	6	1	7
VVD	5	1	1	7	2		5
Scd Bel	9			4			1
PSP/PPR	2			3			1
CPM	1			2			1
D66	1			1			1

AMSTERDAM				Totaal			
Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82	Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82
Totaal	45	8	9	45	19	4	10
PvdA	21	5	4	16	1	2	1
Kl.links	6		2	10	1		1
VVD	7			10			
CDA	6	2	2	7			
D66	3	1	1	2			
Groen Am	1			0			
CP	1			0			

ARHLEN				Totaal			
Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82	Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82
Totaal	39	6	6	39	2	4	2
CDA	10	2	2	12	2	2	12
PvdA	18	4	2	12	4		10
VVD	7		2	10			2
D66	2			2			2
PSP	1			2			1

DEB BOSCH				Totaal			
Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82	Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82
Totaal	39	4	4	39	16	2	17
CDA	16	2	3	17	6	1	7
PvdA	14	2	1	9	5		5
VVD	6			5			2
D66	2			1			1
Kl.links	1			1			1

BREDA				Totaal			
Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82	Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82
Totaal	39	6	6	39	13	2	13
CDA	18	4	4	14	8	1	14
VVD	6			2	2		2
GPV	2			2			2
Kl.links	2			2			2
D66	1			2			1

Totaal				Totaal			
Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82	Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82
Totaal	39	5	5	39	14	2	14
CDA	16	2	3	17	4	1	4
PvdA	14	2	1	9	5	1	5
VVD	6			5	2		2
D66	2			1	1		1
Kl.links	1			1			1

Totaal				Totaal			
Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82	Raad '86	Meth. '86	Weth. '82	Raad '82
Totaal	29	4	4	29	14	2	14
CDA	14	2	2	14	2	1	14
PvdA	6			4	1		4
VVD	5			2	1		2
GPV	2			1			1
Kl.links	1			1			1
D66	1			1			1

SAMENVATTING EN COMMENTAREN

- op de terreinen: *
- * wonen/woongeving
  - * arbeidsmarkt/werkloosheid
  - * sociale zaken/inkomensproblematiek
  - * openbaar bestuur

	blz.
Ten Geleide	
Jur de Haan	3
Samenvatting van de beleidsvoor- nemens in de Collegeprogramma's	5
ALKMAAR	10
AMSTERDAM	12
ARNHEM	14
ASSEN	16
DEN BOSCH	18
BREDA	20
EINDHOVEN	22
ENSCHEDÉ	24
GRONINGEN	26
HAARLEM	28
DEN HAAG	30
HEERENVEEN	32
HENGÉLO	34
LEEUWARDEN	36
LELYSTAD	38
MAASTRICHT	40
NIJMEGEN	42
ROTTERDAM	44
TILBURG	46
UTRECHT	48
VLAARDINGEN	50
VLISSINGEN	52
ZWOLLE	54
Commentaar wonen/woonomgeving	
Hans Brugman	56
Commentaar arbeidsmarkt/werkloosheid	
Louis Ouwerkerk	58
Commentaar inkomensproblematiek	
Aat Brand	60
Commentaar openbaar bestuur	
Wil van de Leur	62

TEN GELEIDE

Dit themanummer van Mededelingen Opbouwwerk is geheel gewijd aan een overzicht van beleidsvoornemens van Gemeentebesturen van 23 steden op voor opbouwwerk relevante werkerreinen als wonen/woonomgeving, arbeidsmarkt/werkeloosheid, de inkomensproblematiek en het Openbaar Bestuur. Als materiaal zijn ten eerste de collegeprogramma's ter hand genomen die eind april door de Gemeenteraad vastgesteld zijn door de in het college vertegenwoordigde Politieke Partijen. Verder zijn ook de programma's van politieke partijen gebruikt, die bij de laatste Gemeenteraadsverkiezingen als beleidsprogramma gehanteerd zijn.

Het doel van deze exercitie door college- en partijprogramma's is drieërlei.

In de eerste plaats kan het de plaatselijke opbouwwerkinstelling in de betreffende steden van dienst zijn bij het onderkennen van mogelijke aangrijpingspunten voor de eigen beleidsvoering op de betreffende terreinen.

Omdat uiteraard aangenomen mag worden dat instellingen de beleidsprogramma's van de eigen stad wel kennen, is ook het volgende doel belangrijk: het overzicht van programma's biedt een uitgelezen mogelijkheid tot "dwarskijken", tot een vergelijking van beleidsvoornemens, zoals die in de verschillende plaatsen op de gekozen terreinen aan de orde zijn. In het verlengde van de onderlinge vergelijking ligt het derde doel, nl. samengebondeld leveren de beleidsvoornemens een "beeld" op van de richting, waarin plaatselijk het beleid zich ontwikkeld rond relevante maatschappelijke vraagstukken.

Verantwoording en selectie

Zonder het belang van het blootleggen van ontwikkelingen op terreinen als Openbare Veiligheid, Gezondheidszorg of Onderwijs voor opbouwwerkinstellingen te kort te willen doen, is het overzicht beperkt tot een viertal vraagstukken.

Enerzijds vanwege de praktische noodzaak om, gegeven de beperkte ruimte van twee pagina's per stad, op enigszins samenhangende wijze, elementen uit programma's weer te kunnen geven.

Belangrijker echter is de overweging geweest, dat ontwikkelingen in de volkshuisvesting en stadsvernieuwing, rond arbeidsmarkt en werkeloosheid en inkomensproblematiek, kernpunten betreffen waar het opbouwwerk het meest indringend mee te maken heeft.

Stadsvernieuwing of het stagneren daarvan, arbeid of het ontbreken daarvan en inkomen of het niet genoeg hebben, zijn voor grote bevoakingsgroepen, waar het opbouwwerk qualitate qua mee te maken heeft, de problemen, waar men mee te kampen heeft.

Om tot slot ook iets te kunnen zeggen over mogelijkheden en faciliteiten om zelf initiatieven rond genoemde vraagstukken te ontwikkelen, dan wel zeggenschap te hebben over en betrokken te worden bij Gemeentelijke voornemens, is ook de paragraaf "Openbaar Bestuur" bekeken.

Naast het collegeprogramma zijn per stad op de aangegeven onderdelen, ook de programma's van partijen bekeken, die in het college zitting hebben genomen. De reden daarvan is te kunnen zien uit welke koker nu welke voornemens stammen. Een andere reden is, te bezien in hoeverre de verschillende plaatselijke politieke partijen ook daadwerkelijk op genoemde vraagstukken ingaan.

Het behoeft geen betoog dat, gelet op de uitslag van de laatste gemeenteraadsverkiezingen, menig collegeprogramma meer dan in vorige de ter-

mijn, spoort met het PvdA-programma.

Eén opmerking moet nog gemaakt worden over de collegeprogramma's en partijprogramma's. In sommige plaatsen is het beleidsprogramma van het college vastgesteld door alle of bijna alle partijen die in de Gemeenteraad zitting hebben. Ook als de betreffende partij geen zitting heeft in het college.

In deze selectie hebben wij duidelijk gekozen voor een weergave van standpunten van partijen, die politiek gezien verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het collegeprogramma.

Tot slot nog enige opmerkingen over de selectie.

Wij hebben ons beperkt tot een weergave van programma's van 23 (grote) steden, waarbij een zekere landelijke spreiding in acht is genomen. Een vergelijkbare exercitie rond kleine steden, dorpen en kleine kernen zou uiteraard ook zijn waarde hebben; maar omwille van de onderlinge vergelijkbaarheid op zichzelf moeten staan.

Gemeten aan de in de stedelijke programma's toegekende ruimte, wordt relatief veel aandacht besteed aan de onderwerpen wonen/woonomgeving en arbeidsmarkt/werkloosheid.

Het was ondoenlijk om iets als een samenvatting te geven van alle beleidsvoornemens op de betreffende terreinen, al was het alleen maar vanwege de beperkte ruimte.

Noodgedwongen heeft er dus selectie plaatsgevonden, met alle risico's van verlies van informatie en duidelijkheid van dien.

Zo is rond het onderwerp wonen en woonomgeving met name gelet op iets als een visie op de richting en ontwikkeling van de stadsvernieuwing en de aandacht die gegeven wordt aan beheervraagstukken en de particuliere woningverbetering. Belangwekkende zaken als nieuwbouw, woonruimteverdeling, de positie van corporaties, etc., komen slechts aan de orde, voorzover de ruimte dit heeft toegelaten.

Wie de volledige teksten terzake wil inzien, kan overigens een overzicht daarvan bij de redactie bestellen.

Op vergelijkbare gronden is ook geselecteerd rond het onderwerp arbeidsmarkt/werkloosheid. Voorzover de inspanning rond dit onderwerp nadrukkelijk in samenhang gesitueerd wordt met een acquisitie-, promotie- en werkgelegenheidsbeleid, is daar melding van gemaakt.

Bij de onderwerpen inkomensproblematiek en Openbaar Bestuur was het minder nodig streng te selecteren

In het slot van dit nummer zijn enkele commentaren opgenomen van mensen, die op basis van hun eigen deskundigheid en betrokkenheid, hun visie geven op het materiaal.

Jur de Haan

SAMENVATTING VAN DE BELEIDSVOORNEMENS IN DE COLLEGEPROGRAMMA'S

WONEN/WOONOMGEVING

"Stadsvernieuwing is een sociaal proces dat veel meer omvat dan alleen het verbeteren van woningen of slopen van bijvoorbeeld woningen. Het heeft duidelijk te maken met zaken als volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, welzijn, samenlevingsopbouw, gezondheidszorg en verkeer, winkelvoorzieningenbestand, economische bedrijvigheid, kinderopvang en groenvoorzieningenbeleid".

"De compacte stad betekent streven naar hoge bebouwingsdichtheden, beperkte ruimte voor het verkeer en stapeling van functies. Functiemenging in ruimtelijke plannen moet eenzijdigheid in wijken voorkomen. Het garanderen van betaalbaar wonen en het beperken van bijkomende woonlasten zijn essentieel voor de inrichting en voortgang van het stadsvernieuwingproces".

Wie zou denken dat deze twee citaten afkomstig zijn uit de kringen van het opbouwwerk heeft het mis. Niets is minder waar. Het betreffen nl. citaten uit de collegeprogramma's van resp. Arnhem en Amsterdam, door de in het college vertegenwoordigde partijen vastgesteld, een anderhalve maand na de in maart gehouden gemeenteraadsverkiezingen. De exercitie door de collegeprogramma's en de daaraan ten grondslag liggende partijprogramma's van de in het college vertegenwoordigde partijen levert enkele leerzame passages op over de prioriteit, de inrichting en richting van stadsvernieuwing in de lokale samenleving.

In Enschede is vastgesteld dat .... "Het bevorderen van een actieve zeggenschap van bewoners past bij stadsvernieuwing als allesomvattende aanpak, gericht op gelijktijdig en in onderlinge samenhang vernieuwen en verbeteren van woningen, woonomgeving en sociale en economische voorzieningen". In het collegeprogramma van Den Bosch wordt gesteld dat .... "De stadsvernieuwing zich in de komende jaren zal ontwikkelen in de richting van een stedelijk herstructureringsbeleid, dat buurtoverstijgend is. Naast strikt bouwtechnische verbeteringen, gaat het dan om het realiseren van een goed leef- en werkklimaat in termen van sociaal-culturele, medische en onderwijsvoorzieningen en bedrijvigheid en werkgelegenheid". Zonder afbreuk te doen aan het beeld kunnen citaten als deze gemakkelijk aangevuld worden met bijv. een citaat uit het collegeprogramma van Maastricht: "Het overdragen van bevoegdheden inzake onderhoud en beheer veronderstelt een sterke bewonersorganisatie, die op ondersteuning van de gemeente kan rekenen".

Onmiskenbaar spreken uit de geanalyseerde collegeprogramma's van een 25-tal steden de volgende zaken.

De nadruk op samenhang

Het stadsvernieuwingproces wordt niet gezien als louter gericht op het tot stand brengen van woningverbeteringsingrepen. Integendeel. Duidelijk komt naar voren de noodzaak om binnen het stadsvernieuwingproces zaken als de werkloosheid, de aanwezigheid van voorzieningen en bedrijvigheid als het ware mee te kunnen nemen en mee vorm te geven.

De zorg om betaalbaarheidsvraagstukken

Uiteraard de bezuinigingen op het stadsvernieuwingfonds, maar ook het inzicht dat de woonlasten voor veel bewoners nauwelijks meer op te brengen zijn, hebben in het gemeentelijk beleid de stadsvernieuwing teruggebracht tot een uiterst sober gebeuren, ontdaan van alle franje.

Gemeenten geven duidelijk te kennen zoveel mogelijk in samenwerking met bewonersgroepen, corporaties en andere gemeenten initiatieven richting de rijksoverheid te nemen om tot verlaging van de woonlasten te komen. Men is van mening dat zolang de woonlastenproblematiek niet is opgelost, het "bouwen voor de buurt" blijvend gevaar zal lopen.

Erkenning van de rol en bijdragen van bewonersorganisaties

Via de projectgroepen stadsvernieuwing, "eigen" deskundige ondersteuning en duidelijke inspraak-faciliteiten willen gemeenten zoveel mogelijk bewoners betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van de stadsvernieuwing. Daar blijft het niet bij: Waar het beheervraagstukken betreft is men voornemens om in experimentele zin na te gaan in hoeverre en waar beheerbevoegdheden over te dragen zijn aan bewonersorganisaties.

Samenhang in toedeling van middelen

Uiteraard is er enige samenhang in de toedeling van middelen gebracht voor de instelling van het stadsvernieuwingfonds. Verder is opmerkelijk dat in sommige gemeenten, voorzieningen en maatregelen vanuit andere sectoren (als het specifieke en reguliere welzijnswerk en bijzondere rijksuitkeringen ten behoeve van bijvoorbeeld het minderhedenbeleid, werkloosheidsbestrijding en werkgelegenheidsbeleid) aan het stadsvernieuwingssysteem toegevoegd worden.

Stadsvernieuwing in relatie tot stadsbeheer

Nadrukkelijk krijgen beheervraagstukken aandacht; zowel in relatie tot de wijken, waar het stadsvernieuwingproces in zijn afrondingsfase verkeert als in de wijken, waar de stadsvernieuwing gaande is of zelfs nog moet beginnen. De nadruk bij beheer ligt op het (verder) voorkomen van grootschalige, dure verbeteringsingrepen, waarbij tegelijkertijd aandacht geschonken wordt aan de functie en betekenis van een bepaalde buurt voor de gehele stad. Hier kan aan toegevoegd worden dat stadsvernieuwing als onderdeel gezien wordt van het gehele volkshuisvestingsbeleid, met andere woorden in samenhang gezien wordt met vraagstukken als nieuwbouw, veranderende bevolkingssamenstelling, veranderende behoeften en woningverdeling.

Aandacht voor de particuliere woningverbetering

In de meeste gemeenten krijgt de particuliere woningverbetering behoorlijke aandacht. Met de nadruk op structureel herstel (casco), het liefst van meer woningen tegelijk, moet de projectmatige benadering naast de individuele benadering gestalte krijgen. In sommige gemeenten wordt de onafhankelijkheid van de verbouwleider of het bouw bureau benadrukt.

Al deze punten geven nadrukkelijk de wens weer tot het voeren van een lokaal volkshuisvestingsbeleid, wat samengevat kan worden in de termen: rechtvaardigheid, democratie, betaalbaarheid, variatie, vernieuwing en beheer.

ARBEIDSMARKT/WERKLOOSHEID

Tussen de verschillende collegeprogramma's is op een aantal punten een belangrijke mate van overeenkomst te bespeuren. In elk programma heeft dit thema een duidelijke plaats gekregen. Verschillen tussen de programma's hebben vooral te maken met de (wisselende) aandacht die besteed wordt aan het meer algemeen economisch beleid, zoals:

- aandacht voor de regionale economische structuur en/of arbeidsmarkt
- het werven (behouden) van nieuwe bedrijvigheid
- het stimuleren van eigen investeringen
- het versoepelen en beter begeleiden van procedures om tot vestiging van bedrijven en/of instellingen over te gaan.

Vrijwel alle collegeprogramma's besteden aandacht aan de bestrijding van de werkloosheid en de opvang van (langdurig)werklozen. Als doelgroep voor te nemen beleidsmaatregelen worden vaak degenen aangeduid met een zwakke positie op de arbeidsmarkt, zoals

- leden van etnische groepen
- langdurig werklozen
- schoolverlaters
- jongeren
- meisjes
- vrouwen

Ten aanzien van deze doelgroepen worden ondermeer de volgende beleidsmaatregelen in het vooruitzicht gesteld:

1. Opvang van (langdurig) werklozen middels scholing, vorming e.d. in het sociaal-cultureel werk, veelal op buurtniveau.
2. Bevorderen, stimuleren van scholing en/of werken met behoud van uitkering (volgens richtlijnen van SoZa) en van vrijwilligerswerk. Voorwaarde is wel dat dit niet concurrentievervalsend werkt.
3. Bevorderen en beter gebruik maken van financieringsbronnen als terugploegregelingen e.d.
4. Het stimuleren en begeleiden van het creëren van (tijdelijke) werkgelegenheid middels een breed scala van projecten.
5. Stimuleren, bevorderen van allerlei her-, bij- en omscholingsactiviteiten.
6. Middels overleg met bedrijfsleven en scholingsinstituten, het beter laten aansluiten van scholing en opleiding op de arbeidsmarkt.
7. Het stimuleren, begeleiden, (voor)financieren van allerlei vormen van eigen ondernemingen.

Om dit structureel en organisatorisch te ondersteunen, zullen veel gemeentebesturen streven naar een betere coördinatie en samenwerking met derden, zoals G.A.B., bedrijfsleven, scholingsinstituten, C.B.B., het midden- en kleinbedrijf (M.K.B.).

In het collegeprogramma van de gemeente Den Haag wordt gesproken over de deconcentratie van het G.A.B., de gemeente Amsterdam denkt eraan om arbeidsvoorzieningen van het G.A.B. te decentraliseren.

SOCIALE ZAKEN/INKOMENSPROBLEMATIEK

Gemeentebesturen zijn zich bewust van de kwetsbare positie van uitkeringsgerechtigden, lagere inkomensgroepen, ouderen en (randgroep)jongeren, met name hun inkomenspositie. Een zeker gevoel van machteloosheid klinkt hier en daar in de collegeprogramma's door wanneer men constateert dat dit terrein hoofdzakelijk wordt beheerd door de centrale overheid en dat de marges van een gemeentelijk overheidsbeleid gering zijn. Binnen de grenzen van het mogelijke worden echter een aantal voornemens geformuleerd op het gebied van:

- Gemeentelijke belastingen; tarieven van gemeentelijke voorzieningen; beïnvloeding van factoren die de woonlasten mede bepalen.
- Immateriële hulpverlening door de G.S.D. en andere instellingen op het gebied van voorlichting, serviceverbetering, begeleiding, hulp bij budgettering en belangenbehartiging. Mogelijk zal het G.S.D. hiervoor een herstructurering dienen te ondergaan.
- Hulpverlening bij schulden, zoals schuldsanering, kwijtscheldingen, kortingen e.d. Hiervoor zijn of worden een Volkskredietbank of speciale gemeentelijke fondsen ingesteld.
- De instelling van advies- en/of inspraakorganen.

Een niet onbelangrijk terrein waar mogelijkheden voor het voeren van een eigen beleid liggen is het terrein van de heffingen van gemeentebelastingen, vaststelling van tarieven van (gemeentelijke) voorzieningen en beïnvloeding van factoren die de hoogte van de woonlasten mede kunnen bepalen. Veel collegeprogramma's spreken dan ook over specifieke aandacht voor (bovengenoemde) kwetsbare groepen op dit gebied, tot uiting komend in zinsnedes als "letten op" (Den Bosch), "terughoudend beleid" (Assen, Amsterdam), "de mogelijkheid van de invoering van het draagkrachtprincipe" (Nijmegen, Groningen, Leeuwarden) en "vrijwaren van de laagste inkomens" (Den Haag).

Het collegeprogramma van de gemeente Den Haag is op dit punt het meest concreet: fl. 20 mln. van de winstafdracht van het G.E.B. wordt besteed aan een fonds voor woonlastenverlichting en isolatiesubsidies. Maar ook andere gemeenten willen komen tot een actief beleid om de woonlasten te drukken (o.a. door isolatieprogramma's).

In veel collegeprogramma's wordt ook te kennen gegeven dat de immateriële hulpverlening van instellingen als de G.S.D. moet worden verbeterd. De G.S.D. zal niet alleen een ruime interpretatie kunnen geven van de landelijke richtlijnen (zie o.a. Arnhem), maar zal ook meer aan voorlichting, serviceverlening, begeleiding en hulp bij budgettering moeten doen. Niet alle gemeentebesturen delen deze taak aan de G.S.D. toe. Soms spreekt men over samenwerking met het algemeen maatschappelijk werk en/of welzijnsinstellingen (Breda, Maastricht, Utrecht). Mogelijk zal de G.S.D. voor deze vorm van hulpverlening de nodige aanpassing moeten ondergaan (Enschede, Breda).

Een grote groep mensen komt in een uitzichtsloze positie terecht als gevolg van oplopende schulden. Gemeentebesturen zullen ook deze mensen tegemoet kunnen komen. In de meeste collegeprogramma's wordt dan ook gesproken over het ontwikkelen van een beleid m.b.t. de schuldenproblematiek door sanering, korting en/of kwijtschelding. Hiervoor bestaan instellingen als de Volkskredietbank of speciale gemeentelijke fondsen. Deze voorzieningen zullen worden gehandhaafd, uitgebreid of (indien nog niet aanwezig) ingesteld. In een aantal collegeprogramma's wordt een toenemende invloed van cliënten, belangengroepen op de uitvoering van de werkzaamheden bepleit middels vormen van overleg met de G.S.D. (Leeuwarden, Heerenveen), cliëntenparticipatie (Breda) of wil men komen tot een klachtenprocedure (o.a. Leeuwarden). Ook wordt gedacht aan de instelling van advies- en/of inspraakorganen, zoals een stuurgroep minimabeleid (Leeuwarden), een cliëntenraad (Maastricht), een dienstenplatform (Hengelo). In Den Haag denkt men aan een inspraakorgaan uitkeringsgerechtigden.

OPENBAAR BESTUUR

De programma's zijn bekeken op de relatie openbaar bestuur - burger en op decentralisatie van het bestuur naar wijk- of deelraden en/of decentralisatie en overdracht van bevoegdheden naar ambtenaren of instellingen.

De collegeprogramma's vertonen een duidelijke overeenkomst wanneer het gaat om voornemens als het bevorderen van de openbaarheid van bestuur, het tijdig en begrijpelijk doorgeven van informatie aan belanghebbenden, het verbeteren van inspraakprocedures en van medezeggenschapsvormen. Enkele gemeenten wijzen op de mogelijkheid van lokale omroep (Heerenveen, Hengelo, Lelystad, Tilburg). In een aantal collegeprogramma's (o.a. dat van Nijmegen) wordt nadrukkelijk gesteld dat bij inspraakprocedures vooraf duidelijk moet zijn welke beleidsmarges er zijn en wanneer inspraak werkelijk effect kan hebben. Ook wordt wel gesteld dat beslissingen, die afwijken van de resultaten van inspraakprocedures,

moeten worden gemotiveerd (Enschede, Tilburg). In een aantal gemeenten is een zgn. inspraakverordening van kracht. Een aantal andere gemeenten stelt de totstandkoming hiervan in het vooruitzicht.

Een andere mogelijkheid om de burger beter bij het openbaar bestuur te betrekken, is het instellen of verbeteren van de mogelijkheid om klachten op 'tafel' van het gemeentebestuur te kunnen deponeren. Zo overweegt men de totstandkoming van een goede (algemene) klachtenprocedure (Heerenveen, Utrecht, Den Bosch), de instelling van een klachten commissie (Groningen), een ombudsoverheidscommissie (Zwolle, Utrecht) of een ombudsfunctie op lokaal niveau (Hengelo).

Wijken en buurten komen in zicht wanneer het gaat om de voorbereiding en uitvoering van stadsvernieuwingsprocessen. Zo wil men in Arnhem bewoners meer gaan betrekken bij de besluitvorming over planvoorbereiding en uitvoering. In Hengelo en Maastricht gaat men experimenteren met de overdracht van gemeentelijke taken en/of middelen naar wijken of buurtraden (Maastricht) of naar doelgroepen en instellingen (Hengelo). In Den Haag streeft men naar deconcentratie van de gemeentelijke dienstverlening (waaronder het wijkbeheer wordt ondergebracht) naar stadsdeel of wijk. Aan een werkgroep bestaande uit gemeente-bewoners-bedrijven wordt geld beschikbaar gesteld volgens het principe van wijkbudgetverstrekking. In Utrecht zullen ook bevoegdheden worden overgedragen aan bewonersorganisaties en moet de instelling van buurtbudgetten worden bevorderd. Maar ook andere gemeenten zullen plannen ontwikkelen om bewoners meer bij de stadsvernieuwing te betrekken.

In Amsterdam en Rotterdam zal het beleid t.a.v. decentralisatie van het bestuur naar deel- of wijkraden worden voortgezet. Amsterdam zal de zgn. functionele adviesraden mogelijk terugdringen.

In Zwolle zal men middels onderzoek naar meer mogelijkheden zoeken om de relatie burger - openbaar bestuur te verbeteren. In Leeuwarden overweegt men de mogelijkheid van een consultatief referendum.

In een aantal collegeprogramma's wordt ook gesproken over privatisering, overdracht van bevoegdheden naar particuliere instellingen (o.a. woningbouwcorporaties).

ter- reinen colle- gen partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 2 CDA 1 VD 1	<p>Aan de hand van een op te stellen volkshuisvestingsplan wordt een aanzet gemaakt met een beleidsmatig beheer van de woningvoorraad. Aan de hand van de behoefte-ontwikkeling wordt de voorraad naar woninggroottes en prijs aangepast. Het inschrijvings- en toewijzingsbeleid wordt zo veel mogelijk toegespitst op bovenstaande.</p>	<p>Men streeft naar een geïntegreerd werkgelegenheidsbeleid, gekoppeld aan een gericht beleid ter bestrijding van de werkloosheid. In samenwerking met het GAB zal een goed scholingsaanbod worden geboden. Tevens dient er een actieve dienstverlening aan het M.K.B. tot stand te komen, in nauw overleg met de Kamer van Koophandel.</p> <p>Een actief acquisitiebeleid neergelegd in een plan is onderdeel van het werkgelegenheidsbeleid.</p> <p>Een goede coördinatie en benutting van werkgelegenheidsbevorderende maatregelen van andere overheden wordt nadrukkelijk nagestreefd.</p>
PvdA	<p>Er moet een meerjarenplan komen voor stadsvernieuwing, waarbij advies moet worden gevraagd aan het samenwerkingsorgaan volkshuisvesting en bewonersorganisaties. T.a.v. de stadsvernieuwing moeten prioriteiten gelegd worden bij: renovatie van aanwezige woningbestand; herstel en vervanging v/d infrastructuur; verplaatsen milieuhinderlijke bedrijven. Onderzoek wordt of ook andere dan rijksmiddelen aangewend kunnen worden. Binnen budget moet meer aandacht komen voor bewonersbegeleiding en alternatieve huisvestingsvormen. Van nieuw te bouwen woningen moet ten minste 40% in de huursektor worden gebouwd. Een centraal toewijzingsstelsel op basis van een zo objectief mogelijke urgentiebepaling wordt bevorderd. Leegstaand moet worden bestreden. Zeggenschap over het beheer moet worden bevorderd.</p>	<p>Het werkgelegenheidsbeleid moet primair gericht zijn op het creëren van nieuw werk. Het werkloosheidsbeleid richt zich op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hulp aan uitkeringsontvangers die een eigen bedrijf willen starten. - heroriëntatie van de activiteiten in het jeug- en jongeren werk. - ondersteuning bieden aan mensen die door werkloosheid zijn getroffen.
CDA	<p>Een meerjarenplan voor stadsvernieuwing moet worden vastgesteld. Per jaar wordt een uitvoeringsplan vastgesteld. Voorrang krijgen: verbetering of herstel van de infrastructuur; renovatie of verbetering van woningen. Bij de vaststelling van het meerjarenplan moet de gemeente ervoor zorgen dat bewoners bij de voorbereiding en uitvoering van de plannen betrokken worden. Milieuhinderlijke bedrijven worden geweerd in of verplaatst uit woongebieden. De gemeente voert een integraal volkshuisvestingsbeleid, vastgelegd in een plan. Bij de verdeling van woonruimte hanteert de gemeente de woonruimteverordening en wordt uitgegaan van een goede verhouding woonlasten - financiële positie woningzoekende. Verder van belang: gevarieerd woningaanbod, medezeggenschap van bewoners.</p>	<p>Het beleid moet gericht zijn op creëren van een gunstig vestigingsklimaat. Dit in overleg met werkgevers- en werknemersorganisaties. De gemeente dient her- en bijscholingsactiviteiten voor langdurig werklozen en jeugdige werklozen actief te ondersteunen. Dit geldt ook voor stimulering en advisering van starters van een eigen bedrijf.</p>
VD	<p>Het verdelen van woonruimte verdient uitzonderlijke aandacht. Het puntensysteem moet geëvalueerd en zonodig veranderd worden. Extra aandacht moet worden geschonken aan de inkomenspositie van de aspirant bewoners. Onderzoek is nodig naar nieuwe woningbouwlocaties.</p> <p>De huidige tijd vraagt om sobere en doelmatige plannen voor stadsvernieuwing.</p>	<p>Handhaving van soepele procedures en een snelle afhandeling van diverse vergunningen bij bedrijfsvestigingen blijft noodzakelijk.</p>

soc.zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>De reorganisatie van de GSD zal op basis van de nota "veranderen met beleid" worden voltooid. Dat wil zeggen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verhoging van de dienstverlening. - een positie van de GSD binnen een geïntegreerd werkgelegenheidsbeleid met speciale aandacht voor bijstandsvrouwen, jongeren en migranten. - verbetering van de voorlichting m.b.t. de rechten en plichten op het gebied van de sociale zekerheid. - versterking van de beleidssignerende functie van de GSD. <p>Het draagvlak van de Gemeentelijke Krediet Bank dient te worden versterkt.</p> <p>De GSD dient toegerust te zijn voor de volgende taken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - financiële hulpverlening en schuldsanering. - ontwikkelen werkloosheidsbeleid. - advies- en informatiefunctie. - doorverwijzingsfunctie. - signaleringsfunctie. <p>De gemeente kan een eigen beleid voeren t.a.v. het stimuleren van vrijwilligerswerk en studie met behoud van uitkering.</p> <p>Onderzocht zal worden of er mogelijkheden zijn tot het instellen van een steunfonds voor minima om dit vervolgens onder te brengen bij de gemeentelijke kredietbank.</p> <p>In het verkiezingsprogramma wordt geen aandacht besteed aan inkomensproblematiek, GSD en/of gemeentelijke kredietbank.</p> <p>De belasting van de GSD is aanzienlijk toegenomen. Toch blijft men gebonden aan het uitvoeren van maatregelen.</p> <p>Een vroegtijdige betrokkenheid van de gemeenteraad of de betreffende commissie van advies en bijstand, bij zich voordoende moeilijkheden, kan een eventuele polarisatie voorkomen.</p>	<p>De activiteiten van de staffuncties bestuurscontacten-beleidsvoorlichting dienen niet gericht te zijn op het "verkopen" van het beleid, maar op het informeren van de burger. Het informeren van de burgers zal naast de lokale pers ook via eigen gemeentelijke kanalen dienen plaats te vinden.</p> <p>Een voortdurende wisselwerking tussen bevolking en overheid is een voorwaarde om een doelgericht beleid te kunnen voeren en daarmee de kloof tussen de twee partijen te verkleinen. Daarnaast is van belang een aanmerkelijke decentralisatie van de bestuursmacht. Maatschappelijke initiatieven, die passen in het gemeentelijk beleid en/of bijdragen tot "zelfvoorziening" door burgers, verdienen in beginsel de steun van het gemeentebestuur. Tevens mogen aan informatievoorziening; openbaarheid, openheid en toegankelijkheid van het bestuur hoge eisen gesteld worden.</p> <p>Voor bovengenoemde zijn de instrumenten bestuurscontacten, inspraak en voorlichting behulpzaam.</p> <p>In het verkiezingsprogramma wordt geen aandacht besteed aan de relatie overheid-burger.</p> <p>De WVD ziet het gemeentebestuur voor de komende raadsperiode voor een zware taak staan. Aanzienlijke besparingen zullen doorgevoerd moeten worden. Dit zal door burgers en personeel gevoeld worden. Zo groot mogelijke steun in de gemeenteraad is noodzakelijk.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 5 CDA 2 D'66 1	De "Compacte Stad" betekent streven naar hoge bebouwingsdichtheden, beperkte ruimte voor verkeer en stapeling van functies. Functiemenging in ruimtelijke plannen moet eenzijdigheid van wijken voorkomen. Garantie tot betaalbaar wonen en beperking bijkomende woonlasten zijn essentieel voor inrichting en voortgang van stadsvernieuingsproces. Nieuwbouw, herstel en omgevingsverbetering moeten worden voorbereid door projectgroepen, waarbij zoveel mogelijk bewoners betrokken worden bij voorbereiding en uitvoering. In de 1e en 2e ring wordt actief aangekocht en de aanschrijvingscapaciteit opgevoerd. Goed functionerende wijkcentra en uitbreiding van woningcommissies die aanschrijvingsgebied begeleiden, kunnen ingangen zijn om betrokkenheid van bevolking te vergroten.	Financiering van werkloosheidsbestrijding geschiedt door het onder voorwaarden aanwenden van uitkeringsgelden. De jaarlijks toegewezen terugploeggelden moeten via een bedrag ineens worden toegewezen en tevens van toepassing zijn op de kwartaire sector. Zo nodig wordt een eigen variant ontwikkeld op werkprojecten gericht op het creëren van betaald werk, waarbij gebruik wordt gemaakt van uitkeringsgelden. Versterking van de coördinatie van werkloosheidsbestrijding vergt samenwerking tussen het projectbureau werkloosheidsbestrijding, het GAB, GSD en de afdelingen EZ, PZ en onderwijs. Decentralisatie van het arbeidsvoorzieningsbeleid via het GAB is vereist. Door uitgebreide programma's voor om-, her- en bijscholing kan in schaarste en doorstroming op de arbeidsmarkt worden voorzien.
PvdA	Volkshuisvesting, stadsvernieuwing en ruimteverordeningen zijn belangrijke instrumenten ter bestrijding van maatschappelijke achterstanden. Dat betekent garantie van betaalbaar wonen en beperking van bijkomende woonlasten zijn essentieel voor de voortgang van de stadsvernieuwing. Het nieuwe normkostensysteem kan wat dat betreft desastreus uitpakken. Er vindt een geleidelijke verschuiving van capaciteit en geldstromen van stadsvernieuingsgebieden naar de '20-40-gordel' plaats. Het optuigen van een volwaardige ambtelijke projectgroeporganisatie is niet nodig; wijkcentra en woningcommissie kunnen dienen voor contact met bevolking. De mogelijkheid van samenwerkingsvormen tussen eigenaar/bewoner/gemeente bij beheer woning en woningomgeving dienen te worden onderzocht.	Werkloosheidsbestrijding door verbeterde scholing of tijdelijke maatregelen als investeringsprojecten, gefinancierd door het terugploegen van uitkeringen is hard nodig, al is het activeren van uitkeringsgelden een lapmiddel. Ook de kwartaire sector moet in aanmerking komen voor terugploegprojecten, zoodat worden eigen varianten ontwikkeld. Aan hergebruik van uitkeringsgelden worden wel randvoorwaarden gesteld, als geen concurrentievervalsing, de tijdelijkheid, en gericht op ingeschreven werkzoekenden. De gemeentelijke coördinatie van werkloosheidsbestrijding wordt verbeterd. Uitgebreide programma's voor om- en bijscholing kunnen bijdragen aan een doorstroming op de arbeidsmarkt.
CDA	Uitgangspunt van het te vormen beleid is het realiseren en in stand houden van voldoende goede, betaalbare huisvesting van de verschillende bevolkingsgroepen. De stadsvernieuwing is daarbij niet alleen het renoveren of vernieuwen van woningen. Het is een integraal proces, waarbij ook de woonomgeving, het functioneren van bedrijven, de bevolkingssamenstelling en voorzieningen aan de orde moeten komen. Het aanbrengen van, als het actieve en passieve aanschrijvingsbeleid van particuliere woningen dient te worden opgevoerd. De verantwoordelijkheid, betrokkenheid en medezeggenschap van bewoners over woning en woonomgeving worden gestimuleerd; de verlaging van woonlasten is mogelijk via zelfwerkzaamheid bij renovatie, verlaging bouwkosten door heropbouw en energiebesparende voorzieningen.	Een in te stellen onderzoek moet meer inzicht geven in de aard van de werkloosheid en het functioneren van de arbeidsmarkt. In overleg met het rijk moet aangedrongen worden op een regionaal economisch beleid met o.a. erkenning van de specifieke aandacht voor de grootstedelijke werkloosheidsproblematiek. Jongeren en migranten zijn de belangrijkste doelgroepen bij het om-, her- en bijscholingsbeleid van het arbeidsbureau en CBB.
D'66	Behoud en herstel van de bestaande woningvoorraad staat voorop, zodat het karakter van de buurten gehandhaafd blijft en een goede en goedkope woningvoorraad behouden blijft. Gelijktijdig met de begrotingsbehandeling dient een overzicht van voorgenomen activiteiten te worden geleverd, met speciale aandacht voor de wijze waarop betrokkenen bij de verdeling van middelen betrokken zijn (geweest). Uitbouw van de projectgroepen stadsvernieuwing is wenselijk. Aangezien stadsvernieuwing nooit ophoudt, is de instelling van voldoende geëgulpeerde beheersgroepen wenselijk. Een renovatieplan voor de na-oorlogse wijken dient met spoed ter hand genomen te worden.	Een groot deel van de werklozen heeft een lage scholing of een scholing die niet past bij de vraag van het bedrijfsleven. Door het onderwijs wordt op de ontwikkelingen te traag gereageerd, de samenwerking met het bedrijfsleven om mogelijkheden tot (her)scholing te verbeteren dient te worden versterkt.

soc. zaken/inkomensproblematiek

openbaar bestuur

t.a.v. gemeentelijke tarieven dient een terughoudend beleid gevoerd te worden. In een combinatie van verlaging van de energieprijzen, beperking van energieverbruik, beperking van huurverhogingen en verbetering van individuele huursubsidie kan iets aan de woonlastenproblematiek gedaan worden. Hoge prioriteit wordt gegeven aan goederen, diensten en voorzieningen, waar vooral lagere inkomens van profiteren. Dit herverdelingsbeleid houdt o.a. in dat voorzieningen en diensten toegankelijker gemaakt worden en extra gelden vrijgemaakt worden om mensen met de laagste inkomens tegemoet te komen, via het belastingen- en tarievenbeleid en het zgn. "minima zonder marge beleid". In de nota profijt van de gem. overheid wordt dit geconcretiseerd. Dure voorzieningen evt. tegen inkomensafhankelijke tarieven leveren.

De mogelijkheid tot een gemeentelijke herverdelingsbeleid moeten volledig worden uitgebuit door het toegankelijk maken van voorzieningen, goederen en diensten voor de lagere inkomens en het vrijmaken van extra gelden ten behoeve van tegemoetkomingen. Rijksmiddelen als middelen, verkregen via herschikking op basis van het rapport "profijt van de gemeentelijke overheid" moeten daarvan gebruikt worden. Voorzieningen, die met name door laagstbetaalden worden gebruikt, dienen tegen het laagst mogelijke tarief geleverd te worden. Dure voorzieningen, die door uiteenlopende inkomensgroepen gebruikt worden, dienen tegen inkomensafhankelijke tarieven geleverd te worden. De wijze waarop mensen met schuldproblemen geholpen kunnen worden moet verder uitgewerkt worden.

Het niveau van de gemeentelijke belastingen mag niet meer stijgen dan de stijging van de kosten van het levensonderhoud. Nagegaan wordt of bijdragen van bewoners aan voorzieningen waarvan op vrijwillige basis gebruik gemaakt wordt, door o.a. differentiatie van tarieven op openingstijden verhoogd kunnen worden. Gezien het aan de belastingwetgeving ten grondslag liggende gelijkheids- en draagkrachtstelsel dient uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied afgewezen te worden. Het beleid rond de behandeling van "minima zonder marge" wordt voortgezet.

De verhogingen van gemeentelijke tarieven en belastingen mogen de koopkracht van de burger met een modaal of lager inkomen niet aantasten.

Het gemeentelijk participatiebeleid kenmerkt zich door vroegtijdige en actieve openbaarheid, duidelijkheid over de feitelijke en formele marges van inspraak en de mogelijkheid voor betrokken organisaties en burgers zich door deskundigen te laten ondersteunen. Het aantal functionele adviesraden dient teruggedrongen te worden. De middelen ten behoeve van wijkcentra en ten behoeve van de ondersteuning van bewoners en bedrijven in stadsvernieuingsgebieden worden uitgebreid. Systematisch wordt aandacht besteed aan de wensen en behoeften van gebruikers van gemeentelijke diensten en voorzieningen.

De binnen-gemeentelijke decentralisatie in de vorm van stadsdeelraden dient onverkort te worden ingevoerd. Doelstellingen als het bestuur dichter bij de burgers te brengen en doelmatiger te werken zijn van toepassing. De huidige inspraakpraktijk moet aan een zorgvuldig onderzoek onderworpen worden; gelet moet worden op o.a. fase van de besluitvoorbereiding en de wijze van bekendmaking aan, en benadering van de doelgroep en de aard van de doelgroep. Vooropgesteld blijft dat bij inspraak en participatie, organisaties en burgers mogelijkheden moeten hebben eigen deskundigheid te verwerven. Functionele adviesorganen moeten worden teruggedrongen; het houden van referenda wordt afgewezen.

De bestuurlijke decentralisatie in de vorm van stadsdeelraden heeft de voorkeur boven ambtelijke deconcentratie, gelet op de publieke controle op de besluitvorming. De bevoegdheden overdracht dient optimaal te zijn en niet maximaal, gelet op de functies van de centrale stad. De vastgestelde evaluatie dient inzicht te bieden in de mate van participatie en verfijning in de lokale bestuurstaak als in de vraag in hoeverre het bestaan en functioneren van de wijkopbouworganen onmogelijk wordt gemaakt.

De binnen-gemeentelijke decentralisatie heeft tot doel de burger meer invloed te geven en de bestuurlijke effectiviteit te bevorderen. Verdere invoering is gewenst. De wijkopbouworganen zijn van de deelraad onafhankelijk functionerende instellingen die de directe democratie in een stadsdeel dienen. De functionele raden moeten regelmatig op hun functioneren worden getoetst. De wettelijke bezwaren tegen invoering van een beslissend referendum dient weggenomen te worden; vooruitlopend daarop kan een lokaal en raadplegend referendum ingevoerd worden.

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 4 CDA 2	<p>Stadsvernieuwing in de oude wijken houdt een hoge prioriteit. Gestart wordt met aanpak naoorlogse wijken. Uit het stadsvernieuwingfonds worden betaald: bouwtechnische ondersteuning van bewoners; uitvoering verbeteringsplannen; actief aankopen woningen part. verhuurders en behoud beeldbepalende gebouwen. Het fonds mag niet dienen als reservepot voor andere uitgaven. Veel aandacht voor onderhoud en beheer bestaande woningvoorraad. Garanties inbouwen dat particuliere verhuurders hun bezit na verbetering lange tijd tegen redelijke huur verhuren. Bij alle plannen voor nieuwbouw, verbouw, verbetering en groot onderhoud rekening houden met woonlasten. De besluitvorming moet in alle stadia inzichtelijk en door bewoners beïnvloedbaar zijn.</p>	<p>Gemeente stimuleert bedrijfsmatige werkgelegenheid op gebied van gebied van stadsvernieuwing, milieu-sanering, hergebruik van afval, toerisme en recreatie.</p> <p>Arbeidsmarktbeleid, gericht op meest kwetsbare groepen. Nadrukkelijke aandacht jeugdige langdurig werklozen (waaronder jongeren uit culturele minderheden) en oudere herintredende vrouwen. Heroriëntatie GAB. Stimuleren bedrijfsleven om werkgelegenheid te scheppen voor jeugdige werklozen. Voor werkprojecten alle subsidieregelingen landelijke overheid benutten. Gemeente zet ook eigen middelen in. Voorkeur voor terugploegprojecten boven werken met behoud van uitkering en werkervaringsprojecten. Scholingsplan voor werklozen, afstemming scholingsaanbod (gericht op arbeidsmarkt) en educatieve cursussen.</p>
PvdA	<p>Stadsvernieuwing in de oude wijken houdt een hoge prioriteit. Gestart wordt met aanpak naoorlogse wijken. Uit het stadsvernieuwingfonds worden betaald: bouwtechnische ondersteuning van bewoners; uitvoering verbeteringsplannen; actief aankopen woningen part. verhuurders en behoud beeldbepalende gebouwen. Het fonds mag niet dienen als reservepot voor andere uitgaven. Veel aandacht voor onderhoud en beheer bestaande woningvoorraad. Garanties inbouwen dat particuliere verhuurders hun bezit na verbetering lange tijd tegen redelijke huur verhuren. Bij alle plannen voor nieuwbouw, verbouw, verbetering en groot onderhoud rekening houden met woonlasten. De besluitvorming moet in alle stadia inzichtelijk en door bewoners beïnvloedbaar zijn.</p>	<p>Optimaal subsidieregelingen rijk en provincie gebruiken voor het scheppen van arbeidsplaatsen op gebied van stadsvernieuwing, milieusanering, energiebesparing, hergebruik van afval en kleinschalige, milieuvriendelijke productieprocessen. Oprichting van bedrijven, waarvan aandelen in gemeentelijke handen zijn of via eigen participatiefonds deelnemen in activiteiten. Door scholingsaanbod en werkervaringsprojecten kansen voor werkzoekenden op arbeidsmarkt verbeteren. Meer invloed op beleid GAB. Prioriteit voor jeugdige werklozen. Vrouwen stimuleren zich in te schrijven. Bij werkprojecten voorkeur voor terugploegprojecten, met arbeidscontract en conform CAO. Werklozenbeleid ook gericht op vrijetijdsbesteding. Afstemming scholingsaanbod en educatieve cursussen vanuit soc.-culturele sector.</p>
CDA	<p>Diegenen die niet zelf in hun woonsituatie kunnen voorzien, verdienen extra aandacht in het volkshuisvestingsbeleid, met name jongeren, ouderen, gehandicapten, culturele minderheden en in het algemeen mensen met een laag inkomen. Nieuwbouw en renovatie moet betaalbaar zijn voor burgers. Integratie wordt nagestreefd van nieuwbouwbeleid, oudbouwbeleid en woningtoewijzingsbeleid, waarbij betrokken moeten worden woningbouwcorporaties, grote verhuurders en maatschappelijk werk. Het stadsvernieuwingbeleid is gericht op terugdringen van verpaupering en het weer leefbaar maken van bepaalde wijken/gebieden. Verbetering verdient voorkeur boven afbraak. Er wordt een selectief aankoopbeleid gevoerd. Bewoners in stadsvernieuwingswijken krijgen inspraak in het proces.</p>	<p>Prioriteiten gemeentelijk beleid zijn bevorderen van economische activiteiten, behoud, scheppen en herverdelen van werk, alsmede zorg voor langdurig werklozen. Aanpak jeugdwerkloosheid door arbeidsvoorzieningsmaatregelen en werken met behoud van uitkering.</p> <p>Ondersteuning van starters door voorlichting, huisvesting, garanties, tegemoetkoming in gemeentelijke belasting, behoud van uitkering. Bevorderen dat gebruik wordt gemaakt van kennis en ervaring gevestigde ondernemers. Het helpen creëren van praktijkervaringsplaatsen kansarme jongeren en oriëntatieplaatsen bij het bedrijfsleven. Het bevorderen dat jeugdigen ervaring kunnen opdoen in op de praktijk gerichte oefenbedrijven.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>De gemeente dient een gericht sociaal beleid te voeren ter ondersteuning van de laagste inkomens- en uitkeringsgroepen en hun organisaties.</p> <p>Een effectief kortingen- en kwijtscheldingsbeleid en een reductiesysteem om een aantal van de gemeente afhankelijke instellingen toegankelijker te maken voor de sociale minima moet tot stand worden gebracht.</p> <p>Door de Sociale Dienst zullen de landelijke richtlijnen voor het te voeren sociale beleid, waar mogelijk, zo ruimhartig mogelijk ten gunste van uitkeringsgerechtigden worden uitgelegd. Gestreefd wordt naar versterking van de zelfstandigheid en maatschappelijke weerbaarheid van de cliënt met behulp van budgetvoorlichting, schuldenregeling en door het aanmoedigen van persoonlijk initiatief.</p>	<p>In het bestuursaccord is op enkele onderdelen medezeggenschap geregeld. In het stadsvernieuwingsproces worden bewoners uitdrukkelijk betrokken bij besluitvorming t.a.v. planvoorbereiding en uitvoering. Inspraak voor woningen zo adequaat mogelijk, bij voorkeur per straat of blokje woningen. Bij beslissingen over maatregelen aan de woningen is de mening van bewoners met inachtnaam van de financiële consequenties voor de huurders en de financiële moeilijkheden van de beheerders, doorslaggevend. Op wijk- en instellingsniveau wordt gestreefd naar vertegenwoordiging van culturele minderheden in commissies of besturen of naar het horen van hun stem via inspraak en voorlichting.</p>
<p>Als uitgangspunt voor de Sociale Dienst geldt dat de landelijke richtlijnen zo ruim mogelijk ten gunste van uitkeringsgerechtigden worden uitgelegd. Onrechtvaardige kortingen op de uitkeringen worden niet automatisch opgelegd. Een effectief kortingen- en kwijtscheldingsbeleid moet tot stand worden gebracht. Gedacht wordt aan een groepsgewijze benadering van de minst-draagkrachtigen o.m. door het instellen van een belastingvrije voet voor de oncroerend goedbelasting en aan het niet versturen van aanslagen aan personen die voor kwijtschelding in aanmerking komen. Door een reductiesysteem kunnen een aantal van de gemeente afhankelijke instellingen toegankelijk worden voor de sociale minima.</p> <p>Woningbouwcorporaties worden gestimuleerd energiebesparende maatregelen te treffen.</p>	<p>Burgers moeten vooraf in de gelegenheid worden gesteld zo veel mogelijk invloed uit te oefenen op alle gemeentelijke beslissingen. Het gemeentebestuur moet procedures kiezen, welke politisering, democratisering en inspraak garanderen. Vooruitlopend op een wijziging in de gemeentewet, dient er in Arnhem een inspraakverordening te komen, waarin het recht op inspraak in het gemeentelijk beleid wordt vastgelegd. Het inspraakbeleid dient geëvalueerd. Voorlichting, met als doel participatie en emancipatie, vervult een cruciale rol in het bewaken van de kwaliteit van de democratie. De gemeentelijke voorlichting dient in eerste plaats gericht te zijn op zwakste groepen. Meer dan tot nu toe moet de gemeentelijke voorlichting kleur bekennen en onderwerp zijn van politieke discussie.</p>
<p>Het beleid moet de spanning tussen korte-termijn-noden van mensen en sociaal-economisch herstel op lange termijn overbruggen. Terwille van de positie van de minst-draagkrachtige huishoudens voert de gemeente een beleid op basis van individuele beoordeling. Via een verantwoord kwijtscheldingsbeleid, maatschappelijke begeleiding en soms via tijdelijke hulp met gebruikmaking van het noodfonds kan de gemeente hen enige ondersteuning bieden. Waar mogelijk dienen door een kortingsregeling (gemeentelijke) voorzieningen ook voor de laagste inkomenscategorieën betaalbaar te blijven. Gestreefd wordt naar versterking zelfstandigheid en maatschappelijke weerbaarheid van cliënt sociale dienst door budgetvoorlichting, schuldenregeling en het aanmoedigen van persoonlijk initiatief.</p>	<p>Emancipatie en participatie van mensen maken de samenleving sterker. Bevordering van verantwoordelijkheid in alle geledingen van de Arnhemse samenleving, zoals vakbeweging, ondernemersorganisaties, woningcorporaties, sportverenigingen, instellingen voor gezondheidszorg en maatschappelijk werk. Het gemeentebestuur schept voorwaarden hiertoe door middel van privatisering, democratisering en budgettering van taken.</p> <p>In de ruimtelijke ordening vergroten voorlichting en inspraak de doorzichtigheid van de planning voor de burgers. Bewoners krijgen inspraak in het proces van stadsvernieuwing. M.h.t. het onderwijs handelt de gemeente naar de letter en geest van de wet op de medezeggenschap.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 2 CDA 1 VVD 1	<p>Er zal een beleid worden gevoerd dat leidt tot een wervend woonklimaat; niet te kleine kavels en woningdifferentiatie zijn hierbij belangrijke elementen.</p> <p>Bestemmingsplannen moeten de mogelijkheid bieden om in de woonsituatie passende bedrijfsmatige activiteiten te ontwikkelen. Uitwerking van het bestemmingsplan Beschermd Stadsgezicht heeft hoge prioriteit. De woonfunctie in de binnenstad moet hersteld en uitgebreid worden, met name door (ver)bouw voor kleine huishoudens, in het bijzonder ouderen. Vergrote aandacht voor de binnenstad mag niet ten koste gaan van continuïteit in de uitbreiding.</p>	<p>Bijzondere aandacht voor bestrijding werkloosheid onder jongeren, minderheidsgroepen en vrouwen. Door middel van een schoolverlatersplan en praktijkervarings- en stageplaatsen een betere toegang tot de arbeidsmarkt. Privatisering mag niet ten koste gaan van werkgelegenheid en bestaande voorzieningen. Door uitbreiding van het Werkgelegenheidsfonds meer aandacht voor werkloosheid onder Molukkers en andere etnische groepen. Bij het opzetten van werkgelegenheidsprojecten zal samengewerkt worden met het bedrijfsleven. De werkgelegenheid in de gezondheidszorg krijgt speciale aandacht.</p>
PvdA	<p>Het beleid inzake Ruimtelijke Ordening moet in samenhang worden gezien met milieu-aspecten, natuur- en landschapsbehoud, energiebesparing en het zoveel mogelijk rekening houden met bestaande sociale structuren.</p> <p>In de bestemmingsplannen speciale aandacht voor energie-gebruiksconcentraties van accommodaties voor sociaal-cultureel werk.</p> <p>Versterkte ontwikkeling van de woonfunctie in de binnenstad, waarbij extra aandacht voor ouderen.</p> <p>Stimulatie van de bouw van goede en goedkope woningen in de particuliere sector, woningwoningen worden niet verkocht.</p> <p>Nadruk op het kwalitatief op peil houden van de woningvoorraad, zowel eigen woningen als huurwoningen.</p>	<p>Belangrijke rol voor de gemeente als investeerder, m.n. op het gebied van de bouw, milieu-sanering, de energie-sector en terugploegregelingen.</p> <p>Aanvullende maatregelen, specifiek gericht op de bestrijding van jeugdwerkloosheid en de werkloosheid onder minderheidsgroepen en vrouwen, zoals het opzetten van werkgelegenheidsprojecten, het ondersteunen van experimenten en het vrijwilligerswerk dienen op korte termijn ter hand te worden genomen. In overleg met uitkeringsinstanties zal bekeken moeten worden of er een versoepeling plaats kan vinden van de regels omtrent uitkeringen, zodat werken met behoud van een uitkering mogelijk is.</p>
CDA	<p>Extra aandacht voor de bestaande bebouwing, met herstellen van de woonfunctie als belangrijk punt. Ruimte voor kleinschalige werkgelegenheid in woonwijken. Bevorderen van de leefbaarheid door verdichting en vermenging van functies. Voorzichtigheid is hierbij echter geboden.</p> <p>Gerichte aandacht voor huisvesting van ouderen en gehandicapten, zowel inzake de woningen als woonomgeving. Bouwen in de binnenstad verdient de voorkeur.</p> <p>Stimulering van de verantwoordelijkheid, betrokkenheid en medezeggenschap van huurders over hun woning en woonomgeving.</p>	<p>Economisch beleid van de gemeente gericht op behoud en uitbreiding van arbeid. De overheid heeft primair een voorwaardenscheppende taak. De werkloosheid, met name die onder jongeren, vereist een gerichte aanpak. Werkverruimende maatregelen komen zo doeltreffend mogelijk aan hen ten goede.</p>
VVD	<p>Getracht moet worden de bevolkingstoename te stimuleren door een nauwkeurig op elkaar afgestemd R.O.- en Volkshuisvestingsbeleid. Het tekort aan contingenten voor sociale woningbouw moet voor een deel worden opgevangen door het stimuleren van de bouw van goedkope koopwoningen. De mogelijkheid van een speciaal fonds voor lage inkomens-groepen moet onderzocht worden, evenals de mogelijkheid c.g. wenselijkheid huurwoningen te verkopen aan huurders.</p> <p>Bij stadsvernieuwing moet nadrukkelijk rekening worden gehouden met de belangen van in die gebieden gevestigde bedrijven.</p>	<p>Het beleid moet zich richten op optimaal benutten van mogelijkheden om bedrijvigheid te bevorderen en de opvang van werklozen of jongeren die nog geen kans hebben gehad te gaan werken.</p> <p>Tijdelijk werken met behoud en behulp van uitkeringen moet worden toegestaan en bevorderd, in goed samenspel met bedrijfsleven en andere instellingen zoals CAB. Extra inspanningen zijn nodig t.b.v. Zuid-Molukkers.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>Er zal een terughoudend tarievenbeleid worden gevoerd. Uitgangspunt is een niet meer dan trendmatige verhoging.</p>	<p>Streven naar een zo groot mogelijke betrokkenheid van belanghebbenden en een cliëntgerichte instelling. Aandachtspunten hierbij zijn een actief en toegankelijk voorlichtings- en inspraakbeleid, wijkgericht werken, snelle afhandeling van vragen van burgers. Er wordt gestreefd naar een optimaal functioneren van de raad en raadscommissies. In dat kader zullen in het verleden verschenen notities worden geëvalueerd en zonodig herijkt.</p>
<p>Gemeentelijke heffingen en tarieven zullen niet meer dan trendmatig worden verhoogd en zelfs zo mogelijk, verlaagd worden. Het ontworpen beleid ten behoeve van minder draagkrachtigen moet gehandhaafd blijven en waar mogelijk worden versterkt.</p>	<p>De mogelijkheden van een wijksgewijze dienstverlening door de lokale overheid moeten onderzocht worden. Door contactbijeenkomsten in de wijken en een meer centrale rol van bestaande wijkinstellingen kan een directere terugkoppeling naar het gemeentelijk beleid plaatsvinden wat moet kunnen leiden tot bijstelling van het beleid. Een actief en toegankelijk voorlichtings- en inspraakbeleid door een afdeling "Voorlichting en Inspraak". Het lokale kabelnet zou kunnen worden gebruikt voor voorlichting aan de burger. Door actief gebruik van automatisering een efficiënter en gestroomlijnd overheidsapparaat en een betere dienstverlening aan de burger.</p>
<p>Van de burgers wordt een reële bijdrage gevraagd voor het gebruik van voorzieningen en diensten. In het geval er geen sprake is van keuzevrijheid wordt een prijs bepaald die door alle burgers redelijkerwijs is op te brengen. Mensen die werkelijk niet in staat zijn deze bijdrage te betalen krijgen in individuele gevallen kwijtschelding als het om gemeentelijke tarieven gaat.</p>	<p>Actief beleid m.b.t. verstrekken van informatie aan de burger. Inspraakmogelijkheden moeten vroegtijdig gegeven worden, het opstellen van beleidalternatieven door burgers ondersteund. Gemeentelijk beleid wordt gevoerd in openbare raads(commissie)vergaderingen. De gemeenteraad behoort zonodig gebruik te maken van de bevoegdheid commissies van advies en bijstand in het leven te roepen, waarin ook burgers zitting hebben, ter behartiging van specifieke belangen.</p>
<p>Ondanks de vermindering van opbrengsten van eigen heffingen als gevolg van het ingevoerde 'minimabeleid', dient de begroting sluitend te blijven.</p>	<p>Bevordering van een rechtstreekse relatie tussen overheid en bevolking door tijdige en begrijpelijke voorlichting, inwilliging van verzoeken om informatie en spreekrecht van burgers in commissies van advies en bijstand. Bevordering van de zelfwerkzaamheid door instelling van commissies ex art. 61. Goede rechtsbescherming van burgers door duidelijke motivatie van beslissingen en horen van belanghebbenden.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 3 CDA 2	<p>Er wordt een samenhangend volkshuisvestingsbeleid gevoerd m.b.t. nieuwbouw, stadsvernieuwing, verbetering woonomgeving als woningverdeling. Het beheersen, zo mogelijk terugdringen van de woonlasten is een bijzonder punt van aandacht.</p> <p>De stadsvernieuwing zal in de komende jaren veranderen in de richting van een stedelijk herstructureringsbeleid, dat buurtversterkend is. Naast strikt bouwtechnische verbeteringen, gaat het dan om het realiseren van een goed leef- en werkklimaat in termen van sociaal-culturele-, medische- en onderwijsvoorzieningen, bedrijfsvestigingen en de verkeerssituatie. Inspraak van bewoners en gecoördineerde aanwending van middelen zijn uitgangspunt; regelgeving d.m.v. een leefmilieu verordening wordt overwogen.</p>	<p>Het beleid, gericht op het vergroten van de kansen op werk, dat door de gemeente in samenwerking met anderen wordt ontwikkeld, verloopt langs verschillende lijnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -bevordering van aansluiting tussen het onderwijs- en opleidingsniveau en de arbeidsmarkt; -ontwikkelen en aanbieden van mogelijkheden tot leer- en werkervaring, zowel tijdelijk als structureel, al of niet met behoud van uitkering. <p>Belangrijkste doelgroepen zijn daarbij schoolverlaters, etnische minderheden en vrouwen en meisjes. Mogelijkheden voor uitkeringsgerechtigden voor vorming, scholing, het verrichten van vrijwilligerswerk en het starten van alternatief werk met (tijdelijk) behoud van uitkering, worden binnen de gemeentelijke competitie stimulerend toegepast.</p>
PvdA	<p>Om het aanbod van de vraag aan te passen is het lokaal volkshuisvestingsplan een belangrijk instrument. Kernbegrippen zijn o.m.: rechtvaardigheid/democratie/betaalbaarheid/flexibiliteit/variatie/vernieuwing. Stadsvernieuwingbeleid zal zich ontwikkelen tot 'n stedelijk herstructureringsbeleid, dat buurtversterkend is. Aan de hand van kenmerken als een hoog werkloosheidspercentage, wegvallen van oude functies, vergrijzing en voor bewoners naar voren te brengen verlangens kan dit beleid zich ontwikkelen. Naast het bouwtechnische zijn oogmerken: realiseren van een voorzieningsniveau, terugbrengen van werkgelegenheid en andersoortig gebruik van de ruimte. Verworvenheden van stadsvernieuwingbeleid (van bewoners, gesub.aanwending van middelen) dienen gewaarborgd te worden.</p>	<p>Veel waarde wordt gehecht aan scholingsvoorzieningen die perspectief bieden op werk, zoals het Computerpraktijkcentrum en het CBB. Het opdoen van werkervaring door in te spelen op werkverruimende maatregelen en terugploegregelingen is minstens zo belangrijk. Het arbeidsbureau moet werkverruimende maatregelen soepel hanteren.</p> <p>Omdat de afstand voor veel werklozen tot de geboden voorzieningen vaak te groot is, kan een "ingang" in de wijken en buurten gevonden worden in de vorm van wijk/buurt-projecten. Het bureau Vrouw en Werk verdient ondersteuning van de gemeente, ook initiatieven om te komen tot een FNV-vrouwenschool verdient ondersteuning.</p>
CDA	<p>Er wordt een samenhangend volkshuisvestingsbeleid gevoerd met betrekking tot nieuwbouw, stadsvernieuwing en verbetering van de woonomgeving alsmede woningtoewijzing. Behoeftesramingen wat betreft doelgroepen, grootte en financieringsklasse spelen daarbij een grote rol.</p> <p>Op basis van duidelijke randvoorwaarden worden buurtgerichte stadsvernieuwingplannen opgesteld in samenspraak met bewoners, gebruikers en eigenaren van woningen, voorzieningen en bedrijven. Een stadsvernieuwingverordening regelt de gang van zaken en de financiële aspecten. De toedeling van middelen uit het fonds houdt rekening met de belangen van wonen, werken, voorzieningen en (verkeers-) infrastructuur.</p>	<p>Perspectieven op (her)intrede in het arbeidsproces van met name jongeren worden verbeterd door de bevordering van de afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt door samenhang in educatieve voorzieningen en het bevorderen in leer/werkplaatsen en van doorstromingsprojecten, zowel tijdelijk als structureel, al of niet met behoud van een uitkering.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>Bij noodzakelijke verhogingen van tarieven en belastingen wordt zo mogelijk voorkomen dat mensen met de laagste inkomens extra worden getroffen. Het actieve afschrijvingsbeleid wordt voortgezet. Daardoor kan achteraf kwijtschelding worden verleend in individuele gevallen, indien persoonlijke omstandigheden daar aanleiding toe geven.</p> <p>Uitkeringsgerechtigden dienen zo snel en efficiënt als mogelijk is de uitkering te ontvangen. Door verwijzing, voorlichting, sanering van schulden en budgetadvisering gestreefd naar versterking van de zelfstandigheid en weerbaarheid van diensten. De kredietbank wordt optimaal als instrument van sociale kredietverlening gebruikt.</p>	<p>De doelstellingen tot aanpassing van de gemeentelijke organisaties, te weten mandatering en delegatie, klantgerichtheid en wederzijdse beïnvloeding van organisatiedelen, vragen onverminderde aandacht.</p> <p>Regelingen inzake de relatie burger - openbaar bestuur worden op hun doeltreffendheid beoordeeld. Dit betreft de algemene inspraakverordening, privacy-verordening, verordening rechtsbescherming en klachtenprocedures bij GSD en politie.</p> <p>De in de verordening vastgestelde procedures voor de uitoefening van de adviesfuncties van de bestuursraden en de wijkraden worden zorgvuldig nageleefd. Het voortbestaan van de bestuurscommissies wordt heroverwogen.</p>
<p>Voorkomen moet worden dat mensen met de laagste inkomens extra worden getroffen bij verhogingen van de tarieven en belastingen. Mogelijkheden om via de heffing van plaatselijke tarieven en belastingen corrigerend op te treden in het Rijksbeleid t.a.v. uitkeringsgerechtigden zijn er nauwelijks: de mogelijkheid van individuele beoordeling van individuele derden wordt volledig benut. Het actieve afschrijvingsbeleid wordt dan ook voortgezet.</p> <p>Naast het goed, snel en tijdig verstrekken van uitkeringen heeft de GSD ook een informatie-verstrekende en verwijzende taak. De mogelijkheden van de kredietbank dienen optimaal benut te worden. De wijze van rechtsbescherming van cliënten dient het bureau raadsliden het werk op voldoende niveau voort te zetten.</p>	<p>Het ingrijpen van de overheid in maatschappelijke processen zal in eerste aanleg beperkt moeten blijven tot een ordening van de randvoorwaarden waaronder burgers en maatschappelijke organisaties zich kunnen ontploffen.</p> <p>De ambtelijke reorganisaties dienen ook in het teken van verbetering relatie burgers - openbaar bestuur te staan.</p> <p>De in de afgelopen periode vastgestelde verordeningen inzake de relatie burger - openbaar bestuur dienen overeenkomstig hun bedoelingen te functioneren, waar nodig volgt bijstelling.</p> <p>Het in de verordening op wijkraden gestelde over het draagvlak van wijkraden betekent dat indien dat draagvlak voorhanden is de adviseerende taken serieus genomen dienen te worden.</p>
<p>Tarieven en belastingen worden jaarlijks bijgesteld, indien kostenstijgingen en inflatie daartoe nopen. Kwijtschelding van belastingen kan in individuele gevallen achteraf worden verleend, indien persoonlijke omstandigheden daar aanleiding toe geven.</p> <p>Door budgetvoorlichting, regeling van schulden en aanmoediging van persoonlijke activiteiten wordt gestreefd naar zelfstandigheid en weerbaarheid van diensten.</p>	<p>De aanpassing van de gemeentelijke organisaties gaat uit van klantgerichtheid, delegatie en mandatering en het bevorderen van een samenhangende werkwijze.</p> <p>Op basis van de algemene inspraakverordening wordt inspraak verleend in een vroeg stadium. Belanghebbenden krijgen gelijke kansen en evenredige aandacht.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 2 CDA 2 VVD 1	<p>Overstijgend aan gemeentelijke sectoren zal een nota over Stedelijk Beheer worden gemaakt, waarin naast een behoefte-planning 3 a 4 buurten worden genoemd, die een integrale aanpak zouden krijgen. Per buurt wordt een sober buurtbudget vastgesteld. Bestrijding van vandalisme e.d. wordt in de buurtbenadering ingepast. Problemen in bestaande hoogbouw (technisch, sociaal, huurniveau en leegstand) verdienen specifiek beleid. (sociale) woningbouw is gericht op een sterke sociale structuur, met nadruk op betaalbare woonlasten. Verbeteringsinitiatieven t.a.v. particuliere huursector worden gestimuleerd. Beleid t.a.v. versterking positie woonconsument wordt ontwikkeld. Na stadsvernieuwing wordt omgeschakeld naar concrete aanpak vanuit stedelijk beheer.</p>	<p>Aangekondigd wordt een nieuwe nota sociaal-economisch beleid, met een actieplan ten gunste van langdurig werklozen. Hoofdpunten in de nota t.a.v. de marktsector zullen zijn o.a. het tot stand brengen van een optimaal vestigingsbeleid, verbetering contacten bedrijfsleven en onderwijs en een actief acquisitie en promotiebeleid, ook gericht op de harde kern van de werkloosheid. Hoofdpunten in de nota, gericht op aanvullend beleid t.b.v. de werkzaamheden zullen zijn: Effectief beleid t.a.v. werkervaringsprojecten, om-, her- en bijscholing, onverlet de behoefte aan meer aanbod van ongeschoolde en geofende werkgelegenheid en binnen bestaande toetsingskaders ruim beleid t.a.v. werken met behoud van uitkering en vrijwilligerswerk.</p>
PvdA	<p>Inconsistenties in volkshuisvesting, d.w.z. zowel leegstand als woningnood tegengaan. In de stadsvernieuwing omschakelen van wegwerken van achterstanden naar voorkomen van achterstanden (stadsbeheer). De na-oorlogse wijken krijgen de hoogste prioriteit, al vergt dat versnelde afbouw bestaande projecten. De integrale aanpak van stadsbeheerprojecten betekent o.a. technische ingrepen combineren met experimenten met zelfbeheer, evt. huurverlaging, wijzigen bestemming van panden en in het algemeen een verdere ondersteuning van vormen van bewonersbeheer. Integratie van woonwagewoners, het groepswonen en het wonen van ouderen is bij stadsbeheer belangrijk aandachtspunt.</p>	<p>Als onderdeel van het sociaal-economisch beleid is beleid voor langdurig werklozen nodig. Dat betreft dan een actief beleid m.b.t. werkervaringsprojecten, gericht op om- her- en bijscholing. Actievere voorlichting over openstaande vacatures. Veel aandacht voor werkverdelingsprojecten. Als tijdelijke maatregel is werken met behoud van uitkering onder strikte voorwaarden bespreekbaar. Door middel van kadervorming worden zelforganisaties van werklozen ondersteund.</p>
CDA	<p>Beleid dient zich primair te richten op het voorkomen van achterstandssituaties. Actuele woonbehoeften moeten bij nieuwbouw uitgangspunt vormen, vooral van toepassing voor ouderen, gehandicapten. Beheer en onderhoud bestaande voorraad daarom zeer belangrijk; in buurten met een duidelijke sociale buurtbinding is vernieuwing gericht op handhaving buurtkarakter. De verantwoordelijkheid, betrokkenheid en medezeggenschap van huurders wordt gestimuleerd. Verbetering door eigenaarsbewoners verder stimuleren, betreft ook de particuliere verhuur.</p>	<p>Binnen gemeentelijke mogelijkheden gerichte aanpak van werkloosheid, onder meer door in overleg met bedrijfsleven onderwijs en GAB het bevorderen van om- en bijscholing. Eigen initiatieven van jongeren moeten ondersteund worden. Subsidies van welzijnsinstellingen mede afhankelijk stellen van plannen gericht op werkloosheidsproblematiek. Kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt krijgen bij werkgelegenheidsprojecten extra aandacht; verbonden aan het verzekeren tegen het risico van ongevallen kan door een subsidie in de premielasten het vrijwilligerswerk ondersteund worden. Op grond van art. 36 WWV wordt ook aandacht gegeven aan beroepsoriëntatie, herscholing en omscholing.</p>
VVD	<p>Gelet op het eigendom van onroerend goed dient regelgeving als leefmilieuerordering binnen redelijke grenzen toegepast te worden. De posities van (kleine) ondernemers binnen stadsvernieuwing kan eventueel een eigen inspraakvorm vergen. Stadsvernieuwingactiviteiten o.a. verbonden aan verbreding draagvlak van sociale en economische voorzieningen. Het eigen woningbezit verder bevorderen; kan ook verkoop van woningwetwoningen betekenen.</p>	<p>In het kader van relatie onderwijs/arbeidsmarkt moeten vraag en aanbod beter tot overeenstemming worden gebracht. De omvang van de jeugdwerkloosheid dwingt tot aanvullende maatregelen. Het tot oplossing brengen van deze problemen vergt de nodige creativiteit en durf tot experimenteren. Het huidige beleid inzake vrijwilligers, werken met behoud van uitkering, opleidings- en werkervaringsprojecten verdient positieve ondersteuning.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek

openbaar bestuur

Onverkorte uitvoering woonlastennota. Bij tarieven en belastingen niet-inkomensgebondenheid uitgangspunt.

Voortzetting brede voorlichting over energiebesparingsmogelijkheden.

GSD biedt in samenwerking met welzijnsinstellingen hulpverlening bij budgetvoorlichting en scholingsregelingen. Onderzocht zal worden hoe cliëntenparticipatie bij GSD tot stand kan komen.

Gemeente voert een additioneel beleid op het terrein van sociale zekerheid in de vorm van kwijtscheldingsbeleid en schuldenregeling; steeds op basis van individuele beoordeling.

Via kostenbeheersing en energiebesparingsmaatregelen kan stijging woonlasten beteugeld worden.

Bij vaststelling van tarieven belastingen en heffingen worden laagstbetaalden zoveel mogelijk ontzien. Gelet op de effecten op inkomens komt bij verhoging tarieven als eerste de O.G.B. in aanmerking, vanwege de gedeeltelijke inkomensafhankelijkheid.

Het cliëntgericht werken van de GSD is zeer belangrijk; naast goede voorlichting over rechten valt te denken aan cliëntenparticipatie. De signaal- en stimuleringsfunctie van de G.S.D. in de richting van andere diensten en (gesubsidiëerde) instellingen dient versterkt tot uiting te komen.

Een lokaal inkomensbeleid d.w.z. inkomensafhankelijke tarieven wordt afgewezen, ongeacht de taak mensen met financiële problemen te helpen en waar mogelijk bij heffingen te ontzien.

In samenwerking met het particulier initiatief streeft G.S.D. naar versterking zelfstandigheid van cliënten, door budgetvoorlichting, schuldenregeling en aanmoediging persoonlijke activiteiten.

Gemeente voert een additioneel beleid op het terrein van sociale zekerheid in de vorm van een kwijtscheldingsbeleid en schuldenregeling; steeds op basis van individuele beoordeling.

Inkomenspolitiek is geen gemeentelijke aangelegenheid. Tarieven en heffingen mogen niet als zodanig gebruikt worden.

De tarieven van gemeentelijke diensten dienen in principe kostendekkend te zijn.

Bij sanering van uitzichtloze schuldsituaties, aandacht voor eigen verantwoordelijkheid van het individu. Kwijtschelding terughoudend benaderen.

Ten behoeve van onbemiddelbare groepen dient de GSD te worden betrokken bij samenwerking met instellingen rond arbeidsmarktbeleid.

Streven naar verkleining afstand bestuur/burger, o.a. door consumentgericht en publiek-vriendelijk te opereren en educatief voorlichtingsbeleid. Het belang van inspraak en participatie wordt onderkend.

Nagegaan wordt of instellingen en onderdelen van het gemeentelijk apparaat een eigen bestuursvorm kunnen krijgen met het doel burgers meer bij het bestuur te betrekken. Het eventueel handhaven van de bestaande bestuurscommissies is daarvan afhankelijk.

Ten behoeve van rechtszekerheid en rechtsgelijkheid komt er een algemene subsidieverordening.

Versterking rol ouderendadviesraad ook die van (samenwerkende) patiëntenorganisaties.

Inspraak en participatie dragen bij tot de kwaliteit van de besluitvorming, vooral op het terrein van stadsvernieuwing, milieu- en woningbeheer.

De invloed van woonconsumenten zal vergroot moeten worden. Corporaties zouden geld vrij moeten maken voor ondersteuning van huurders en woningzoekenden.

Initiatieven tot verbetering woning- en woonomgeving dienen in samenwerking met buurtorganisaties ondernomen te worden.

Van de adviesraden moet de positie van de ouderendadviesraad versterkt worden. Instelling ombudsfunctie t.b.v. klachten over gezondheidsvoorziening.

Kwaliteit en effectiviteit gemeentelijk apparaat toesnijden op beleving eigen verantwoordelijkheid burgers en hun organisaties.

Om de betrokkenheid van burgers te bevorderen zijn inspraak en participatie noodzakelijke aanvullingen op het takenpakket van gemeentelijke bestuursorganisatie.

Verdere toepassing van de functionele bestuurscommissies, zonder dat eenheid van bestuur wordt aangetast.

Afwijzing territoriale bestuurscommissies. Representatieve wijkverenigingen kunnen een brugfunctie vervullen.

Analoog aan functie nationale ombudsman kan gemeente overwegen een vergelijkbare voorziening in te stellen.

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 2 CDA 2 VVD 1	<p>Stedelijk beheer behoort ingrijpende stadsvernieuingsprocessen te voorkomen en de kwaliteit van het wonen, werken en het recreëren te verhogen. Dit beheer moet uitgaan van een integrale benadering vanuit alle beleidssectoren.</p> <p>Bij het aanpassen van bestaande woonruimte en het scheppen van nieuwe zal worden ingespeeld op de veranderende behoeften. Woonlasten zullen zo laag mogelijk worden gehouden.</p> <p>Er zullen experimenten gestart worden, die tot doel hebben woningen in maatschappelijk gebonden eigendom over te dragen dan wel daartoe bestemde woningen te bouwen. Alleen in deze vorm is verkoop van gesubsidieerde woningen mogelijk.</p>	<p>Ten behoeve van (langdurig) werklozen wordt - met afstemming op arbeidsvoorziening en onderwijs - een plan opgesteld waarin aandacht voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opnemng door arbeidsmarkt - arbeidsinpassingsactiviteiten <p>Voor de uitvoering van dit plan worden financiën ter beschikking gesteld.</p>
PvdA	<p>Gelet op kwetsbaarheid stedelijk woon/werkmilieu (eenzijdige bevolkingsopbouw, wegvallen draagvlak voorzieningen, leegstand, afnemende bestedingsmogelijkheden) is Stadsbeheer op basis v.e.integrale benadering en grote invloed van bewoners noodzakelijk. Experimenten en modellen moeten worden ontwikkeld, om op basis van o.a.statistische gegevens een samenhangende aanpak mogelijk te maken. Een apart budget dient gereserveerd te worden, ook van toepassing voor verbetering van na-oorlogse wijken. Stadsvernieuingsingrepen staan in het teken v.e.samenhangende buurtaanpak, in projectgroepen hebben naast bewoners en gemeente ook woningeigenaren en bedrijfsleven zitting. Uit fondsmiddelen wordt relatief veel vrijgemaakt voor part. woningverbetering, gelet op belang, stimulering, zelf-initiatief en werkgelegenh.</p>	<p>Gemeente moet met gerichte maatregelen de groep van langdurig werklozen perspectief op werk bieden. Te denken valt aan stimulering gebruik SoZa-regelingen als scholing bij overheid en bedrijven, loonkostensubsidies, plaatsingsbevorderende maatregelen; verder de bevordering van mogelijkheden tot her- en bijscholing, het verbeteren van de kennisoverdracht tussen onderwijs en bedrijfsleven en 't actief mogelijk maken v.h. verrichten van vrijwilligerswerk met behoud v. uitkering. Als werkgever/subsidieverlener bevordert de gemeente de werkgelegenheid door o.a. het ontwikkelen van projecten, waarbij gebruik kan worden gemaakt van terugploegregelingen, het opzetten van werkervaringsprojecten bij gemeente zelf en het onderzoeken v.d. mogelijkheid voor opstelling en uitvoering eigen gemeentelijk jeugdwerkplan.</p>
CDA	<p>Er wordt een gefinancierd volkshuisvestingsbeleid gevoerd, waar renovatie, ombouw en verbouw blijvend onderdeel van uit maken. Voor het op peil houden van de woningvoorraad is het noodzakelijk dat per jaar ca. 1200 woningen worden versterkt of gerenoveerd. Bij aanwijzing van deze woningen - zowel oorlogse als na-oorlogse - dient nieuwe aandacht te worden besteed aan het versterken van het woonklimaat in de bestaande wijken. Experimenten die tot doel hebben woningen in maatschappelijk gebonden eigendom over te dragen, verdienen steun. Een uiterst voorzichtig beleid is nodig bij de eventuele overdracht van huurwoning aan huurder, i.v.m. de functie van deze woningen in het plaatselijk volkshuisvestingsbeleid.</p>	<p>Uit zorg voor de langdurig structureel werklozen en voor schoolverlaters, voert de gemeente een actief beleid, dat gericht is op opvang in de vorm van zinvolle vrije tijdsbesteding, werkverruimende maatregelen en ondersteuning bij vakopleiding en vorming. De mogelijkheid van zinvolle, vervangende arbeid op vrijwillige basis, met behoud van uitkering, moet worden uitgebreid, o.a. op het terrein van vrijwillige dienstverlening in de welzijnszorg. Teneinde de mogelijkheden tot het opdoen van werkervaring en scholing voor jongeren te vergroten dient de gemeente initiatieven te nemen binnen de eigen organisatie.</p>
VVD	<p>Stadsvernieuingsplannen en uitvoeringsschema's dienen niet alles tot in de details te regelen. Belanghebbenden dienen bij het opstellen ervan nauw betrokken te worden. Verordeningen als de leefmilieuverordening en huisvestingsverordening zouden niet meer mogen regelen dan strikt noodzakelijk is.</p> <p>Om woonlasten te beperken en energie te besparen moeten energiezuinige woningen worden gebouwd. Door de bouw van goedkope vrije sectorwoningen kan het eigen woningbezit bevorderd worden.</p>	<p>Voorrang moet worden gegeven aan projecten die de jeugdwerkloosheid bestrijden. Er moet worden ingespeeld op diverse werkervaringsprojecten, waarbij jongeren zoveel mogelijk werkervaring opdoen, waardoor zij hun positie kunnen verbeteren. In dit kader moet er voldoende ruimte zijn voor eigen initiatieven van jongeren, waarbij de regionale economische dienst Eindhoven een belangrijke rol kan spelen. Ter stimulering van projecten die werkgelegenheid voor jongeren bieden, moet het fonds werkgelegenheid op peil blijven.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>De gemeentelijke tarieven en belastingen volgen behoudens bestaand beleid de prijsontwikkeling van de kosten van levensonderhoud. Er komt een onderzoek naar een redelijke verhouding tussen het gebodene en de prijs er voor. Als deze zou leiden tot verhoging, wordt gelet op het effect op de kosten van de eerste levensbehoeften.</p> <p>De tarieven van de kredietbank voor leningen tot fl. 3.000,— zouden tenminste 0,05% beneden de overeenkomstige Postbanktarieven liggen. De Sociale Dienst moet een actieve signalerende functie vervullen richting Gemeentebestuur en een actief voorlichtingsbeleid voeren richting cliënten.</p>	<p>Er moet een verdergaande zeggenschap komen van de burgers over hun eigen situatie. De burger moet zo nauw mogelijk betrokken worden bij het doen en laten van de gemeente; de inspraakverordening moet borg staan voor een betere samenwerking tussen burgerij en gemeente. Bij de voorlichting moet het onderscheid tussen ambtelijk en bestuurlijk handelen voor de burger beter herkenbaar worden.</p>
<p>Verhoging van belastingen met een hoger percentage dan de algemene prijsstijging moet worden voorkomen. De gemeente moet alles wat in haar vermogen ligt doen, om de positie van de laagste inkomens-/uitkeringsgroepen te beschermen en te verbeteren.</p> <p>Er dient een versoepeling te komen van criteria voor het verstrekken van leningen door de Kredietbank. Er dient een actief afschrijvingsbeleid te worden gevoerd bijv. als een kredietnemer 3 jaar van aflossingsverplichting heeft voldaan. Schuldsanering via de bijstandswet vindt in uitzonderingsgevallen plaats. Verruiming van de normen van leenbijstand is nodig. Ondermeer via actieve voorlichting dient de cliëntenparticipatie bij de GSD bevorderd te worden.</p>	<p>Vormen van binnengemeentelijke decentralisatie waarbij bevoegdheden van de raad worden overgedragen, verdienen geen voorkeur. Wijkraden kunnen beschouwd worden als belangrijke inspraakorganen. Zij dienen als adviesorganen serieuze erkenning, o.a. door toekenning status van adviescommissie ex art. 61 en 63 van de gemeentewet, door voldoende ambtelijke ondersteuning en door toekennen van gelden, waarmee onkosten bestreden kunnen worden. De mogelijkheden van contact-ambtenaren in de buurt zullen worden onderzocht. Het totaal van inspraakregels en mogelijkheden moet op bruikbaarheid worden bezien.</p>
<p>Aan burgers in een noodsituatie moet de Gemeente hulp bieden op basis van individuele beoordeling. Het risicofonds moet aangevuld worden voor diegenen die in ernstige financiële moeilijkheden verkeren en die niet elders (Kredietbank, GSD) geholpen kunnen worden. Het fonds moet aan betrokkenen mogelijkheden bieden tot schuldsanering.</p> <p>In samenwerking met het particulier initiatief streeft de GSD naar versterking weerbaarheid klanten, door budgetvoorlichting, schuldregeling en aanmoediging persoonlijke activiteit.</p>	<p>De huidige werkwijze van "beleidsvormend bestuur" brengt de mogelijkheid met zich mee om de burger in een vroeg stadium te betrekken. Inspraak van etnische groeperingen verdient speciale aandacht. Bij het onderzoek hoe de gemeente met voorlichting de burger het best kan bereiken dient ook het gebruik van nieuwe media betrokken te worden.</p> <p>Wijkraden vervullen een belangrijke functie bij het verkleinen van afstand tussen burger en openbaar bestuur. In toenemende mate dienen zij als verzamelpunt van meningen uit de wijk over alle zaken die de wijk betreffen op te treden. Daardoor dienen wijkraden een onmisbare schakel in het beleidsvormend bestuur te worden.</p>
<p>Getracht moet worden de lasten van de burger niet nog zwaarder te laten worden. Bij verhoging van gemeentelijke belastingen, legesgelden, e.d. moet de grootst mogelijke terughoudendheid betracht worden.</p> <p>Uitvoering van gemeentelijke taken zal zo efficiënt en goedkoop mogelijk moeten gebeuren, waardoor tarieven aanvaardbaar blijven. Dit geldt zeker bij toepassing van het profijtbeginsel. Maatregelen die de gemeente treft voor de individuele burger, mogen niet leiden tot inkomenspolitiek.</p>	<p>Gewerkt moet worden aan het punctueel uitvoeren van bestaande inspraakverordening op alle beleidsterreinen. De politiek dient dichter bij de mensen gebracht te worden door voorlichting en informatie over de ontwikkeling van het beleid en de beslissingen.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 4 VVD 2	<p>Voor bestaande en nieuwe wijken wordt gestreefd naar actieve zeggenschap bewoners over verbetering of inrichting van woon- en leefklimaat; 't beschikbaar stellen van budgetten, waaruit bewoners zelf hun woonomgeving kunnen inrichten. Het bevorderen van een actieve zeggenschap van bewoners past bij stadsvernieuwing als allesomvattende aanpak, gericht op gelijktijdig en in onderlinge samenhang vernieuwen en verbeteren van woningen, woonomgeving en sociale en economische voorzieningen. Deze omvattendheid dient in de organisatie tot uitdrukking te komen. Periodiek te verrichten onderzoek is nodig voor een rechtvaardige verdeling van middelen. De actieve zeggenschap van bewoners houdt in dat na het technische deel van het proces zij de inrichting van het toekomstig leefklimaat kunnen bepalen.</p>	<p>Er wordt een arbeidsmarktpolitiek gevoerd, die leidt tot extra aandacht voor groepen die moeilijk plaatsbaar zijn. Maximale aandacht voor om- her- en bijscholing is noodzakelijk, evenals een intensieve begeleiding. Dit in samenwerking met bedrijfsleven en GAB. Werken met behoud van uitkering volgens de richtlijnen van het ministerie van SoZa is toegestaan. Van initiatieven met behulp van uitkering is alleen de terugploegprojecten toegestaan.</p> <p>De voorwaarde waaronder vrijwilligers werken worden verbeterd. Bij projecten in de sfeer van maatschappelijk zinvolle arbeid, hetzij in de kwartaire sector, hetzij om te komen tot niveaubedrijven, wordt gestreefd naar zicht op betaalde arbeid.</p>
PvdA	<p>Voor bestaande en nieuwe wijken wordt gestreefd naar actieve zeggenschap bewoners over verbetering of inrichting van woon- en leefklimaat; 't beschikbaar stellen van budgetten, waaruit bewoners zelf hun woonomgeving kunnen inrichten. Het bevorderen van een actieve zeggenschap van bewoners past bij stadsvernieuwing als allesomvattende aanpak, gericht op gelijktijdig en in onderlinge samenhang vernieuwen en verbeteren van woningen, woonomgeving en sociale en economische voorzieningen. Deze omvattendheid dient in de organisatie tot uitdrukking te komen. Periodiek te verrichten onderzoek is nodig voor een rechtvaardige verdeling van middelen. De actieve zeggenschap van bewoners houdt in dat na het technische deel van het proces zij de inrichting van het toekomstig leefklimaat kunnen bepalen.</p>	<p>Er wordt een arbeidsmarktpolitiek gevoerd die leidt tot extra aandacht voor groepen die moeilijk plaatsbaar zijn. Maximale aandacht voor om- her-, en bijscholing is noodzakelijk, evenals een intensieve begeleiding. Dit in samenwerking met het bedrijfsleven en GAB. Werken met behoud van uitkering is toegestaan mits conform richtlijnen ministerie SoZa. d.w.z. geen verdringing betaald werk en geen beletsel vormend voor herintrede arbeidsmarkt. Alleen onder deze voorwaarden wordt werken met behoud van uitkering om het sociaal isolement van langdurig werklozen te doorbreken, actief mogelijk gemaakt. Werken met behulp van uitkering is aanvaardbaar zoals de terugploegprojecten. Dan is sprake van arbeidsverhouding en werkzaamheden zoals anders niet uitgevoerd worden.</p>
VVD	<p>Stadsvernieuwing is gericht op aanpak knelpunten in woongebieden en verbetering welbevinden van de bewoners.</p> <p>(Globale) plannen moeten gericht zijn op samenhangende aanpak.</p> <p>Uit stadsvernieuwingfondsen meer middelen voor handhaving o.g. verplaatsing bedrijven.</p> <p>Een actief aanschrijvingsbeleid om verkrotting huis en buurt te voorkomen.</p> <p>Actieve signalering van huur- en betalingsachterstanden, gevolgd door onderzoek naar mogelijkheden van schuldsanering.</p>	<p>Naast optimaal benutten mogelijkheden om werkgelegenheid te bevorderen dient gemeentelijk beleid gericht te zijn op opvang van hen die buiten arbeidsproces terecht zijn gekomen of nog geen kans hebben gehad daar aan deel te nemen.</p> <p>Met een actief beleid van op arbeidsmarkt gerichte projecten moet isolement van werklozen doorbroken worden. Een en ander moet gebeuren in samenhang met welzijnsprojecten en scholingsactiviteiten.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>De aanvullende rol van de GSD bij de immateriële hulpverlening wordt erkend. De cliëntgerichte werkwijze wordt tot uitdrukking gebracht in een gedecentraliseerde organisatiestructuur.</p> <p>Uitkeringsgerechtigden, als burgers die in de klem zijn geraakt door samengaan daling inkomsten en stijging lasten krijgen aandacht. Maatregelen kunnen liggen in de sfeer van procedures, in de materiële sfeer en in een betere informatie.</p> <p>Voorcoming van stijging van vaste lasten is belangrijk beleids criterium.</p>	<p>Gelet op ongelijke machtsverdeling wil het college dat inspraak en medezeggenschap zo groot mogelijk wordt, op zo laag mogelijk niveau beslissingen worden genomen en besturen van diensten en instellingen gedemocratiseerd worden. Gebruikers en cliënten moeten in besturen een voldoende plaats krijgen. Dit is een subsidie-voorwaarde. Wijkraden moeten beslissingsbevoegdheden kunnen krijgen.</p> <p>Corporaties dienen zich te ontwikkelen naar een wijkgebonden open vereniging met een democratische structuur naar leden en bewoners toe.</p> <p>Inspraakresultaten in strijd met collegeprogramma kan leiden tot wijziging programma.</p>
<p>De aanvullende rol van de GSD bij immateriële hulpverlening wordt erkend.</p> <p>Cliëntgerichte werkwijze wordt tot uitdrukking gebracht in een gedecentraliseerde organisatiestructuur.</p> <p>Aandacht voor mensen die als gevolg van de stijgende lasten en dalende inkomsten financiële problemen krijgen is noodzakelijk. Maatregelen kunnen liggen in de sfeer van procedures, in de materiële sfeer en in een betere informatie.</p> <p>Vorming van een gemeentelijk fonds voor schuldsanering, voor hen die geen andere mogelijkheden hebben.</p>	<p>Een actief voorlichtingsbeleid houdt in dat de gemeente tot taak heeft burgers te informeren desnoods in eigen taal, mondig te maken en de maatschappelijke bewustwording te activeren. Met vooraf aan te geven grenzen en keuzemogelijkheden draagt een goede inspraakprocedure bij tot openheid en openbaarheid besluitvoorbereiding. Gebruikers en cliënten moeten medezeggenschap krijgen over de vorm en inhoud van diensten en instellingen. Dit is een voorwaarde voor subsidiëring.</p> <p>Decentralisatie van bevoegdheden naar lagere bestuurslagen; bijvoorbeeld wijkraden moeten bevoegdheden kunnen krijgen.</p>
<p>De VVD wijst een gemeentelijke inkomenspolitiek nadrukkelijk af. Wel moet bekendheid gegeven worden aan mogelijkheden m.b.t. kwijtscheldingsbeleid.</p> <p>Berste taak GSD het tijdig verstrekken van uitkeringen. Immateriële hulpverlening beperken tot signalering, eerste opvang en verwijzing.</p> <p>Effectieve controle op oneigenlijk gebruik.</p> <p>Samenwerking met GAB om mensen aan betaald of onbetaald werk te helpen of aanvullende scholing te verkrijgen is vereiste.</p>	<p>Ter verkleining afstand bestuur-bestuursleden op basis van een studie overwegen of bestuurscommissies vervangen of omgevormd kunnen worden tot adviescommissies.</p> <p>Goede voorlichting is nodig over beroeps- en bezwaarmogelijkheden bij inspraakprocedures. Inspraak dient doelmatig te zijn en de kosten moeten zichtbaar gemaakt worden.</p> <p>Vormen van decentralisatie moeten aansluiten bij wijkinitiatieven. Aandacht voor faciliteiten en ambtelijke ondersteuning.</p> <p>In bepaalde zaken moet de (wijk)bevolking de mogelijkheid hebben zich uit te spreken in een consultatief referendum. Ditslag is niet bindend, maar speelt wel een belangrijke rol in raadsdiscussie.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woon omgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 4 CDA 2	<p>Betaalbaarheidsoverwegingen spelen belangrijke rol in volkshuisvestingsbeleid; o.a. bouwen kleine woningen in grotere dichtheden, realiseren van niet-zelfstandige eenheden met gemeenschappelijke voorzieningen en waar mogelijk bouwen tegen lagere stichtingskosten. Verder streven naar vormen van zelfwerkzaamheid (cascobouw). Om zeggenschap bewoners te vergroten, onderzoekt gemeente tussenvormen van huur/eigendom. Corporaties dienen bewonerscommissies in te stellen (en te betrekken bij beheer en onderhoud). Stadsvernieuwing houdt hoge prioriteit; bij na-oorlogs corporatief bezit nadruk leggen op groot onderhoud. Naast aanschrijving en eventueel aankopen moet binnen particuliere woningverbetering ook naar verschillende beheersmogelijkheden gekeken worden.</p>	<p>Voor aanpak jeugdwerkloosheid wordt coördinatieteam benoemd, bemand door personeel van GSD en afd. Econ. Zaken. Dit team werkt samen met bedrijfsleven, GAB en andere maatschappelijke organisaties. Coördinatie werkgelegenheidsbeleid wordt versterkt. Er wordt gebruik gemaakt van de verschillende rijksregelingen voor het opzetten van projecten op basis van behoud van uitkering. Eventueel is een werktoeslag aan de orde. Bij beoordeling van werkgelegenheidsprojecten en vrijwilligersbemiddeling is onderscheid betaalde arbeid/vrijwilligerswerk van groot belang. Vrijwilligerswerk met behoud van uitkering wordt bevorderd; de sollicitatieplicht voor ouderen wordt versoepeld.</p>
PvdA	<p>Betaalbaarheidsoverwegingen en een flexibele programmering bepalen in belangrijke mate volkshuisvestingsbeleid. Daarnaast ook de medezeggenschap van bewoners over woning en woonomgeving. Nu de stadsvernieuwing bij voor-oorlogse woningen grotendeels achter de rug is, komt accent te liggen op verbetering na-oorlogse woningen en het beheer van woningen en woonomgeving. Experimenteren met vormen van buurtbeheer om bewoners bij beheervraagstukken te betrekken. Bij drukken woonlasten nagaan van mogelijkheden zelfbeheer en zelfwerkzaamheid. Bewoners moeten zich kunnen voorzien van voldoende deskundige ondersteuning. Krachtig aanpakken particuliere woningverbetering door een krachtig aanschrijvingsbeleid.</p>	<p>Subsidiestromen voor aanvullende werkgelegenheidsmaatregelen worden benut ter versterking van economische structuur en het in sociaal en economisch opzicht stimuleren van stadsvernieuwingbuurten. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar beroepsscholerswerk van groot belang voor vrouwen, jongeren en etnische minderheden. Om achterstanden op de arbeidsmarkt weg te werken, wordt t.b.v. vrouwen en meisjes een actief werkgelegenheidsbeleid gevoerd. Nagaan of een nog verdere versoepeling van werken met behoud van uitkering tot de mogelijkheden behoort. Een tijdelijk behoud van uitkering om zelfstandig inkomen te verwerven maximaal mogelijk maken. Evalueren positie gemeente en toetsingscommissie.</p>
CDA	<p>Uitgangspunt is dat elk huishouden, ongeacht het aantal leden, recht heeft op zelfstandige huisvesting. De overheid moet daarin zo goed mogelijk voorzien, met prioriteit voor achterstandsgroepen. Het woningbehoefte-onderzoek is bepalend voor de woningproductie door nieuwe verbouw en huur- en koopwoningen. De stadsvernieuwing houdt een hoge prioriteit, ondanks de teruglopende middelen. Verantwoordelijkheid, betrokkenheid en medezeggenschap van huurders over hun woning en woonomgeving worden gestimuleerd. Voor doorstroming is de zorg voor voldoende keuzemogelijkheden noodzakelijk. De gemeente voert een actief aanschrijvingsbeleid m.b.t. onderhoud van woningen en voert een voorde- ringsbeleid om leegstand tegen te gaan.</p>	<p>Handhaving van het geïntensiveerde overleg tussen gemeenten, bedrijfsleven en vakbonden is voorwaarde voor het verder uitbouwen van het sociaal-economisch beleid. Hoge prioriteit hebben werkgelegenheidsprojecten t.b.v., vooral jeugdige, werklozen (m.n. terugploegprojecten) en de begeleiding van startende ondernemers. De gemeente maakt gebruik van werken met behoud van uitkering. In stads- en dorpsvernieuwinggebieden streeft de gemeente naar behoud van kleinschalige werkgelegenheid.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>Hoewel plaatselijke inkomenspolitiek wordt afgewezen, zal de gemeente bij een aantal heffingen moeten letten op de betaalbaarheid van de voorziening, specifiek voor lagere inkomensgroepen. Eventueel draagkrachtprincipe.</p> <p>cliënten van de sociale dienst hebben recht op snelle en doeltreffende hulp en goede informatie.</p> <p>Hulpverlening Volkskredietbank bedoeld voor mensen die elders niet terecht kunnen. Begeleidende budgetcontrole wordt gestimuleerd.</p> <p>In het volkshuisvestings- en energiebeleid zal sterk op betaalbaarheid gelet worden.</p> <p>Binnen gegeven grenzen zal gemeente iets moeten doen aan de inkomensproblematiek. Te denken valt aan: grote terughoudendheid bij verhoging tarievenvoorzieningen, waarbij die, van belang voor emancipatie achterstandsgroepen, ontzien worden. Waar mogelijk ook kijken naar invoering draagkrachtbeginsel.</p> <p>In het volkshuisvestings- en energiebeleid zal sterk op de woonlasten gelet worden.</p> <p>De GSD gaat voorlichting geven over huursubsidie, kwijscheldingsmogelijkheden, schuldsanering en budgettering.</p> <p>Mogelijkheden schuldsanering worden verbeterd door betere samenwerking GSD, Kredietbank en de instelling garantie/steunfonds.</p>	<p>Goede voorlichting is een vereiste, waaronder adequate toepassing Wet Openbaar Bestuur wijkraadachtige groeperingen worden gezien als belangenbehartigers van hun buurt. Er vindt ondersteuning plaats in de sfeer van accommodatie, de organisatie en een wijkkrant. Een klachtencommissie gaat van start; relevante signalen worden in het beleid verwerkt. Er vindt een kritische bezinning plaats op functionele raden c.g. commissies.</p> <p>Betrokkenheid van gebruikers (cliënten, patiënten) bij functioneren voorzieningen wordt gestimuleerd.</p> <p>Decentralisatie van bestuur kan bijdragen aan versterking draagvlak gerechtelijke beslissingen. o.a. door direct belanghebbende te betrekken bij door hen gebruikte voorziening. Een algemene inspraakverordening wordt ingevoerd. In een nota inspraak en participatie wordt de organisatie en uitvoering uitgewerkt. Een actieve toepassing van de WOB kan inspraak en participatie van categorale groepen verbeteren.</p> <p>Het functioneren van gemeenteraad en raadscommissies wordt verbeterd.</p>
<p>De reorganisatie van de GSD is doorgevoerd. Contacten tussen GSD en cliënten moeten verder worden gestroomlijnd.</p> <p>De gemeente blijft streven naar verruiming van de mogelijkheden tot het werken met behoud van uitkering.</p> <p>Er komt een steunfonds voor mensen in acute nood.</p> <p>Voorlichting over de verschillende uitkeringen is verbeterd.</p>	<p>Naast de inspraak- en procedureverordening welzijn zal de gemeente ook op andere terreinen inspraak- en procedureverordeningen tot stand moeten brengen. In deze verordeningen moet een motiveringsplicht worden opgenomen. In de Verordening Openbaarheid van Bestuur moet een actieve informatieplicht worden opgenomen.</p> <p>Gemeentelijke plannen moeten duidelijk zijn m.n. begrotingsstukken zijn voor verbetering vatbaar.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 4 CDA 2	Stadsvernieuwing als sociaal proces met materiele en technische aspecten, blijft prioriteit houden. In een op te stellen raamnota worden elementen opgenomen als de voortgang en organisatie van de stadsvernieuwing, de toepassing van instrumenten als stadsvernieuwingplan en leefmilieuvordering, uitbouw van participatie van betrokkenen en organisatie van beheer van (verbeterde) wijken. Naast de individuele aanpak en een meer projectmatige benadering op stadsdeelniveau, krijgt de particuliere woningverbetering gerichte aandacht; de onafhankelijke verbouwer wordt ondersteund werk. Voor werk t.b.v. buitenlandse eigenaars/bewoners is extra ondersteuning noodzakelijk. In het aanschrijvingsbeleid wordt geen onderscheid gemaakt tussen corporaties, gemeenten en part.eigenaren.	Het voeren van een actief arbeidsmarktbeleid is naast de verbetering van de economische structuur onderdeel van een economisch beleidsplan. Elementen van een actief arbeidsmarktbeleid zijn het streven naar behoud van arbeidsplaatsen, een actieve rol van de gemeente in het arbeidsvoorzieningsbeleid en de ondersteuning van initiatieven ter verbetering van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Verder de specifieke aandacht voor starters en het verzorgen van goedkope huisvesting ten behoeve van alternatieve werkprojecten. Alternatieve werkgelegenheid maakt onderdeel uit van de portefeuille Economische Zaken en Werkgelegenheid. In het bijzonder zal aandacht worden geschonken aan subsidiëring van projecten t.b.v. vrouwen in het arbeidsproces.
PvdA	Het beheer van de stad wordt gedragen door een voortvarende aanpak van stadsvernieuwing als sociaal en materieel proces, met aandacht voor beleevingswaarde en veiligheid. In 't op te stellen raambeleid stadsvernieuwing wordt naast meer invloed aan wijkprojectgroepen aandacht besteed aan hoe en waar instrumenten als stadsvernieuwingplan, leefmilieuvordering en subsidievoorordening kunnen worden ingezet. Een organisatie voor beheer van verbeterde wijken dient te worden opgezet; te denken valt aan een lichte "projectgroep" beheer met wijkbewoners, BWT, corporaties en woningbedrijf, wijkagent en ad hoc andere diensten. Een gerichte aanpak van particuliere woningverbetering is noodzakelijk. Het aanschrijvingsbeleid wordt uitgebreid naar corporatiewoningen.	In samenwerking met het GAB en indien mogelijk het plaatselijk onderwijs moet de gemeente initiatieven nemen op het gebied van scholing en arbeidsmarktbeleid. Vrijkomende overheidsgebouwen, als leegstaande schoolgebouwen, worden onderzocht op hun mogelijkheden om hierin goedkope werkruimten te creëren t.b.v. alternatieve werkgelegenheid. Naast gelden via terugploegregelingen, werken met behoud van uitkering, stelt de gemeente gelden beschikbaar voor alternatieve werkprojecten. Terughoudend is de gemeente in het stimuleren van werken met behoud van uitkering. Verplichte her-, om- en bijscholing blijft uit den boze.
CDA	In het kader van de stads- en wijkvernieuwing zal de nadruk liggen op de woningbouw, resp. renovatie in de gehele stad. Bij nieuwbouw, woningverbetering, onderhoud e.d. moet zoveel mogelijk binnen de normen worden gewerkt. Eigenaar-bewoners dienen door middel van actieve voorlichting te worden gewezen op de mogelijkheid gebruik te maken van de gemeentelijke subsidievoorordening stadsvernieuwing. Verbouwers leggen prioriteit bij renovatie en verbetering van particulier woningbezit.	Niet als zodanig in het CDA-programma opgenomen.

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>In aansluiting op het huidige minimabeleid zullen maatregelen met een meer algemeen karakter worden getroffen voor mensen met een minimum inkomen, voorzover dit past binnen de mogelijkheden die de rijksoverheid biedt, waarin rekening wordt gehouden met de resultaten van de evaluatie van het gevoerde minima-beleid.</p> <p>Het profijtbeginsel wordt in principe niet toegepast. Een actief woonlastenbeleid is noodzakelijk.</p>	<p>Inspraak van burgers is onmisbaar voor het nemen van verantwoorde besluiten. De aanvaarde inspraak richtlijnen vragen naleving, met de bedoeling het behoud en uitbreiden van inspraak en bepaalde zeggenschap van iedereen op alle beleidsterreinen. Ter vergroting van inspraak en zeggenschap op buurt- en wijk-niveau dienen wijkraden over voldoende middelen te beschikken. De wijze van vertegenwoordiging en organisatie is een zaak van de wijken zelf. Onafhankelijke ondersteuning en begeleiding van verbouweleiders en opbouwwerkers bevordert de participatie.</p> <p>De adviesraad volkshuisvesting en woonconsumenten krijgt ondersteuning om als inspraakorganen te functioneren; er wordt een woonconsumentenbeleid ontwikkeld.</p>
<p>Afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie van het gemeentelijk beleid t.a.v. lagere inkomensgroepen, zullen middelen vrijgemaakt worden voor een structurele financiering van een dergelijk beleid.</p> <p>Binnen de beperkte mogelijkheden is het financiële beleid gericht op een eerlijke verdeling van lasten, waarbij lagere inkomensgroepen worden ontzien.</p> <p>D.m.v. een woon/kamertoeslag kunnen de mogelijkheden van de bijstandswet m.b.t. de individualisering benut worden. Naast het tijdig verstrekken van de uitkeringen zijn er bijdragen aan het lokale welzijnsbeleid en de advisering en signalering aan het gemeentesysteem, hoofdfuncties voor de GSD.</p>	<p>Participatie van burgers aan het besluitvormingsproces is een belangrijke gemeentelijke opgave. De wijkraden zijn voor de kwaliteit van het democratisch bestuur van enorme betekenis. Juist daarom zijn de wijken vrij in de wijze van organiseren en woonwijkvertegenwoordiging. De wijkraden dienen over voldoende middelen te beschikken.</p> <p>Van vitaal belang voor het woon- en leefklimaat zijn de vormen van invloed en zeggenschap op buurt- en stadsdeelniveau als de projectorganisatie, het experimentel buurtaanpak en het ontwikkelen van stadsdeelorganisaties met inhoudelijk werkgeverschap in het welzijns-werk.</p> <p>Naleving van de inspraak richtlijnen is zeer belangrijk.</p>
<p>Het verdient geen aanbeveling een gemeentelijk inkomensbeleid te voeren als aanvulling op het rijksbeleid. Hiermee worden zowel de grenzen van het taakveld als de financiële mogelijkheden van de gemeente overschreden. Voorlichting en cliëntenparticipatie bij de GSD zal zeer bijzondere zorg behoeven. Goede samenwerking met het arbeidsbureau is noodzakelijk.</p>	<p>Gestreefd wordt naar versterking van het lokale bestuur, grote waarde wordt in dat verband toegekend aan het instituut wijkraden, mits deze representatief zijn voor de betrokken wijken en als zodanig als spreekbuis kunnen dienen. Een actief informatiebeleid is nodig; voorlichting en inspraak moeten wel functioneel zijn. Zij dienen tijdig te worden gegeven, zodat alternatieven aangedragen, besproken en eventueel in het ontwerpbeleid betrokken kunnen worden.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 5 LINKS 1 D'66 1	<p>Het huidige tempo van stadsvernieuwing wordt voortgezet; wel moet meer aandacht komen voor economische en culturele functies. Het verwervingsprogramma wordt verder uitgebreid, ook in nieuwe stadsvernieuwingengebieden, om toekomstige ingrepen te voorkomen. Met toepassing van voorkeursrecht worden op korte termijn leefmilieu-verordeningen vastgesteld. Een gedeeltelijk terugbetalen van subsidie vindt plaats van verbeterde part. woningen die doorverkocht worden. Een geïntegreerde aanpak voor na-oorlogs woningbezit is noodzakelijk. Prioriteit wordt gegeven aan grootonderhoud en isolatie. Er komt een gesubsidieerde aanpak voor de problematiek van noodkopers, gericht op een aanvaardbaar woonlastenniveau; o.a. via een op te richten noodkopersfonds.</p>	<p>Uitgangspunt voor het beleid t.b.v. werkzoekenden is het bevorderen van de kansen van structureel zwakke groepen op de arbeidsmarkt. Hiertoe wordt het GAB gedecentraliseerd, werken vormingsprojecten opgezet, alternatieve werkprojecten ondersteund. Gericht op de wijken met een hoge werkloosheid zal een intensieve voorlichtingscampagne worden gestart. Teneinde kansen aan aanvaardbaar maatschappelijk alternatief te geven worden activiteiten voor werklozen in het onderwijs, volwasseneneducatie, GSD en in het club- en buurthuiswerk door de gemeente gebundeld en uitgebreid.</p>
PvdA	<p>Stadsvernieuwing is te zien als een culturele activiteit, deze moet gepaard gaan met activiteiten gericht op samenlevingsopbouw, het integreren van bevolkingsgroepen, als met vernieuwde onderwijs- en welzijnsvoorzieningen en een vernieuwde architectuur. Sterker moet rekening worden gehouden met instandhouding o.g. uitbreiding bedrijfsruimten en terreinen. Te denken valt bijv. aan leegstaande schoolgebouwen. Bevoegdheden van de projectorganisaties moeten verder uitgebreid worden. Complex-gewijze aankoop, verbetering en als aanvulling subsidiëring van particuliere woningverbetering wordt voortgezet. Verpauperingsprocessen in na-oorlogse wijken vergen aandacht. De problematiek als de wijze van aanpak daarvan, zal vergelijkbaar zijn met het stadsvernieuwingregime.</p>	<p>Gemeente moet meer zeggenschap krijgen over het arbeidsmarktbeleid. Bevoegdheden van het GAB moeten worden overgedragen. Bij, en onder auspiciën van de gemeente worden leerlingen geplaatst onder het leerlingenstelsel en worden werkvervalsprojecten opgezet. In wijken met een hoge werkloosheid worden coördinatiepunten voor werkgelegenheidsbevorderende maatregelen ingesteld. Voor zover niet concurrentie-valsensd worden initiatieven van werklozen in de sfeer van alternatieve werkprojecten ondersteund. Activiteiten voor werklozen op het gebied van onderwijs, volwasseneneducatie, soc. cult. werk en GSD worden zoveel mogelijk gebundeld. Het werkgelegenheidsfonds voor vrouwen wordt uitgebreid. In-her- en bijscholing van meisjes en vrouwen verdient extra aandacht.</p>
LINKS	<p>Stadsvernieuwing dient overkort de hoogste prioriteit te houden. Om een verdere aantasting van de sociale structuur in veel wijken tegen te gaan, dienen de projectgroepen naast een direct programma voor de gebouwde omgeving, een sociaal programma op te stellen, om het hoofd te bieden aan samenhangende problemen als hoge werkloosheid, onderwijs, achtergronden, etc. Na de stadsvernieuwing dient een beheerorganisatie in de wijk achter te blijven. Bij het beheer dient dan ook gedacht te worden aan het op wijkniveau aanpakken van onderhoud, reiniging en het bevorderen van de veiligheid. Voor gebieden met veel noodkopers moesten er onderhoudsprogramma's particuliere woningen worden ontwikkeld om verkrotting tegen te gaan, vooruitlopend op gemeentelijke verwerving.</p>	<p>De bundeling van werkgelegenheidsprojecten dient verder doorgezet te worden door wijkgerichte aanpak en beter contact met de bewoners. De eisen op het gebied van verzelfstandiging en loonvorming dienen versoepeld te worden. Onbetaald werk met behoud van uitkering bij bedrijven en maatschappelijke instellingen dient tegengegaan te worden. Belemmeringen vanuit de sociale dienst en het arbeidsbureau van zelf gekozen activiteiten door werklozen dienen weggenomen te worden.</p>
D'66	<p>Renovatie- en nieuwbouwbeleid moet worden uitgebreid in stadsvernieuwing; daarmee wordt stadsvernieuwing een proces, waarbij de stad zich verbetert. Bij renovatie en nieuwbouw dienen de (toekomstige) bewoners mee te kunnen beslissen over indeling, inrichting en afwerking. Het voltooien van de woning moet op veel grotere schaal door de bewoners zelf kunnen gebeuren. (Doe het zelf renovatie). Vanwege kostenbeheersing, als vanwege het behoud van sociale structuren, moet waar mogelijk met minder ingrijpende renovatie worden volstaan. Maatschappelijk gebonden eigendom is als constructie tussen wonen en kopen wenselijk. Het is niet alleen van toepassing bij de verkoop van huurwoningen, maar ook bij nieuwbouwprojecten.</p>	<p>In de huidige situatie kunnen tijdelijke maatregelen, om de huidige uitzichtloze situatie van met name jongeren, niet ontbreken. Verschillende soorten arbeidsprojecten, waar jongens en meisjes ervaring kunnen opdoen en hun vakbekwaamheid vergroten, moeten gestimuleerd worden. Jongeren, die zelf aan de slag willen, verdienen steun van de gemeente, bijvoorbeeld in de vorm van een tijdelijke ontheffing van bepaalde van gemeentewege gestelde voorwaarden.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek

openbaar bestuur

Het tarievenbeleid blijft gericht op het vrijwaren van de laagste inkomens van tariefgroepen.

Van de winstafdracht van het energiebedrijf wordt 20 miljoen gebruikt voor een fonds dat huishoudens met hoge woonlasten helpt met extra isolatiesubsidies.

Wettelijke regelingen zullen zoveel mogelijk ten voordele van uitkeringsafhankelijken worden toegepast. Dit beleid staat in nauwe relatie met het werkgelegenheidsbeleid. In dit kader rapporteert de GSD jaarlijks over de consequenties van werkgelegenheidsbeleid, arbeidsmarktbeleid en woonlasten. Ter oplossing en voorkoming van ernstige schuldsituaties worden de maatregelen gefintensiveerd. Er komt een inspraakorgaan uitkeringsgerechtigden.

Er komt een creatief, niet stigmatiserend op inkomens afgestemd tarievenbeleid.

De gemeente neemt het initiatief tot het vormen van een fonds, uit o.a. de energie-opbrengsten bestemd voor betalings- en schuldsanering voor mensen die hun woonlasten niet meer kunnen betalen.

Voor noodkopers worden oplossingen gezocht in een structureel overleg tussen gemeenten, GSD, kredietbanken en hypotheekbanken.

Jaarlijks rapporteert de GSD aan de gemeenteraad over haar inzichten t.a.v. werkgelegenheidsbeleid, arbeidsmarktbeleid en het beleid t.a.v. woonlasten en tarieven.

In samenwerking met de kredietbank speelt de GSD een actieve rol bij het helpen van mensen met financiële problemen.

Tariefsverhogingen zijn niet aanvaardbaar zolang daardoor de koopkracht van laagste en middeninkomens worden aangetast.

Eventuele tariefwijzigingen moeten leiden tot verlaging van de woonlasten, bijvoorbeeld via de winsten van het energiebedrijf.

Een systeem van een inkomens/woonlastenstelsel is een mogelijkheid tot een rechtvaardige verdeling van lasten te komen. De gemeente moet ideeën als deze actief propageren.

Binnen de marges en mazen van wettelijke regelingen dient de GSD te operen vanuit het perspectief van uitkeringsgerechtigden; over de wijze van uitvoering moest overlegd worden met actieve belangengroepen van uitkeringsgerechtigden.

De jaarlijkse prijsstijging van gemeentelijke tarieven dient binnen de stijging van de kosten van het levensonderhoud te blijven.

Voorzover de gemeente een inkomenspolitiek mag en kan voeren, moet dit daar gebeuren, waar het het meest effectief is, namelijk bij de uitvoering van de sociale wetgeving.

Rekening houden met inkomensverschillen bij de tariefstelling leidt alleen maar tot ondoelmattige versnippering.

De GSD moet over voldoende personeel beschikken om hoofdfuncties - maatschappelijke bijstandverlening snel en goed te kunnen verrichten.

Voor de gehele stad wordt per stadsdeel/wijk gestreefd naar deconcentratie van de gemeentelijke dienstverlening. Binnen deze vorm van deconcentratie wordt het wijkbeheer, waaronder klein onderhoud t.b.v. de leefbaarheid geregeld, waarbij uitgegaan wordt van het principe van wijk-budgetverstrekking, welke ter beschikking zal worden gesteld aan een werkgroep, waarin de gemeente, de bedrijven en bewoners deelnemen.

In afwachting van de deconcentratie vallen stadsvernieuwingsgebieden onder de Projectorganisaties Stadsvernieuwing en de na-oorlogse wijken onder de dienst volkshuisvesting.

De besluitvorming moet voorbereid en beïnvloed worden vanuit de afzonderlijke wijken.

Wijkwelzijnsgroepen worden in het leven geroepen voor de advisering m.b.t. wijkwelzijnsvoorzieningen "wijkfactors" of een sociale kaart per soort kunnen benut worden voor het maken van een wijkwelzijnsplan. In stadsvernieuwingsgebieden werken de wijkwelzijnsgroepen samen met de projectgroepen stadsvernieuwing.

Verder zullen in de Haagse wijken wijkbeheer- of leefbaarheidssteams worden opgezet. Een duidelijke toedeling van bevoegdheden, taken en middelen is daarvoor noodzakelijk. In de stadsvernieuwingsgebieden en de na-oorlogse wijken worden extra beheer-budgetten vastgesteld.

Door de gemeenteraad ingestelde bestuurscommissies wordt zoveel mogelijk voorkomen, indien niet onafhankelijk van de gemeente, samenstelling door betrokkenen zelf wordt geregeld en saneringsbeleid niet controleerbaar is.

De invloed van bewoners op de besluitvorming in projectgroepen moet worden vergroot. Projectgroepen moeten kunnen besluiten met meerderheid van stemmen, waarbij de bewonersdelegatie een vetorecht heeft.

Er dient geëxperimenteerd te worden met een werkwijze, waarbij het stadsvernieuwingsbudget na besluitvorming in de gemeenteraad ter beschikking komt van de projectgroepen.

De gemeenteraad blijft een eigen taak houden bij het wegen van inspraak uitkomsten. Onder meer moet gekeken worden naar de representativiteit van groepen die namens een wijk spreken. Ook de regionale omroep is een instrument dat burgers in staat stelt aan communicatieprocessen deel te nemen. Bij de zo functioneel mogelijke decentralisatie is uitgangspunt dat wijkorganisaties in bepaalde gevallen bevoegdheden krijgen overgedragen. Maatregelen die specifieke wijken raken, moeten ter advisering aan wijkorganisaties worden voorgeleed.

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 3 VVD 1	<p>In een op te stellen volkshuisvestingsplan wordt op basis van een woningmarktonderzoek, de gewenste ontwikkeling betreffende nieuwbouw, vernieuwbouw en woonruimteverdeling in onderlinge samenhang beschreven. Gelet op de eigen verantwoordelijkheden van corporaties wordt een raamovereenkomst gesloten. Stadsvernieuwing betreft de verbetering van het woon- en leefmilieu, dus ook verkeersveiligheidsvoorzieningen als de sociale veiligheid.</p> <p>In het jaarlijks op te stellen plan als de uitvoering daarvan, worden bewoners en belanghebbenden, meer betrokken. Woningverbeterings-subsidies kennen een inkomens-toets, bij verstrekking wordt een anti-speculatiebeding opgenomen.</p>	<p>In samenwerking met het gewestelijk arbeidsbureau moet de positie van langdurig werklozen op de arbeidsmarkt verbeterd worden d.m.v. her- en bijscholing en andere plaatsingsbevorderende maatregelen. De gemeente schept voorwaarden om het sociaal cultureel werk in staat te stellen de gevolgen van langdurige werkloosheid op te vangen. Belangenbehartiging en vrijwilligers arbeidsprojecten verdienen ondersteuning. Bij initiatieven als het bevorderen van terugploegregelingen en werkloosheidsprojecten wordt veel aandacht besteed aan de verbetering van posities van zwakke groepen als vrouwen, meisjes en minderheden op de arbeidsmarkt.</p> <p>De (on)mogelijkheden van de regionale arbeidsmarkt worden meegewogen bij toetsing nakoming sollicitatieplicht.</p>
PvdA	<p>Er komt een woningmarktonderzoek om de gewenste ontwikkeling betreffende nieuwbouw, vernieuwbouw en woonruimteverdeling in een onderlinge samenhang te beschrijven. Corporaties worden via een op te steken raamovereenkomst nauw bij het te voeren beleid betrokken. Uitgangspunt is een rechtvaardige verdeling van woonlasten en woonruimte.</p> <p>Stadsvernieuwing betreft de totale verbetering van het woon- en leefmilieu. In het jaarlijks op te stellen plan ter verdeling van de middelen, als de uitvoering daarvan, worden bewoners en belanghebbenden nauw betrokken. Overwogen wordt om bij woningverbeterings-subsidies de toekenning afhankelijk te maken van het inkomen.</p>	<p>In samenwerking met het gewestelijk arbeidsbureau moet de positie van langdurig werklozen op de arbeidsmarkt verbeterd worden d.m.v. her- en bijscholing en andere plaatsingsbevorderende maatregelen. De gemeente schept voorwaarden om het sociaal cultureel werk in staat te stellen de gevolgen van langdurige werkloosheid op te vangen. Belangenbehartiging en vrijwilligers arbeidsprojecten verdienen ondersteuning. Bij initiatieven als het bevorderen van terugploegregelingen en werkloosheidsprojecten wordt veel aandacht besteed aan de verbetering van posities van zwakke groepen als vrouwen, meisjes en minderheden op de arbeidsmarkt.</p> <p>De (on)mogelijkheden van de regionale arbeidsmarkt worden meegewogen bij toetsing nakoming sollicitatieplicht.</p>
VVD	<p>Het volkshuisvestingsbeleid dient rekening te houden met de wensen van woningzoekenden. Periodiek worden deze onderzocht.</p> <p>Binnen het gemeentebestuur moeten de corporaties een verantwoord eigen beleid kunnen voeren. De gemeente ziet toe op het democratisch functioneren.</p> <p>De gemeente dient de plannen van stadsvernieuwing en renovatie te stimuleren, waarbij belangen van bewoners en eigenaar/bewoners niet uit het oog mogen worden verloren. De stadsvernieuwingmiddelen moeten evenwichtig worden besteed.</p>	<p>Met behulp van het werkgelegenheidsfonds moet de gemeente trachten de werkloosheid zoveel mogelijk op te vangen. In het kader van werkloosheidsbestrijding moet omscholing worden gestimuleerd.</p>

soc.zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>Hoewel de rijksoverheid niet toestaat dat een gemeente een eigen inkomensbeleid voert, door bijv. toeslagen op de uitkeringen, kan een individuele benadering van uitkeringsgerechtigden iets meer ruimte worden geschapen. Het kwijtscheldingsbeleid wordt voortgezet. Mensen die niet via de bijstandswet kunnen worden geholpen, kunnen beroep doen op een garantiefonds, om leningen bij de kredietbank af te sluiten. Budgettering en/of bemiddeling naar schuldeisers valt nadrukkelijk onder de taken van Sociale Zaken. De voorlichting en serviceverlening wordt verstrekt door o.a. regelmatige contacten met cliëntenbelangengroepen. Ervaringen op het gebied van sociale zaken dienen te worden vertaald naar beleidsvelden als welzijn en werkgelegenheid.</p>	<p>Organisatievormen, die zich richten op mensen in achtergrondsituaties, worden nadrukkelijk betrokken en uitgenodigd bij de gemeentelijke besluitvorming via inspraak en overleg. Overleg met de verenigingen plaatselijk belang is regulier beleid. Er komt een met waarborgen omklede procedure ter behandeling van klachten van burgers. Maatschappelijk nuttige functies van de kabel op het gebied van het zogenaamde "twee-wegverkeer" worden gestimuleerd. De lokale omroep is een aantrekkelijke communicatie mogelijkheid voor de plaatselijke gemeenschap.</p>
<p>De gemeentelijke belastingen worden met niet meer dan het inflatiepercentage verhoogd; in de onroerend goedbelasting wordt bij een eventuele verhoging het gebruikersgedeelte ontzien. Op basis van een individuele benadering van uitkeringsgerechtigden kan iets gedaan worden aan de problematiek van de laagstbetaalden. Het kwijtscheldingsbeleid wordt voortgezet. Voor mensen die niet via de bijstandswet geholpen kunnen worden, wordt een garantiefonds in stand gehouden om leningen met een zo laag mogelijk rentetarief bij de kredietbank af te kunnen sluiten. Hulpverlening bij schuldsanering valt nadrukkelijk bij Sociale Zaken. Overleg met cliëntenbelangengroepen dient regelmatig plaats te vinden.</p>	<p>Beïnvloeding van het beleid door burgers in een zo vroeg mogelijk stadium vergt hoge eisen aan de informatievoorziening, openheid, openbaarheid en toegankelijkheid. Pogingen om de betrokkenheid te vergroten moeten worden uitgebreid door bestaande organisatievormen nadrukkelijk uit te nodigen deel te nemen qua inspraak en overleg. Enige selectieve aandacht voor groepen die opkomen voor eenzelfde belang als de PvdA is op zijn plaats. Om informatie zo goed mogelijk over te laten komen wordt gebruik gemaakt van moderne middelen, als video en wellicht de kabel en lokale omroep.</p>
<p>Gemeentelijke belastingen mogen geen instrument worden van inkomenspolitiek. Bij bezuinigingen worden de zwaksten in de samenleving het meest ontzien.</p>	<p>Openheid en openbaarheid moeten zo ver mogelijk worden doorgevoerd, omdat hierdoor de burgers optimaal kunnen participeren in de gemeentelijke besluitvorming. Inspraak is een onmisbaar gegeven. Inwoners en de vereniging van plaatselijk belang kunnen hun specifieke kennis naar voren brengen. Dit is een verrijking van de besluitvorming. De gemeenteraad blijft verantwoordelijk voor een door haar genomen besluit.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 3 VVD 1 D'66 1	<p>Bij de planning van woningbouw wordt ingespeeld op behoefte aan diverse woonvormen. De gemeente overlegt met woningbouwcorporaties over een gezamenlijk woonlastenbeleid, gericht op lage inkomensgroepen. Ter stimulering van isolatie van particuliere woningen wordt een fonds in het leven geroepen. Het stadsvernieuingsfonds dient met gemeentelijke middelen te worden aangevuld. Via experimenten worden mogelijkheden buurt- en bewonersbeheer vergroot. Onderzocht wordt of flats kunnen worden aangepast aan nieuwe woonbehoeften en op welke wijze het leefklimaat kan worden verbeterd.</p>	<p>Het gemeentelijk werkgelegenheidsfonds dient te worden versterkt. Voorfinanciering van beginnende kleine ondernemingen. Extra begeleiding van buitenlanders die eigen bedrijf oprichten. In overleg met bedrijfsleven wordt aandacht besteed aan scholing en plaatsingsmogelijkheden van kansarmen. De gemeente ondersteunt actief werkgelegenheidsprojecten voor jongeren, vrouwen en etnische minderheden, waaronder werken met behoud van uitkering. De mogelijkheden voor her-, om- en bijscholing worden gestimuleerd. De gemeente zet zelf werkervaringsprojecten op of ondersteunt initiatieven. Binnen het ambtelijk apparaat wordt een coördinatiepunt m.b.t. het werklozenbeleid ingesteld.</p>
PvdA	<p>Bij de planning van nieuwbouw en renovatie moet worden ingespeeld op leeftijdsopbouw van de wijkbevolking. Experimenten op het gebied van energie-arme woningbouw moeten gestimuleerd worden. Om nieuw verval te voorkomen moet na afloop van de stadsvernieuwing het accent liggen op beheer. Mogelijkheden zijn buurt- en bewonersbeheer. Onderzocht moet worden hoe oudere flats en hun omgeving kunnen worden aangepast aan nieuwe (woon)behoeften en hoe het leefklimaat ter plaatse kan worden verbeterd.</p>	<p>Gemeente heeft een taak in het beperken van gevolgen langdurige werkloosheid door werkprojecten, scholing en begeleiding. Dit beleid is onderdeel van het economisch beleid. Samenwerking met welzijnswerk en bedrijfsleven is een vereiste. Om misbruik van goedkope arbeidskrachten te voorkomen is zorgvuldigheid bij werken met behoud van uitkering een vereiste. Voor het beleid m.b.t. werklozen wordt een coördinator aangesteld. Onder gebruikmaking van de rijksregelingen zet de gemeente ook zelf werkervaringsprojecten op. Werkverdelende projecten zoals Werk en Welzijn worden gestimuleerd.</p>
VVD	<p>Huidige en toekomstige bewoners dienen zoveel mogelijk bij het opstellen van de plannen te worden betrokken. Voor de particuliere woningverbetering dienen voldoende financiële middelen beschikbaar worden gesteld. Mogelijkheden en draagkracht van de woonconsument zijn uitgangspunt bij het volkshuisvestingsbeleid. Onverlet het bestaan van een relatie tussen huurprijs en kwaliteit dienen goede woningen betaalbaar te zijn.</p>	<p>De samenwerking tussen de GSD en het GAB dient verbeterd te worden. Onder de voorwaarden voor het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen is het van belang dat nieuw te vestigen bedrijven niet met onnodige regelgeving worden geconfronteerd.</p>
D'66	<p>Een passage over het volkshuisvestings- en stadsvernieuingsbeleid ontbreekt in het D'66-programma. Voor wat betreft dit onderwerp concentreert men zich op facetten binnen het beleid; zoals de noodzaak van goede huisvestingsmogelijkheden voor ouderen, alleenstaanden en minderheden; het verbeteren van isolatiemogelijkheden ter wille van energiebesparing en het bij de inrichting van de bebouwde omgeving letten op veiligheidsaspecten.</p>	<p>Impulsen vanuit innoverende bedrijven maken het mogelijk aandacht te besteden aan knelpunten op de arbeidsmarkt. Een creatief beleid betreffende arbeidsbemiddeling werkloosheidsprojecten is gewenst. Daarom is coördinatie tussen de verschillende om- en bijscholingsprojecten gewenst. Het GAB dient hier een centrale rol te spelen.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek

openbaar bestuur

De gemeentelijke sociale dienst voert een actief voorlichtingsbeleid. Bij het vaststellen van de uitkering wordt uitgegaan van informatie cliënt. Er dient een actief kwijtscheldings-, vrijstellings- en afschrijvingsbeleid te worden gevoerd voor de minima. Om de deelname van mensen met een minimum-inkomen aan het maatschappelijk leven te bevorderen, wordt een fonds ingesteld.

Op basis van sociale argumenten kunnen kredieten worden verleend door de Intercommunale Kredietbank. De instelling van een (gemeentelijk) garantiefonds wordt overwogen.

Ter wille van overleg met organisaties van uitkeringsgerechtigden zal het cliëntenplatform de nodige ruimte en mogelijkheden verkrijgen.

Gemeente heeft de plicht na te gaan hoe gevolgen inkomens- en woonlastenpolitiek kunnen worden verzacht. Het minimaalbeleid gaat uit van kwijtschelding van reinigingsrechten en andere gemeentelijke rechten voor mensen met laagste inkomens; verdere doorlichting, uitbreiding mogelijkheden schuldsanering. De instelling van een sport- en cultuurfonds.

De oprichting van een cliëntenplatform is noodzakelijk voor een permanent overleg met de GSD. Het platform dient een eigen secretariaat te krijgen.

Verder moet bij de GSD een goede klachtenprocedure worden geformuleerd.

Eerste taak van de GSD is het vlot en op tijd verstrekken van de uitkeringen. Efficiënte controle is noodzakelijk.

*De onroerend goed-belasting voor zakelijk gerechtigden en gebruikers dient de huidige verhouding (15:12) niet te buiten te gaan. De gemeente zal voorlichting geven over kwijtscheldingsmogelijkheden.

Uit gebleken noodzaak dient het gemeentelijk minimaalbeleid zich te richten op een beperkt aantal duidelijke punten, zoals kwijtscheldingen en een studiefonds.

Cliënten van de GSD zijn gebruikers, deze dienen dan ook invloed op het beleid te hebben. In de uitkeringsparktijk dient de GSD zoveel mogelijk af te gaan op informatie van de cliënt zelf.

De gemeente voert een actief openbaarheids- en voorlichtingsbeleid. Bij informatieverstrekking is leidraad de behoefte van burgers. Extra aandacht voorlichtingsbeleid buitenland. Bij inspraak dienen termijn en beleidskaders van te voren vast te staan. Er wordt drempelverlagende begeleiding bij inspraak geboden. Mogelijkheden voor inspraak in voorbereidingsfase worden onderzocht.

Experimenten met overdracht van gemeentelijke middelen en bevoegdheden naar wijken, doelgroepen en instellingen. Er wordt een onafhankelijke ombudsfunctie ingesteld op lokaal niveau.

Een inventarisatie vindt plaats van medezeggenschap in het onderwijs. Deskundigheidsbevordering van leden van medezeggenschaps- en ouderraden.

Ten aanzien van de functionele commissies moeten van reeds ingestelde of nog in te stellen platformen en overleggroepen de samenstelling, de taken en de bevoegdheden duidelijk worden omschreven.

Gelet op het belang van inspraak, is naast goede voorlichting en informatie, van belang dat alle beleidssectoren onder de inspraakverordening komen te vallen.

Een op de burgers gericht open bestuur zal representatieve inspraak van bewoners bevorderen. Resultaten van inspraak dienen meegewogen te worden. De inspraak begint bij de beleidsvoorbereiding en kan eventueel meermalen plaatsvinden tot aan de uiteindelijke vormgeving.

Opiniepeiling kan daarbij een middel zijn.

De gemeente dient al het mogelijke te doen om de "deskundigheid van de burgers" door te laten klinken in de beleidsvoering. Inspraak en participatie spreken voor zich, te denken valt ook aan een referendum over ingrijpende gemeentelijke aangelegenheden.

Ter vergroting van de stadsdemocratie moet via experimenten onderzocht worden hoe bevoegdheden en financiën kunnen worden overgedragen naar het wijkniveau, dan wel naar bepaalde bevolkingsgroepen zoals ouderen.

De "kabel" kan een belangrijk instrument zijn om betrokkenheid te vergroten.

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 3 CDA 2	<p>Stadsvernieuwing houdt de hoogste prioriteit. Betrokkenheid van de bewoners bij inrichting en beheer moet verder versterkt worden. Betrokkenheid gemeente ook van toepassing op de na-oorlogse wijken. Handhaven bestaande voorraad met lage huren is daar belangrijk uitgangspunt.</p> <p>Subsidieregelingen dienen gedifferentieerd te worden. In het kader van het beheer wordt het aanschrijvingsbeleid verder ontwikkeld.</p> <p>In het kader van het woonlastenbeleid wordt bij keuze over soort ingrepen met bewonerswensen zeer nadrukkelijk rekening gehouden; verder moet zelfwerkzaamheid van bewoners bij renovatie en beheer grote aandacht krijgen. Experimenten m.b.t. zelfwerkzaamheid en zelfbeheer worden bevorderd.</p>	<p>In het arbeidsmarktbeleid en werkloosheidsbeleid kan gedacht worden aan praktijkervaringsplaatsen, experiment betaald educatief verlof, oprichting vrouwenwvkschool en het ontwikkelen van een algemene terugploegregeling; ook voor de non-profitsector.</p> <p>Arbeidsgerichte en arbeidsleerprojecten hebben prioriteit, daar worden extra middelen voor vrijgemaakt.</p> <p>Buurtgerichte als stedelijke welzijnsorganisaties moeten meer prioriteit geven aan mensen zonder een betaalde baan. Werken met behoud van uitkering mag niet leiden tot verdringing betaald werk; de rechtspositie van deelnemers moet geregeld worden.</p>
PvdA	<p>Handhaven hoge prioriteit voor stadsvernieuwing; meer aandacht voor de na-oorlogse wijken.</p> <p>Bij keuzen voor niveau ingrepen als voor mogelijke beheervormen sterk rekening houden met wensen betrokken bewonersorganisaties. De woonlasten zijn een harde randvoorwaarde bij het te voeren beleid. Uitgangspunt is een vervlechting van wonen, werken, winkelen en voorzieningen. Voortzetting actief aanschrijvingsbeleid binnen particuliere woningverbetering, in combinatie met subsidies.</p> <p>Experimenten met zelfbeheer en zelfwerkzaamheid; wellicht van toepassing op verbetering particulier bezit.</p>	<p>Initiatief tot oprichting van een werkgelegenheidsinstituut samen met de sociale partners. Verbetering van de arbeidsmarktpositie voor zwakke groepen, o.a. via experimenten betaald educatief verlof en uitbouw terugploegregelingen naar non-profitsector. Extra aandacht voor arbeidsgerichte projecten, als combinatie van scholing, werkervaring en vorming.</p> <p>Toetsing werk met behoud van uitkering op verdringing betaalde werkgelegenheid. Regelmatig zal gerapporteerd worden.</p>
CDA	<p>Handhaven hoge prioriteit stads- en dorpsvernieuwing; stadsvernieuwing heeft nadrukkelijk sociale (-opbouw) dimensie.</p> <p>In de te hanteren verordening wordt beleidsruimte betrokken partijen vastgelegd. Er wordt een proef genomen met budgetten voor buurt- en wijkcomite's.</p> <p>Bijzondere aandacht gaat uit naar de particuliere woningverbetering; analoog aan de rijksregeling voor particuliere huurwoningen wordt een subsidieregeling ontwikkeld met nadruk op verbetering en instandhouding bezit.</p> <p>Er moeten meer rijksmiddelen komen voor verbetering na-oorlogse woningbouw. Geen verkoop huurwoningen.</p> <p>Vormen van bewonersparticipatie bij exploitatie en beheer huurwoningen zijn o.a. uit woonlastenroep van groot belang.</p>	<p>Naast scheppen stimulerende voorwaarden marktsector, prioriteit voor opvang en her-inschakeling niet beroepsmatig actieven. Daarin speciale aandacht voor zwakke groepen op de arbeidsmarkt.</p> <p>Met aanvullende gemeentelijke bijdragen moeten rijksregelingen optimaal benut worden; m.n. voor werkervarings- en scholingsprojecten. Terugploegprojecten moeten een ruimere toepassing krijgen. Deze projecten verdienen de voorkeur boven projecten op basis van werken met behoud van uitkering.</p> <p>De laatste projecten worden actief getoetst.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek

openbaar bestuur

Specifieke aandacht gaat uit naar de inkomenspositie van minst-draagkrachtigen. Het minimaalbeleid krijgt verder gestalte door: het instellen van stuurgroep minimaalbeleid; het instellen van een noodfonds; het nagaan van de mogelijkheid tot verruimen kwijtscheldingsvormen en het verder ontwikkelen van een woonlastenbeleid.

Het draagkrachtbeginsel moet meer naar voren komen bij belastingen- en tarievenbeleid. De GGD dient regelmatig overleg te voeren met cliënten en/of hun belangengroepen. Een goede klachtenprocedure moet ontwikkeld worden.

Terughoudendheid bij eventuele verhoging van belastingen en tarieven ter verhoging van gemeente-inkomsten. Mensen met een minimaal inkomen moeten ontzien worden, i.c. voortzetting van en verbetering bereik kwijtscheldingsbeleid.

Handhaving en wellicht verbetering niveau dienstverlening van de GSD.

Voortzetting project "overkreditering", waarin door een aantal instanties via een gefinancierd hulpaanbod oplossingen gezocht worden voor schuldsituatie.

In GSD-verband kijken naar mogelijkheid gemeentelijk noodfonds.

Over beleid en uitvoeringspraktijk dient regelmatig overleg te worden met cliënten en/of met belangengroepen.

Bij eventuele stijging tarieven en prijzen maatregelen beperken tot die categorieën, waarbij burgers een keuze kunnen maken tussen het al dan niet gebruik maken van de voorziening of dienst. Minst-draagkrachtigen moeten daarbij ontzien worden, dan wel dat via een actief kwijtscheldings- en ontheffingsbeleid compensatie aan de orde is. Voor die mensen, die als echte "minima" niet in staat blijken van een uitkering te kunnen leven voert de gemeente een aanvullend beleid op basis van individuele beoordeling. Verantwoord kwijtscheldingsbeleid en schuldenregelingsgarantiefonds en maatschappelijke begeleiding e.d.

Democratisering samenleving door spreiding bestuursbevoegdheden, waarin representatieve democratie en actieve participatie personen en instellingen hand in hand gaan.

Er moet een algemene inspraakverordening komen waarbij ook de mogelijkheid van een consultatief referendum aan de orde is.

Actieve participatie houdt openbaarheid bestuurlijk en ambtelijk handelen in en het betrekken van betrokkenen in alle fasen van besluitvorming.

In de procedures moet zelforganisatie van mensen en zelfwerkzaamheid naar voren komen.

Democratisering samenleving door spreiding bestuursbevoegdheden, waarin representatieve democratie en actieve participatie personen en instellingen hand in hand gaan. Er moet een algemene inspraakverordening komen waarbij ook de mogelijkheid van een consultatief referendum aan de orde is. Actieve participatie houdt openbaarheid bestuurlijk en ambtelijk handelen in en het betrekken van betrokkenen in alle fasen van besluitvorming.

In de procedures moet zelforganisatie van mensen en zelfwerkzaamheid naar voren komen. Openheid Leeuwarder bestuurshandelen kan worden verbeterd.

Enige terughoudendheid met experimenten rond binnengemeentelijke decentralisatie is op zijn plaats. Daarom voorkeur voor algemene inspraakverordening, van toepassing op alle (beleids-)terreinen.

Gemeente voert een beleid waarbij behoud en herstel van verantwoordelijkheid van burgers en hun maatschappelijke organisatie centraal staat. Zij scheidt de voorwaarden d.m.v. privatisering, democratisering en budgettering van taken.

Gemeente onderkent belang van goede inspraak- en voorlichtingsprocedures om betrokkenen tijdig en in deze fasen van de besluitvorming te betrekken bij de beleidsvoering.

De gemeente stimuleert organisaties van burgers om met eigen beleidsplannen te komen. Het bestaande commissiestelsel wordt na elke raadsperiode geëvalueerd op effectiviteit en efficiency.

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 3 VVD 1 D'66 1	<p>Bestrijding van de leegstand heeft de grootste prioriteit; mede daarom wordt het nieuwbouwprogramma tot reële proporties teruggebracht. Bij de leegstandbestrijding moeten met rijksmiddelen gebreken in woning en woonomgeving verholpen worden; gelet op de hoge woonlasten is verdere isolatie noodzakelijk en moet onderzocht worden of huurverlaging mogelijk is. Gebieden met veel leegstand zullen veel beheer vergen. Er komt een volkshuisvestingsplan met aandacht voor aard en omvang van de vraag naar woningen, het beheer van de bestaande voorraad, het nieuwbouwprogramma, het gronduitgiftebeleid met medezeggenschapsrecht van bewoners en de bevordering van eigen woningbezit. De woonlastenontwikkeling wordt nauwlettend gevolgd.</p>	<p>Er wordt gewerkt aan een betere afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, waarbij vooral de positie van minst geschoolden wordt verbeterd.</p> <p>De vestiging van een centrum voor beroepsoriëntatie en beroepsuitoefening wordt met kracht nagestreefd.</p> <p>De oprichting van een contactocentrum onderwijs-arbeid wordt bevorderd, ter wille van een betere afstemming tussen beide sectoren. Werkgelegenheidsprojecten worden gestimuleerd en waar mogelijk ondersteund, na toetsing in de plaatselijke toetsingscommissie.</p>
PvdA	<p>Het is noodzakelijk een integraal volkshuisvestingsplan op te stellen. Bij verdere nieuwbouw in ieder geval letten op kwaliteit en verhuurbaarheid; eerst worden de gaten in de bestaande wijken gevuld. Nagegaan moet worden of het ontwikkelingsproces van bestaande wijken is aan te passen aan veranderde omstandigheden. Teneinde de leegstand te bestrijden dienen naast mogelijkheden tot huurverlaging, verbouw en verbetering experimenten met bijvoorbeeld tijdelijke functiewijziging niet uit de weg te worden gegaan.</p>	<p>De positieverbetering van kansarme groepen op de arbeidsmarkt als vrouwen, minderheden en schoolverlaters kan worden bevorderd door een evenredige budgettoedeling, het scheppen van randvoorwaarden als kinderopvang, het scheppen van mogelijkheden voor het opdoen van werkervaring en het opstellen van een stageplan in samenwerking met het bedrijfsleven en het onderwijs.</p> <p>Werklozenprojecten die de werking van de arbeidsmarkt niet doorkruisen worden gestimuleerd en waar mogelijk ondersteund.</p>
VVD	<p>Beleid t.a.v. stadsuitbreiding kan niet los gezien worden van de problemen die zich in oudere wijken voordoen m.n. leegstand is onaanvaardbaar hoog. Het beleid m.b.t. woningverbetering en verkoop van woningwetwoningen moet worden voortgezet.</p> <p>De verwezenlijking van nieuwe woonvormen die aansluiten op veranderde woonwensen moet worden ondersteund.</p> <p>Ter wille van én de woonlasten én het voorkomen van reeds na korte tijd van geldverslindende renovatieprojecten, moet grote aandacht besteed worden aan de kwaliteit van de woningen. Mogelijkheden tot huurverlaging moeten nagegaan worden.</p>	<p>Terugdringing werkloosheid heeft hoge prioriteit. De bevordering van de bedrijvigheid moet hand in hand gaan met de bevordering van opvang van hen die buiten het arbeidsproces staan.</p> <p>De gemeente moet goedgekeurde vrijwilligersprojecten ondersteunen, waaraan met behoud van uitkering kan worden deelgenomen.</p>
D'66	<p>Het partijprogramma van D'66 hebben wij niet tijdig ontvangen.</p>	

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>Tarieven en effecten, die het niveau van de woonlasten beïnvloeden, worden niet meer dan trendmatig verhoogd.</p> <p>Aan elke maatregel zal het financiële belang van minst draagkrachtigen worden beschermd.</p> <p>De sociale dienst heeft naast een goede voorlichting tot taak wetten en regelingen van het rijk kritisch te beoordelen op uitvoerbaarheid en mogelijkheden tot belangenbehartiging van uitkeringsgerechtigden.</p> <p>Het sociaal raadsliedenwerk is met het Centraal budgetteringsinstituut belast met het helpen en adviseren van mensen in schuldsituaties.</p>	<p>Onder behoud van eigen verantwoordelijkheid ondersteunt de gemeente het particulier initiatief bij nieuwe initiatieven. Overwogen wordt of exploitatie van gemeentelijke voorzieningen in publiekrechtelijke rechtsvorm voortgezet moet worden.</p> <p>Inwoners worden betrokken bij planningsproces m.b.t. inrichting en beheer nieuwe en bestaande wijken via tijdige voorlichting en het benutten van wettelijk voorgeschreven inspraakprocedures.</p> <p>De gemeente ondersteunt initiatieven in de richting van een regionale omroep.</p>
<p>Geen meer dan trendmatige verhogingen van de tarieven; voorts bij elke beslissing afwegen welke de effecten zijn op de inkomenspositie van minst draagkrachtigen.</p> <p>De mogelijkheden van de sociale dienst in de richting van optimale dienstverlening en hulp bij een schuldenregeling op maat moeten verbeterd en eerder verstrekt worden.</p> <p>Rijksregelingen worden kritisch getoetst op uitvoerbaarheid en zo veel mogelijk uitgevoerd ten gunste van uitkeringsgerechtigden.</p>	<p>Overwogen moet worden of de delegatie van beslissingen aan bestuurscommissies niet teruggenomen moet worden, om de invloed van rechtstreeks gekozen vertegenwoordigers te vergroten.</p> <p>Via de geëigende procedures kunnen burgers bij het openbaar bestuur betrokken worden binnen vooraf gestelde grenzen.</p> <p>Activiteiten die leiden tot een eigen regionale omroep worden ondersteund.</p>
<p>Lastenverzwaringen voor de burgers zouden tot het uiterste beperkt kunnen worden. Bij verhoging van inkomsten van gemeentelijke voorzieningen wordt zoveel mogelijk het profijtbegin-sel toegepast.</p> <p>De tarieven en heffingen zijn geen instrumenten voor het bedrijven van inkomenspolitiek.</p> <p>Voorlichting over kwijtschelding en mogelijkheden tot schuldsanering is gewenst.</p>	<p>De gemeente bepaalt de spelregels voor inspraak. Belangrijk is daarbij dat er naar een evenwicht wordt gestreefd tussen beïnvloeding van burgers en de verantwoordelijkheid van de gekozen bestuurders.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 3 CDA 2 VVD 1	<p>Door actieve inspraak van buurtgroepen en bewonersorganisaties wordt geprobeerd een basis te leggen voor een vorm van buurtbeheer. Het overdragen van bevoegdheden inzake onderhoud en beheer van een buurt veronderstelt een sterke bewonersorganisatie, die op ondersteuning van de gemeente kan rekenen.</p> <p>Criteria voor veiligheid in de gebouwde omgeving worden opgesteld om woonomgevingsplannen en verkeersplannen te toetsen. d.m.v. energiebesparing en kostenbeheersing actief streven naar lage woonlasten.</p> <p>Midden- en kleinbedrijf en particuliere woningverbetering hebben naast sociale woningbouw prioriteit bij het stadsvernieuingsfonds. Ouderenaafvaardiging behartigen belangen bij renovatie.</p>	<p>Gemeente voert actieve arbeidsmarktpolitiek via ondersteunen en (doen) opzetten soc. culturele projecten, werkprojecten en scholingsprojecten.</p> <p>In relatie tot langdurig werklozen zullen werkervarings- en gemeenschapstaken-projecten worden verzorgd door nieuwe dienst Sociale Zaken en Welzijn.</p> <p>Initiatieven worden ondernomen in overleg met particuliere instellingen en GAB.</p> <p>Onder verantwoordelijkheid van particuliere instellingen worden mogelijkheden tot opvang begeleiding en hulpverlening gecreëerd. In het vast te stellen Jeugdwerkgelegenheidsplan wordt nagegaan hoe Gemeente bedrijfsleven kan stimuleren langdurig werklozen jongeren in dienst te nemen. Werken met behoud van uitkering mag niet tot verdringing banen leiden.</p>
PvdA	<p>Gemeente voert een gericht woonlastenbeleid. Meer invloed van bewoners op beheer woning en woonomgeving via een actief inspraakbeleid. Organisaties van bewoners moeten op inspraak kunnen rekenen. Het mogelijk maken van vormen van zelfwerkzaamheid. Corporaties dienen democratisch te functioneren. Gemeente verscherpt toezichthoudende taak. Buurtvernieuwing volgens principe "bouwen voor de buurt", waarbij beheer en onderhoud van begin af goed worden aangepakt en de bewoners daar meer invloed over krijgen.</p>	<p>Gemeente voert een actieve arbeidsmarktpolitiek via ondersteunen en (doen) opzetten soc. culturele projecten, werk- en scholingsprojecten.</p> <p>Gemeente dient een gericht scholingsbeleid voor werkloze jongeren te ontwikkelen. Werkprojecten op basis van behoud van uitkeringen mogen niet ten koste van vaste banen gaan en moeten leiden tot versterking positie betrokkenen op arbeidsmarkt (combinatie met scholingsprojecten).</p>
CDA	<p>De burgers dienen bij de voorbereiding van bestemmingsplannen betrokken te worden. De Gemeente zorgt voor verbetering huurwoningen, zowel eigen als particulier bezit. Voor huisvesting in stadsvernieuingsgebieden moet gemeente een actief aan- en verkoopbeleid van grond en opstallen voeren, ook ten behoeve van particulieren. Het CDA staat een krachtige subsidiëring voor van verbetering van particuliere woningen.</p>	<p>Binnen gemeentelijk personeelsbeleid dienen schoolverlaters en jeugdige werklozen voor zover mogelijk arbeids- en stageplaatsen te krijgen.</p> <p>Samen met GAB en bedrijfsleven ontwikkelt Gemeente herscholingsvoorstellen.</p> <p>Bij collegevorming afspraken maken over opstelling jeugdwerkloosheidsplan voor de gemeentelijke diensten.</p> <p>Gemeente bevordert dat het bedrijfsleven langdurig werkloze jongeren in dienst neemt door het verstrekken van stimuleringspremies.</p>
VVD	<p>In stadsvernieuwing bijzondere aandacht voor positie bedrijfsleven.</p> <p>Extra aandacht subsidiëring particuliere woningverbetering; los van het inkomen van eigenaar-bewoners.</p> <p>Meer invloed van bewoners op beheer woning en inrichting woonomgeving. Kiezen voor kwaliteit boven kwantiteit.</p> <p>Bestrijden van en vereenvoudigen van onnodige betuttelende regelgeving.</p>	<p>Gemeente heeft vooral tot taak om betere voorwaarden voor bedrijfsleven te scheppen waardoor werkgelegenheid kan worden uitgebreid. Belangrijk is vooral dat een einde wordt gemaakt aan het oerwoud van vergunningen en regels.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>Om zicht te krijgen op knelpunten en problemen rond behandeling van uitkeringsgerechtigden wordt een cliëntenraad opgericht.</p> <p>De raad adviseert over: bekorting afhandelingstermijnen, verbetering voorlichting over kwijtschelding gemeentelijke belasting, de waarborging vrijheid van leef- en bestedingspatroon, bescherming privacy en activering signalerings- en bemiddelingsfunctie van sociale dienst naar andere instellingen.</p> <p>Door een actief preventief beleid zal gemeente tot het alleruiterste huisuitzetting en energie-afsluiting trachten te voorkomen. Bijzondere aandacht in minimabeleid voor ouderen, jongeren en randgroepjongeren.</p> <p>Intensivering immateriële hulpverlening t.b.v. minima, o.a. via flexibele inzet AMW.</p>	<p>Periodiek gaat het college op bezoek in de wijken voor overleg met bewoners en maatschappelijke organisaties.</p> <p>Nagegaan wordt of in experimenten bevoegdheden kunnen worden overgedragen aan maatschappelijke organisaties, zoals corporaties, die geacht worden de bevolking te vertegenwoordigen.</p> <p>Om buurtraden met gemeentelijke taken op te zadelen is een proef in voorbereiding.</p> <p>Besturen van organisaties waar B&W in participeren dienen evenwichtig (patiënten, gebruikers, werknemers, anderen) te zijn samengesteld. Ter vereenvoudiging procedures is een dereguleringsnota in voorbereiding.</p>
<p>Mensen die in de problemen zijn gekomen door samengaan inkomensdaling en stijging vaste lasten zijn gebaat bij betere voorlichting hulp en schuldsanering, en fonds voor incidentele hulp en terughoudend beleid inzake verlaging tarieven en belastingen.</p> <p>Ten aanzien van uitkeringsgerechtigden voert de gemeente een actief beleid gericht op waarborging vrijheid leef- en bestedingspatroon, op soepelheid bij her-, over- en bijscholing en een tijdige ontvangst van de uitkering.</p> <p>De sociale dienst vervult een signalerings- en bemiddelingsfunctie t.a.v. werkgelegenheid en arbeidsvoorziening, gemeentelijk woningbedrijf, corporaties en de kredietbank.</p>	<p>Inspraak en overleg met burgers worden in aansluiting bij bestaande activiteiten en organisaties van burgers opgezet. Afwijken van inspraak resultaten wordt nadrukkelijk gemotiveerd.</p> <p>Waar mogelijk trachten gem. bevoegdheden over te dragen aan organisaties die geacht worden de bevolking te vertegenwoordigen zoals buurtraden, corporaties en belangenorganisaties.</p> <p>Burgers moeten kennis kunnen nemen van minderheidsstandpunten e.d.</p> <p>De gemeentelijke voorlichting heeft een zelfstandige plaats, met directe lijnen naar bestuursapparaat. B&W draagt zorg voor een evenwichtige samenstelling besturen maatschappelijke organisaties.</p>
<p>Wie om een uitkering vraagt zal zijn of haar persoonlijke omstandigheden in aanmerking genomen zien.</p> <p>In samenwerking met het P.I. wordt gestreefd naar zelfstandigheid en maatschappelijke weerbaarheid van cliënten, door budgetvoorlichting, schuldenregeling en aanmoediging van persoonlijke activiteiten.</p> <p>Bestaande minimabeleid wordt voortgezet. Oneigenlijk gebruik wordt bestreden. Bijzondere aandacht wordt besteed aan projecten t.b.v. werklozen en WAO-ers.</p>	<p>Het recht op informatie voor de burger houdt allerlei voorlichtings- en inspraakactiviteiten in. Goed gehanteerde inspraak kan de kwaliteit van de besluitvorming verhogen.</p> <p>Zonder te vervallen in een overtrokken planningsdrift moet het optreden van de overheid getest worden aan openbare - vastgelegde - uitgangspunten.</p> <p>Belanghebben worden tijdig m.b.v. inspraak bij de totstandkoming van het beleid betrokken.</p> <p>Sleutelwoorden voor inrichting en functioneren openbaar bestuur zijn dienstbaarheid, leefbaarheid en verantwoordelijkheid.</p>
<p>Gemeentelijke belastingen mogen niet verder stijgen.</p> <p>Verder mogen geen maatregelen genomen worden die de kwetsbare positie van uitkeringsgerechtigden benadrukt.</p> <p>De WD is voorstander van een stijgende lastenverlichting voor iedereen, met tegelijkertijd een doelmatige voorlichting m.b.t. belastingontheffingen voor de minst draagkrachtigen</p>	<p>Beleid gemeente staat in teken van terugtrekkende overheid ten gunste van particulier initiatief.</p> <p>Inspraak is nodig voor een goed functionerend democratisch bestel. Voorwaarden hiervoor zijn o.m. een goede communicatie en een voortdurend tweerichtingsverkeer.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 4 CDA 2	Centrale doelstelling volkshuisvestingsbeleid is passende, zelfstandige woonruimte voor allen (18 jaar en ouder) die dat wensen. Subdoelstellingen: democratische sturing volkshuisvestingsproces en democratisering woningcorporaties. Specialisering en individualisering woningvraag. Flexibel opgezet verbeteren nieuwbouwprogramma, zodat toekomstige andersgerichte woningvraag opvangbaar is binnen bestaande voorraad. Aandacht voor beperking woonlasten (isolatie, beperking energieverbruik, zonodig huurverlaging, huurbelasting op hogere inkomens). Uitgangspunten van stadsvernieuwing zijn verbetering van woonmilieu en veiligheid, ontwikkelen van goede voorzieningenstructuur, inpassen van kleinschalige werkfuncties. Participatie bewoners en belanghebbenden.	Scholing en opleiding gericht op arbeidsmarkt. Aandacht voor meisjes, herintredende vrouwen, langdurig werklozen, werkloze jongeren en leden van minderheidsgroepen. Ondermeer voorlichting aan werklozen, overleg tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid; creëren van stageplaatsen en meehelpen opzetten van scholingsprojecten voor/door werklozen. Verdergaande arbeidstijdverkorting i.v.m. uitbreiding werkgelegenheid en versterking positie vrouwen en jongeren bij gemeentelijke overheid. Experiment inzake 25-urige werkweek. Mogelijkheden educatief verlof en andere vormen ATV moeten vergroot. Werklozenbeleid gericht op scheppen van (alternatieve vormen van) werk. Bevordering terugploegprojecten. Positieve houding t.o.v. eigen initiatieven (buurteconomie).
PvdA	Centrale doelstelling volkshuisvestingsbeleid is passende, zelfstandige woonruimte voor allen (18 jaar en ouder) die dat wensen. Subdoelstellingen: democratische sturing volkshuisvestingsproces en democratisering woningcorporaties. Specialisering en individualisering woningvraag. Flexibel opgezet verbeteren nieuwbouwprogramma, zodat toekomstige andersgerichte woningvraag opvangbaar is binnen bestaande voorraad. Aandacht voor beperking woonlasten: isolatie, energieverbruik, evt. huurverlaging, huurbelasting op hogere inkomens. Uitgangspunten stadsvernieuwing: verbetering woonmilieu en veiligheid, ontwikkelen van goede voorzieningenstructuur, inpassen van kleinschalige werkfuncties. Participatie bewoners en belanghebbenden. Van ervaringen met integrale aanpak in wijken Bottendaal en Alt-rade dient elders gebruik gemaakt.	Gecoördineerd werkgelegenheids/werklozenbeleid. Scholing en opleiding, gericht op arbeidsmarkt. Prioriteit voor vrouwen, langdurig werklozen, jongeren en leden van minderheidsgroepen. O.m. stageplaatsen creëren bij gemeente en gesubsidieerde instellingen; meehelpen opzetten scholingsprojecten voor/door werklozen. Creatief omgaan met werkgelegenheidsprojecten die (nog) niet loonvormend of kostendekkend zijn (o.a. buurteconomie). Verdergaande arbeidstijdverkorting, ook educatief verlof. Experiment 25-urige werkweek. Werklozenbeleid gericht op scheppen van (alternatieve vormen van) werk. Bevordering terugploegprojecten. Voorwaarden scheppen voor zinvolle tijdsbesteding (o.a. sociaal-cultureel werk, educatie). Aandacht voor problematiek langdurig werklozen.
CDA	Ter optimalisering van het woon- en leefklimaat in de wijken wordt gestreefd naar een evenwichtige wijkopbouw. Binnen deze wijkopbouw is het stadsvernieuwingbeleid gericht op behoud, herstel en verbetering van bebouwde gedeelten. Er wordt naar gestreefd om een goed functionerende buurtgemeenschap ook na de vernieuwing als sociale eenheid in stand te houden, derhalve: stichting eengezinswoningen en zelfstandig wonen ouderen en gehandicapten. Alternatieve woonvormen dienen voldoende ruimte te krijgen op woningmarkt. Met buitenland wordt rekening gehouden bij het toewijzen van grote en meer-generatiewoningen. Woningwetwoningen worden niet verkocht, blijven beschikbaar voor minst-draagkrachtigen. De gemeente stimuleert medezeggenschap van huurders en experimenten met zelfbeheer.	Aansluiting opleidingen op arbeidsmarkt. Beroupskeuzevoorlichting aan schoolverlaters. Initiatieven stimuleren om mensen zonder betaald werk in staat te stellen met behoud van uitkering vrijwilligerswerk te verrichten. Binnen gemeentelijk beleid mogelijkheden voor deeltijdarbeid, VUT en ATV intensief benutten. Sociaal beleid gericht op herinschakeling van mensen in maatschappelijk leven en arbeidsbestel.

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>Prioriteit wordt gegeven aan lastenverlichting laagstbetaalden. Waar mogelijk hanteren draagkrachtbeginsel bij gemeentelijke instellingen. Bijdragen voor voorzieningen (profijtbeginsel) mag bereikbaarheid voor laagstbetaalden niet aantasten. Optimalisering kwijtscheldingsbeleid. Instandhouding woonlasten- en schuldsaneringsfonds. Budgetvoorlichting.</p> <p>Instandhouding woonlasten- en schuldsaneringsfonds. Inkomensafhankelijke tariefstelling voor bepaalde voorzieningen, zodat deze voor iedereen betaalbaar blijven. Profijtbeginsel alleen als last niet bij minst-draagkrachtigen wordt gelegd. Optimalisering kwijtscheldingsbeleid. Beperking woonlasten. Krachtige ondersteuning energiebesparing.</p>	<p>Inspraakbeleid is erop gericht voorwaarden te scheppen dat betrokkenen een rol in de beleidsvoorlichting kunnen spelen. Bij iedere inspraakprocedure moeten vooraf duidelijk de beleids marges in beeld worden gebracht om teleurstelling van insprekers te vermijden. Een algemene inspraakverordening wordt voorbereid, als onderdeel hiervan wordt een inspraakprocedure m.b.t. het minderhedenbeleid opgesteld.</p> <p>De gemeente stimuleert democratische sturing, medezeggenschap, participatie op gebied van o.m. volkshuisvesting, onderwijs, gezondheidszorg. Wat betreft privatisering van overheids-taken wordt in een taakstellend programma vastgelegd welke taken burgers in hun organisaties kunnen uitvoeren en welke garanties de overheid daarbij biedt.</p> <p>Democratische sturing van volkshuisvestingsproces en democratisering van woningcorporaties zijn subdoelstellingen van het volkshuisvestingsbeleid. Participatie door bewoners staat centraal in stadsvernieuwing. Vergroting cliëntenparticipatie bij dienst Sociale Zaken, bijv. door instelling cliëntenraad. Stimulering/ondersteuning van democratische zelforganisaties minderheden. Ondersteuning patiëntenorganisaties en zelfhulpgroepen in voorwaardenscheppende zin.</p> <p>Het inspraakbeleid is erop gericht betrokkenen inspraak in beleidsvoorbereiding te geven. Bij iedere inspraakprocedure worden vooraf duidelijk de beleids marges aangegeven. Een verdeling inspraak minderheden wordt opgesteld.</p>
<p>Beperking collectieve lastendruk. Grotere doelmatigheid voorrang boven verhoging belastingen en tarieven. Op gemeentelijke heffingen en tarieven wordt niet het draagkrachtbeginsel toegepast; inkomenspolitiek wordt uitsluitend gevoerd door centrale overheid. Reële bijdrage van burgers voor gebruik gemeentelijke voorzieningen.</p> <p>Gestreefd wordt, in samenwerking met particulier initiatief, naar versterking zelfstandigheid en weerbaarheid cliënten Dienst Sociale Zaken, o.a. door budgetvoorlichting, schuldenregeling en aanmoediging persoonlijke activiteiten.</p> <p>Beperking woonlasten, goedkope huurwoningen voor mensen met lage inkomens.</p>	<p>Herstel van eigen verantwoordelijkheid op lokaal niveau. Privatisering van overheidstaken vraagt om zorgvuldige hantering. In een taakstellend programma wordt vastgelegd welke taken burgers in hun organisaties kunnen uitvoeren en welke garanties de overheid daarbij biedt.</p> <p>De gemeente verstrekt actief informatie aan de burger over het te voeren beleid. Openbaarheid van bestuur meer kwestie van mentaliteit dan van regels. Spreekrecht bij commissievergaderingen.</p> <p>Inspraak verhoogt kwaliteit besluitvorming. Bij voorbaat dient vast te staan binnen welke termijn en welk beleidskader inspraak plaatsvindt. De gemeente biedt ondersteuning aan het opstellen van beleidsalternatieven. De zeggenschap van burgers over het gebruik van voorzieningen dient te worden vergroot.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 7 VVD 1 D'66 1	<p>Het tot nu toe gevoerde stadsvernieuwingsbeleid met de projectgewijze aanpak wordt voortgezet. Hoge prioriteit heeft het bieden van goede woningen en woonomgeving voor stadsbewoners met lage inkomens. Daar waar mogelijk ligt de nadruk op hoog-niveau renovatie. Eigenaar-bewoners zullen in toenemende mate de gelegenheid krijgen hun woningen aansluitend aan het gemeentelijk stadsvernieuwingsproces te verbeteren. Na-coslogse woningbestanden worden eveneens verbeterd. Gestreefd wordt naar matiging van de woonlasten, het huurbeleid blijft gebaseerd op vergelijkingshuren. Het gemeentelijk beleid van woonruimteverdeling wordt voortgezet. Voor kansarme groepen wordt actief bemiddeld. Het toezicht op woningbouwcorporaties wordt geïntensiveerd.</p>	<p>Bij gemeentelijke investeringen weegt naast milieu-technische aspecten de duurzame werkgelegenheid, die uit deze investeringen voortvloeit, in belangrijke mate mee. Speciale aandacht wordt gegeven aan het midden- en kleinbedrijf om ook in woongebieden een werkgelegenheidsbeleid te voeren. Het beleid om i.s.m. het bedrijfsleven, vakbeweging en arbeidsburo te komen tot het vergroten van plaatsingsmogelijkheden van werklozen wordt voortgezet, scholing gestimuleerd. Speciale werkgelegenheidsprogramma's worden voor jongeren, vroegtijdige schoolverlaters en laagstgeschoolden opgezet. Een actief beleid om uitkeringsgelden effectief te gebruiken (terugploegen) wordt opgevoerd. Initiatieven voor vrouwenwerk en het creëren van gelijke kansen voor vrouwen op de arbeidsmarkt worden gestimuleerd.</p>
PvdA	<p>De projectgewijze aanpak van stadsvernieuwing blijft ongewijzigd. Rekening moet worden gehouden met het midden- en kleinbedrijf door o.a. het behouden en bouwen van goede en goedkope bedrijfsruimte. De gemeente biedt eigenaar-bewoners in stadsvernieuwing gebieden meer dan tot nu toe de mogelijkheid hun panden aansluitend a.h.gemeentelijk stadsvernieuwingsproces te verbeteren. Bewoners zullen blijvend ondersteund worden. Woningverbetering buiten de stadsvernieuwing gebieden wordt ter hand genomen. Woonruimteverdeling op basis v.h. nieuwe urgentiesysteem blijft gehandhaafd. Beleid is er meer dan voorheen op gericht de woonlasten zo laag mogelijk te houden. Er moet worden vastgehouden a.e. huurbeleid gebaseerd op vergelijkingshuren. In komende periode moet ook gebouwd worden voor mensen met hogere inkomens.</p>	<p>Samenwerking met bedrijfsleven, vakbeweging en arbeidsburo wordt voortgezet. Gemeente stimuleert samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen in het kader van bedrijfsmatige innovatie en scholing van (toekomstig) personeel. Gemeente neemt initiatieven ter bestrijding v.d. jeugdwerkloosheid. Gemeente ondersteunt bewoners die een eigen bedrijf opzetten bij behalen v/d vereiste diploma's. ATV in gemeentelijke bedrijven zal worden nagestreefd. Actief beleid t.a.v. effectief gebruiken van uitkeringsgelden, zoals terugploegprojecten, moet gevoerd en nieuwe ontwikkelingen op dit gebied gestimuleerd. Bijzondere aandacht naar projecten voor jongeren en de categorie laagstgeschoolden en schoolverlaters in het bijzonder. Initiatieven voor vrouwenwerk worden gestimuleerd.</p>
VVD	<p>Een meer flexibele woningmarkt, afschaffing starre regelgeving, uitgekende nieuwbouwprojecten, aantrekkelijk houden/maken van zgn. betere wijken, en andere aanpak v/d stadsvernieuwing en afstemming op de koopkrachtige vraag. Ook op peil houden van na-coslogse wijken is van essentieel belang. De voortrekkersrol v/d projectorganisatie stadsvernieuwing wordt geleidelijk overgedragen aan woningbouwcorporaties en anders (zelf-)beheerorganisaties. De gemeente biedt eigenaar-bewoners en particuliere verhuurders meer dan tot nu toe de mogelijkheid hun panden aansluitend aan stadsvernieuwingsproces te verbeteren. Verdichting van bestaande wijken, mag niet ten koste gaan van de kwaliteit van woon- en leefomgeving. Aandacht moet zijn voor toegankelijkheids- en wooneisen van gehandicapten.</p>	<p>Rotterdam moet weer concurrerend worden als woon- en werkgemeente. Rotterdam dient te investeren in een kwalitatieve verbetering van het arbeidsaanbod, in een aantrekkelijker werkklimaat en in een prettiger woonomgeving. Alternatief werk moet worden bevorderd voor zover er geen concurrentievervalsing ontstaat. De gemeente scheidt zgn. praktijkervaringsplaatsen voor jongeren om werkervaring op te doen.</p>
D'66	<p>De huidige financiële inspanningen op gebied v. stadsvernieuwing zijn niet langer vol te houden. Er moet rekening worden gehouden met een verlaging v.h. tempo v. stadsvernieuwing, een aanpassing v.h. kostanniveau per renovatie. Nagedacht moet worden over het betrekken van huurders bij het beheer en onderhoud van hun woningen. Het in eigendom verkrijgen van niet-schaarse woningen moet worden gestimuleerd. De bouw van koopwoningen in de goedkope sectoren dient in alle stadsdelen bevorderd te worden. Bij het vaststellen van de behoefte aan woonruimte wordt van de individuele bewoner uitgegaan. Spreiding of sturing van bevolkingsgroepen naar bepaalde wijken of woonruimte moet worden afgewezen. Een zo gedifferentieerd mogelijk aanbod van bedrijfshuysvesting in stadsvernieuwing gebieden moet aanwezig blijven.</p>	<p>Naast tekorten aan arbeidsplaats is er op de arbeidsmarkt sprake van knelpunten in de aansluiting van de vraag naar en het aanbod van arbeid. Meer dan de afgelopen jaren zal daarom een samenwerking met GAB, werkgevers- en werknemersorganisaties en het onderwijs moeten worden nagestreefd, gericht op beroepsgerichte bij- en herscholing en het verbeteren van de beroepskeuzebegeleiding en het inpassen van specifieke probleemgroepen in het arbeidsproces. De gemeente moet steun verlenen aan projecten voor alternatieve werkgelegenheid voor werkloze jongeren en degene die werken met behoud van uitkering beschermen tegen werkgevers.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>De procedures rond uitkeringen dienen helder, kort en zo weinig mogelijk "fraudegevoelig" te zijn. Fraude zal worden bestreden. De gemeente zal de burger bijstaan bij het saneren van zijn schulden.</p>	<p>Een belangrijk aspect van het openbaar bestuur is de zgn. binnengemeentelijke decentralisatie. Dat is erop gericht beslissingsbevoegdheden over te dragen aan direct gekozen deelgemeenteraden met ruime bevoegdheden, zoals de inrichting en het beheer van de woonomgeving in bestemmingsplannen. Ten aanzien van de bewonersorganisaties wordt het huidige beleid voortgezet. Per wijk is in principe slechts plaats voor 1 bewonersorganisatie.</p>
<p>De gemeente zal alle beleidsruimte die ze heeft moeten gebruiken om bevolkingsgroepen met de laagste inkomens steun te geven. Een individuele benadering staat daarbij voorop. De gemeente zal de burger bijstaan bij het saneren van zijn schulden. De gemeentelijke kredietbank blijft zo laag mogelijke tarieven vragen. Er vindt individuele begeleiding plaats en er wordt gewezen op mogelijkheden van kwijschelding. Eventueel wordt in sommige gevallen een leenbijstand verleend. Fraude zal worden bestreden. Daarbij wordt gelet op goede procedures, waardoor zo min mogelijk de gelegenheid wordt geboden voor fraude.</p>	<p>De PvdA is voorstandster van het verder ontwikkelen van het deelgemeenteraadsbestel. Het beleid blijft erop gericht beslissingsmacht over te dragen aan direct gekozen deelgemeenteraden met ruime bevoegdheden, zoals de inrichting en het beheer van de woonomgeving in bestemmingsplannen. Verschillen in bevoegdheden van decentraal bestuur kunnen gerechtvaardigd zijn. In wijken zonder deelgemeenteraad hebben wijkorganen een algemeen adviserende functie. Zij regelen de participatie van de bewoners. Het huidige beleid t.a.v. bewonersorganisatie wordt voortgezet. In principe per wijk één organisatie.</p>
<p>De G.S.D. zorgt voor een efficiënte controle op de verstrekte uitkeringen. Er wordt een actief beleid gevoerd t.a.v. bestrijding van misbruik en fraude. De G.S.D. zal actief met het GAB moeten samenwerken om mensen weer aan betaald werk, noodzakelijke scholing of werk met behoud van uitkering te helpen.</p>	<p>Rotterdam dient door te gaan met indeling in deelgemeenten waar dit mogelijk is. Gelijkijdige overdracht van centraal naar decentraal bestuur, van het bijbehorend budget en ambtelijk apparaat is dan noodzakelijk.</p>
<p>D'66 besteedt geen expliciete aandacht aan dit onderwerp in het verkiezingsprogramma.</p>	<p>De plaats van deelgemeenteraden in de bestuurlijke organisatie van Rotterdam moet worden bestendig. Het afstoten van gemeentetaken naar de deelgemeenten moet vergezeld gaan van de concentratie van het gemeentelijk ambtelijk personeel. Ook middels belangenbehartiging kan de burger invloed uitoefenen op het bestuur. Belangenbehartiging door bewonersorganisaties is niet ter vervanging van het stads(deel)bestuur maar wordt wel zonnig ondersteund in de vorm van subsidies.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 3 CDA 3	<p>De gemeente zal streven naar pluriformiteit in de stedelijke bebouwing, d.w.z. een optimale verhouding huur- en koopwoningen. Dit zal nader bepaald en verwerkt worden in het meerjaren-nieuwbouwprogramma. Voor stadsvernieuwing en stadsbeheer wordt een voortschrijdend meerjarenplan 1987-1996 ontwikkeld. Uitgangspunten hiervoor zijn o.a., doelmatigheid en versobering, in afwachting van de besluitvorming voor 1986 en 1987 telkens maximaal fl. 3,5 miljoen reserveren. Op het in april 1983 bijgestelde Structuurplan Oude Stad (S.O.S.) zal ca. fl. 14 mln. bezuinigd worden. De buurtgerichte budgetten van 1986 blijven gehandhaafd. De woonruimteverordening beperkt zich tot de sociale woningvoorraad voor wat betreft huren tot fl. 450,—. Aanpassingen zijn mogelijk.</p>	<p>Het beleid t.a.v. (langdurig) werklozen kent drie sporen 1) Opvang 2) Arbeidsvoorziening en 3) Werkgelegenheidsbeleid. T.a.v. 1): Een gecoördineerd en gedecentraliseerd opvangbeleid naar het sociaal-cultureel werk. T.a.v. 2): Versterking van het beleid in samenwerking/overleg met het onderwijs, basiseducatieve voorzieningen, bedrijfsleven, GAB, leer/werkplaatsen en S.M.B. Extra aandacht te geven aan specifieke doelgroepen en langdurig werklozen. Streven naar de ontwikkeling van een arbeidsvoorzieningsplan. T.a.v. 3): Een onderzoek naar het regionaal-economisch potentieel van Tilburg is gewenst. Op basis hiervan zal een concreet actieplan worden gestimuleerd. Het Regionaal Werkgelegenheidsinstituut; RWI zal worden uitgebouwd. Mogelijk zal het bureau kleinschalige werkgelegenheid hierin opgaan.</p>
PvdA	<p>Uitbreiding van het aantal huurwoningen is noodzakelijk, gezien het tekort aan goedkope sociale huurwoningen. Woningverbetering en renovatie is blijvend noodzakelijk. Aandacht moet worden besteed aan ouderen, invaliden, jongeren en alternatieve woonvormen. Het systeem van centrale inschrijving en toewijzing blijft gehandhaafd. T.a.v. woningverbetering en groot onderhoud moet steeds op zorgvuldige wijze inspraak worden verleend. Het budget voor de aankoop van particuliere woningen moet worden uitgebreid. Beschikbare middelen in het kader van stadsvernieuwing dienen te worden verdubbeld en het budget dient minimaal taakstellend te zijn. Een beleid t.a.v. sloop en vervangende nieuwbouw moet worden ontwikkeld.</p>	<p>Werkervarings- en scholingsprojecten door de onderzocht wordt ondersteund. Men participeert actief in het rijksbeleid. En ook zelf worden de nodige initiatieven ondernomen en financieel ondersteund. Men streeft naar een vergroting van het aantal leer/werkplaatsen in de eigen dienst. Tevens moet actief worden ingespeeld op het rijkssubsidiebeleid met betrekking tot aanvullend werken (o.a. terugploegprojecten). Het voorwaardenscheppend beleid moet worden verbeterd door a) structurele samenwerking tussen industrie en B.K.W. b) soepele steunverlening aan startende ondernemers c) het creëren van voldoende bedrijfsruimte voor rekening van de gemeente. Totstandkoming van werkgelegenheid voor vrouwen wordt in het bijzonder bevorderd.</p>
CDA	<p>Nieuwbouw vraagt om een eenvoudige en doelmatige planning, kwaliteit en flexibiliteit en aandacht voor de woonomgeving. Mensen moeten in passende en betaalbare huizen kunnen wonen. De bouw van particuliere huur- en koopwoningen in de binnenstad moet worden bevorderd. De overeenkomst tussen gemeenten en corporaties moet gehandhaafd blijven. De verantwoordelijkheid, betrokkenheid en medezeggenschap van huurders moet worden gestimuleerd. Aangepaste huisvesting voor gehandicapten, minder mobiele ouderen, alternatieve woonvormen voor jong en oud moet tot stand komen. Aan het meerjarenplan stadsvernieuwing moet een meerjarenplan stadsbeheer worden gekoppeld. De subsidie voor renovatie van particuliere woningen in de Oude Stad wordt zondig verbeterd.</p>	<p>Bestrijding van de jeugdwerkloosheid moet een van de hoofdpunten van het beleid zijn. Een gericht beleid op het gebied van arbeidsvoorzieningen moet worden doorgevoerd. De gemeente moet daartoe samenwerken met GAB en bedrijfsleven. De gemeente moet zinvolle experimenten die ertoe kunnen leiden dat jongeren in het arbeidsproces worden opgenomen stimuleren. Ze organiseert zelf stage-werkervaringsprojecten en stimuleert het bedrijfsleven hieraan deel te nemen. Leer/werkplaatsen moeten een goede kans krijgen, zodat scholing van vaklieden voldoende kan plaatsvinden. Innoverende projecten (o.a. in bouw) moeten worden gefinancierd en ondersteund. Extra faciliteiten moeten worden gecreëerd t.b.v. kleinschalige bedrijfsprojecten. De gemeente moet deelnemen aan het Regionaal Werkgelegenheidsinstituut.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>De gemeente zal de cliëntenvoorlichting en de immateriële hulpverlening door de Sociale Dienst handhaven en zonodig verbeteren. Daarnaast zal de gemeente een concreet beleid moeten ontwikkelen voor de ondersteuning van vrijwilligers.</p>	<p>De gemeente zal zich actief opstellen om de openbaarheid van het bestuur te bevorderen. Informatie zal steeds tijdig en begrijpelijk aan de burger moeten worden verstrekt. Bijzondere aandacht moet worden gegeven aan bepaalde doelgroepen (o.a. buitenlandse werknemers). De gemeente zal gebruik maken van de lokale omroep en de kabelkrant. De Commissie Bevolkingscontacten zal gehandhaafd blijven. Wel zal getracht worden de inspraak zorggebiedsgewijze te integreren. Dan kan de Commissie worden opgeheven. Besluiten die afwijken van resultaten van inspraakprocedures zullen altijd gemotiveerd moeten worden.</p>
<p>De PvdA stelt dat de gemeente de hoogste prioriteit moet geven aan een goed functioneren van de GSD. Zij zal bij het toepassen van de regels van sociale zekerheid zoveel mogelijk de ruimte moeten benutten om de mensen te beschermen tegen achteruitgang in inkomen.</p>	<p>De PvdA stelt zich op het standpunt dat voor een goede democratische controle op het gemeentelijk bestuur openbaarheid en een goede informatieverstrekking wezenlijk zijn. De gemeente stelt zich hierin actief op, waarbij informatie zo snel mogelijk en begrijpelijk aan betrokkenen wordt overgebracht. Bijzondere aandacht wordt gegeven aan informatievoorzieningen aan buitenlanders. De gemeente kan gebruik maken van lokale omroep. Inspraak en zo mogelijk participatie zijn de middelen om invloed van burgers op besluitvorming en uitvoering te bewerkstelligen. Besluiten die afwijken van resultaten van de inspraakprocedures moeten worden gemotiveerd.</p>
<p>Het CDA wil dat de Gemeentelijke Sociale Dienst meer en meer aandacht zal moeten besteden aan voorlichting en hulpverlening op het terrein van immateriële behoeften t.a.v. werklozen. Ook wil het CDA bevorderen dat t.a.v. het werk van vrijwilligers een onkostenvergoeding wordt uitgekeerd, waardoor het mogelijk wordt gemaakt dit werk te blijven doen.</p>	<p>Het CDA stelt zich op het standpunt dat de drempel om een beroep te doen op het bestuur van de stad verlaagd moet worden. De voorlichting naar de bevolking moet sneller en duidelijker zijn zodat bevolkingscontacten en inspraakprocedures een basis van voldoende deskundigheid kunnen hebben.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 5 VVD 2	<p>Stadsvernieuwing en woningverbetering worden met onverminderde inspanning voortgezet; de betrokkenheid van buurten bij de plannen wordt verder vergroot.</p> <p>Na de stadsvernieuwing in een wijk zal de bestaande organisatie omgebouwd worden tot een eenvoudige beheersorganisatie.</p> <p>Een planmatige aanpak van beheer, onderhoud en verbetering van woningen in na-oorlogse wijken wordt met kracht bevorderd. Extra rijksmiddelen zijn noodzakelijk. De leefmilieuverordening wordt gehanteerd. Geen verkoop huurwoning.</p>	<p>Er wordt een geïntegreerd werkgelegenheidsplan opgesteld, waarvan o.a. doeleinden zijn: - het afstemmen van vraag en aanbod van arbeid, - stimulering van starters, - het formuleren van een arbeidsmarkt- en scholingsbeleid; - het vaststellen van infrastructurele voorwaarden en het benutten van mogelijkheden voor nieuwe technologie voor werkgelegenheidsbevordering.</p> <p>Verder wordt het terugploegbeleid meer uitgebouwd, werken met behoud van uitkering moet aan de richtlijnen van het rijk voldoen; een gemeentelijke toetsingscommissie heeft de voorkeur.</p> <p>Gemeente zal zich inzetten voor verruiming van scholing met behoud van uitkering.</p>
PvdA	<p>Stadsvernieuwing en woningverbetering worden voortgezet; beheersvraagstukken vragen daarbij meer aandacht.</p> <p>Er moeten gesubsidieerde verbeterprogramma's komen voor het beheer en onderhoud van na-oorlogse woningbouwcomplexen.</p> <p>Naast goede woningen houdt een plezierige leefomgeving in dat voldoende voorzieningen en recreatiemogelijkheden in de wijk aanwezig zijn.</p> <p>De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor een eerlijke en doelmatige verdeling van goedkopere en schaarse woningen.</p> <p>Geen verkoop huurbouw.</p>	<p>Voor een beleid, gericht op nieuwe werkgelegenheid is meer samenhang noodzakelijk tussen stimulators nieuwe stijl, collectieve ontwikkelingsmaatschappij (KOM), de arbeidsprojectondersteuning en de vrijwilligerscentrale. Er moeten meer faciliteiten voor projecten komen. In overleg met bedrijfsleven neemt gemeente het initiatief tot het opzetten van werkervarings- en andere projecten voor jeugdige werklozen.</p> <p>Een breed terugploegbeleid is nodig; werken met behoud van uitkering is een noodoplossing, die betaalde arbeid, maar ook vrijwilligerswerk niet mag verdringen. Een gemeentelijke toetsingscommissie heeft de voorkeur.</p>
VVD	<p>Het eigen woningbezit moet worden bevorderd door verkoop gemeentelijk woningbezit en stimulering van renovatie voor particulieren.</p> <p>Stadsvernieuwing kan niet zonder de inspanning van burgers. Daarom moet particuliere woningverbetering gestimuleerd worden door het versterken van de functie van bouw bureau's en verruiming van subsidies.</p> <p>Leefmilieuverordeningen moeten selectief en weloverwogen worden toegepast.</p> <p>De positie van corporaties moet worden versterkt, de zeggenschap van huurders van corporatiewoningen moet worden vergroot.</p>	<p>Ter wille van een goed functionerende arbeidsmarkt moet de gemeente samen met sociale partners in GAB mogelijkheden voor her-, om- en bijscholing scheppen.</p> <p>Samenwerking tussen GSD en GAB is een vereiste om werkzoekenden aan betaald werk of aanvullende scholing te helpen. Stages om arbeidservaring op te doen zijn een belangrijk middel, erkenning is gebonden aan oordeel toetsingscommissie.</p> <p>Binnen kader art. 36 WWV moeten initiatieven tot scholing, trainings- en motiveringscursussen gemotiveerder worden aangeboden.</p>

soc. zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>Zolang de landelijke ontwikkeling geen koopkrachtherstel inhoudt voor de minimum-inkomens, dient het gemeentelijk heffingen- en tarievenbeleid aan dit koopkrachtherstel een bijdrage te leveren, m.n. op gebied van woonlasten. Bezien zal worden in hoeverre de tariefstelling van voorzieningen zodanig kan worden bijgesteld, dat tarieven van voorzieningen die veel door laagstbetaalden worden gebruikt, verlaagd kunnen worden. De GSD heeft een actieve rol bij treffen van op inkomen afgestemde schuldenregelingen; samen met welzijnsinstellingen structurele problemen signaleren en het gebied van voorlichting over het binnen de marges van de wet "ontduiken" van de voordeurdelerskorting. Een gemeentelijk waarborgfonds kan bijdragen aan het waar mogelijk verstrekken van aanvullingen.</p>	<p>Ambtenaren krijgen een gedelegeerde beslissingsbevoegdheid en hebben een ondersteunende taak m.b.t. wijk- en bewonersorganisaties. Bevoegdheden en verantwoordelijkheden kunnen binnen door de raad vastgestelde randvoorwaarden worden overgedragen aan democratisch functionerende bewonersorganisaties. De instelling van buurtbudgetten wordt daarin bevorderd. Mogelijk in de vorm van een gemeentelijke ombudsfunctie, komt er een klachtenregeling. Op volkshuisvestingsterrein wordt een woonruimte-adviescommissie ingesteld, samengesteld uit vertegenwoordigers van woonconsumentengroeperingen, die tot taak krijgt het college te adviseren.</p>
<p>Door de hoge werkloosheid en kortingen op de uitkeringen komt de sociale taak van de gemeente meer naar voren. Daarbij is ook de wenselijkheid en mogelijkheid van een gemeentelijk inkomensbeleid aan de orde. Hoewel mogelijkheden beperkt zijn heeft gemeente de morele plicht om mensen met een minimum-inkomen tegemoet te treden, om te voorkomen dat men in de knel raakt. Dat betekent dat bij de tariefstelling goed gekeken wordt naar effecten op laagstbetaalden, de GSD een duidelijke taak heeft op het terrein van een adequate schuldenregeling; knelpunten en structurele problemen signaleert en optimaal de marges van de bijstandswet worden benut. Er komt een cliëntenraad, daarnaast moeten ook belangengroepen informatie aan cliënten van de GSD kunnen verstrekken.</p>	<p>Om vorm te geven aan het democratiseringsstreven wordt op wijkniveau aan bewonersgroepen gelegenheid geboden vanuit eigen ideeën richting te geven aan besluitvorming. Via het opbouwwerk of eigen organisaties worden ouderen, minderheden, vrouwen en jongeren gestimuleerd deel te nemen aan besluitvorming over woongenot en woonomgeving. Het proces van ambtelijke deconcentratie wordt voortgezet, waarbij een wijk-(project)manager o.a. de inspraak coördineert en een directe toegang heeft tot B & W; wijkbureau's worden opgezet in samenwerking met bewonersorganisaties, wanneer zij dit wensen kunnen bevoegdheden gedelegeerd worden aan de bewonersorganisatie. Een leefmilieuverordening wordt ontworpen om zeggenschap bewoners te vergroten. Naast territoriale ook aandacht voor functionele en categoriale democratisering.</p>
<p>Er moet worden gestreefd naar een reële verlaging van belastingen en tarieven. Gemeentelijke belastingen en heffingen mogen geen instrument zijn voor een eigen inkomenspolitiek. De eerste en belangrijkste rol van de GSD is het vlot en adequaat verstrekken van informatie en het verzorgen van de uitkering.</p>	<p>Een op de burger gericht open bestuur vergt het tijdig en begrijpelijk openbaar maken van beleidsvoornemens en goed inspraakbeleid en het bevorderen van zelfwerkzaamheid en medezeggenschap van de burger.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 4	<p>Er is toenemende aandacht voor beter benutten v/d bestaande bebouwing, voor herinrichting en beheer v/d bestaande woningvoorraad. De projectgroepen van de verschillende stadsvernieuwingswijken stellen een stadsvernieuwings(deel) plan op. Dit plan is gekoppeld aan een bestemmingsplan. De gemeente ondersteunt initiatieven van bewoners om te komen tot gezamenlijk overleg in zaken als beheer, onderhoud, woningverbetering en zorg voor de woonomgeving. Sociale huurwoningen zijn in hoofdzaak bestemd voor stadsvernieuwingsgebieden. De renovatie van het na-oorlogs woningbezit wordt verder aangepakt. Het 'centrale punt woonruimteverdeling'- belangrijk voor doorzichtig beleid - blijft gehandhaafd. Meer aandacht voor experimentele (woning)bouw en woonvormen, tevens voor ouderen en gehandicapten.</p>	<p>Ter verbetering van de werkgelegenheidssituatie wordt een actief beleid gevoerd, gericht op het aantrekken van bedrijven. Het bedrijfsleven wordt betrokken bij maatregelen gericht op de economische ontwikkeling in Vlaardingen. De gemeente speelt actief in op de mogelijkheden om werklozen bij het arbeidsproces te betrekken. Het werken met behulp van uitkering heeft daarbij de voorkeur boven het werken met behoud van uitkering. De gemeente geeft actief voorlichting over de mogelijkheden voor steun aan startende en tijdelijk niet rendabele bedrijven. Gestreefd wordt naar een verdergaande arbeidstijdverkorting in de eigen organisatie en deeltijdarbeid wordt bevorderd.</p>
PvdA	<p>Er is toenemende aandacht voor beter benutten v/d bestaande bebouwing, voor herinrichting en beheer v/d bestaande woningvoorraad. De projectgroepen van de verschillende stadsvernieuwingswijken stellen een stadsvernieuwings(deel) plan op. Dit plan is gekoppeld aan een bestemmingsplan. De gemeente ondersteunt initiatieven van bewoners om te komen tot gezamenlijk overleg in zaken als beheer, onderhoud, woningverbetering en zorg voor de woonomgeving. Sociale huurwoningen zijn in hoofdzaak bestemd voor stadsvernieuwingsgebieden. De renovatie van het na-oorlogs woningbezit wordt verder aangepakt. Het 'centrale punt woonruimteverdeling'- belangrijk voor doorzichtig beleid - blijft gehandhaafd. Meer aandacht voor experimentele (woning)bouw en woonvormen, tevens voor ouderen en gehandicapten.</p>	<p>Ter verbetering van de werkgelegenheidssituatie wordt een actief beleid gevoerd, gericht op het aantrekken van bedrijven. Het bedrijfsleven wordt betrokken bij maatregelen gericht op de economische ontwikkeling in Vlaardingen. De gemeente speelt actief in op de mogelijkheden om werklozen bij het arbeidsproces te betrekken. Het werken met behulp van uitkering heeft daarbij de voorkeur boven het werken met behoud van uitkering. De gemeente geeft actief voorlichting over de mogelijkheden voor steun aan startende en tijdelijk niet rendabele bedrijven. Gestreefd wordt naar een verdergaande arbeidstijdverkorting in de eigen organisatie en deeltijdarbeid wordt bevorderd.</p>

soc.zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>Gemeenten zijn niet in staat een inkomensbeleid te voeren. Maar waar mensen in de knel raken zullen de gemeenten naar hun beste vermogen moeten zien te voorkomen dat mensen in een uitzichtloze situatie geraken. Het gemeentebestuur bevordert de duidelijkheid en doorzichtigheid van de G.S.D. De verwijzing van uitkeringsgerechtigden met schulden naar de gemeentelijke kredietbank wordt nader bezien. De gemeentelijke kredietbank stelt zich meer als publieksbank op.</p>	<p>Overbodige bureaucrativering en overregulering moet worden aangepakt. Zaken, die groepen burgers aangaan, moeten zoveel mogelijk door die groepen zelf te regelen zijn. Regels, procedures, besluitvorming en de gemeentelijke organisatie moet begrijpelijk en zo eenvoudig mogelijk zijn. Inspraak moet wel reëel zijn. Als inspraak niet meer zinnig is, is goede en tijdige informatie en openbaarheid noodzakelijk. Zaken die groepen van burgers direkt aangaan worden zoveel mogelijk door hen zelf geregeld, zoals: uitbreiding van het zelfbeheer van wijkaccommodaties; budgettoedeling op diverse terreinen aan buurten, waarbij de bewoners de besteding mede bepalen; versterking van de ondersteuning t.b.v. (bewoners)organisaties bij inspraakprocessen bij renovatie, wijkvernieuwing en wijkwelzijn.</p>
<p>Gemeenten zijn niet in staat een inkomensbeleid te voeren. Maar waar mensen in de knel raken zullen de gemeenten naar hun beste vermogen moeten zien te voorkomen dat mensen in een uitzichtloze situatie geraken. Het gemeentebestuur bevordert de duidelijkheid en doorzichtigheid van de G.S.D. De gemeentelijke kredietbank stelt zich meer als publieksbank op.</p>	<p>Overbodige bureaucrativering en overregulering moet worden aangepakt. Zaken, die groepen burgers aangaan, moeten zoveel mogelijk door die groepen zelf te regelen zijn. Regels, procedures, besluitvorming moet begrijpelijk en zo eenvoudig mogelijk zijn. Inspraak moet wel reëel zijn. Als inspraak niet meer zinnig is, is goede en tijdige informatie en openbaarheid noodzakelijk. Zaken die groepen van burgers direkt aangaan worden zoveel mogelijk door hen zelf geregeld, zoals: uitbreiding van het zelfbeheer van wijkaccommodaties; budgettoedeling op diverse terreinen aan buurten, waarbij de bewoners de besteding mede bepalen; versterking van de ondersteuning t.b.v. (bewoners)organisaties bij inspraakprocessen bij renovatie, wijkvernieuwing en wijkwelzijn.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woon ~~om~~ geving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 3 VVD 1	<p>In een overlegplatform van gemeenten en corporaties dient het beleid aangaande nieuwbouw, woningverbetering, woningtoewijzing en democratisering van de corporaties aan de orde te komen. Het streven is erop gericht om organisaties van woonconsumenten hierbij te betrekken. Met speciale aandacht voor de laagstbetaalden worden woningbouwprogramma's vastgesteld.</p> <p>Groot onderhoud en renovatie hebben de voorkeur, bewoners worden in een zo vroeg mogelijk stadium bij de planvorming betrokken. Nog dit jaar dienen de resultaten van een leegstandsonderzoek aan de gemeenteraad te worden overlegd.</p>	<p>Er komt versterking van de algemene voorlichting over de mogelijkheden tot scholing en vorming met behoud van uitkering.</p> <p>Vrijwilligerswerk is geen alternatief voor de inzet van beroepskrachten. De ontwikkeling van vrijwilligerswerk dient zich te richten op het sociaal cultureel werk en het verenigingsleven.</p>
PvdA	<p>Verbetering van de bestaande voorraad staat in de stadsvernieuwing voorop.</p> <p>Bij de invoering van de decentralisatie moet er tussen de gemeente en de woningbouwcorporaties overeenstemming bestaan over de verdeling nieuw- en vernieuwbouw van woningen, de woonruimteverdeling en de democratisering van de corporaties.</p> <p>De particuliere woningverbetering wordt versterkt voortgezet, met name in stadsvernieuwinggebieden. Nagegaan moet worden of een deel van het budget te gebruiken is voor een projectmatige aanpak, waar mogelijk in samenhang met buurtverbetering. Een onderzoek naar de oorzaken van de leegstand en mogelijke oplossingen is zeer wenselijk.</p>	<p>Welzijnsinstellingen dienen zich met prioriteit in te zetten voor de verbetering van de positie van langdurig werklozen.</p> <p>Algemene voorlichting over de mogelijkheden tot scholing en vorming met behoud van uitkering behoudt de aandacht.</p>
VVD	<p>De woningproductie moet worden afgestemd op de reële behoefte. Het bouwprogramma wordt daarvoor jaarlijks gecontroleerd.</p> <p>Het gemeentebestuur zal in wijken en kernen aan gerechtvaardigde verlangens van de bewoners tegemoet komen.</p>	<p>Aan het terugdringen van de werkloosheid dient een zeer hoge prioriteit te worden toegekend. Het gemeentebestuur dient een centraal informatiepunt te openen voor startende ondernemers. Het midden- en kleinbedrijf zal alle mogelijke steun geboden moeten worden. Langdurig werklozen moeten goed begeleid worden. Hiervoor is nauwe samenwerking tussen GAB en GSD nodig.</p>

ter- reinen college- en partij- programma's	wonen/woonomgeving	arbeidsmarkt/werkloosheid
college zetels: PvdA 2 CDA 2 VVD 1	<p>Zwolle is een groei stad. Bij voortgaande woningproductie moet gestreefd worden naar o.a.</p> <ul style="list-style-type: none"> - gedifferentieerdheid in woningtypen - aanvaardbaar woon- en leefmilieu door tegengaan van verdere verdichting - lage woonlasten en aandacht voor ouderen en jongeren <p>Aan de stadsvernieuingsproblematiek moet een hoge prioriteit worden gegeven. Financieel betekent dit f. 100.000,— extra per jaar in het fonds stadsvernieuwing. Aandacht moet er ook zijn voor verbetering van het woon- en leefmilieu in de bestaande delen van de stad, m.n. de wijk Holtenbroek. Voor de binnenstad moet een structuurplan ontwikkeld worden.</p>	<p>De gemeentelijke overheid zal initiatieven stimuleren en creëren, die tot vermindering van de werkloosheid leiden alsmede tot een verbetering van de situatie van werklozen door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbeterde coördinatie van de niet-commerciële werkgelegenheidsprojecten binnen de gemeente; - kleinschalige projecten voor werklozen die op termijn loonvormend kunnen zijn stimuleren o.a. door oprichting van een bedrijvencentrum; - scholingsprogramma's in samenwerking met bedrijfsleven en scholingsinstituten. Waar mogelijk zal getracht worden in samenwerking met het buurtwerk werkloze jongeren uit de buurt hierbij in te schakelen. Daarnaast probeert Zwolle een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven te bewerkstelligen.
PvdA	<p>Iedere woningzoekende van 18 en ouder heeft in principe recht op betaalbare woonruimte. Woningmarktonderzoek is noodzakelijk om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Extra stimulansen (subsidie en begeleiding) voor verbetering v.d. bestaande woningvoorraad is nodig. De woonfunctie in de binnenstad moet worden gestimuleerd. In de toekomst moet meer gedifferentieerd worden gebouwd, aangepast aan behoeften van verschillende doelgroepen. Stadsvernieuwing omvat ook een totaal vernieuwingsproces van een buurt. Het programma van groot onderhoud aan corporatiewoningen moet worden opgevoerd. Kernbegrippen zijn: zelfwerkzaamheid van de burger, buurtbeheer, cascobouw. Centrale registratie en toewijzing is noodzakelijk. Er moet een totale inspraakverordening komen.</p>	<p>De gemeente moet, aldus de PVDA, een actief werkgelegenheidsbeleid voeren. Er moet een gemeentelijk actieplan worden ontwikkeld en een bureau dat als coördinatiepunt gaat fungeren en een gemeentelijk fonds voor sociaal-economisch beleid moet worden ingesteld. Prioriteit in het beleid is het verminderen van de jeugdwerkloosheid. De gemeente zal ook een stimulerende rol moeten nemen bij het stimuleren van inlopen van achterstand van vrouwen in automatiserings- en technische beroepen.</p>
CDA	<p>Woonruimteverdeling, ombouw/verbouw/beheer en zorg voor de bestaande woningvoorraad en nieuwbouw moeten op elkaar worden afgestemd. De gemeente zal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een integraal beleid voeren vastgelegd in een volkshuisvestingsplan; - een rechtvaardiger verdeling van woonruimte nastreven; - verantwoordelijkheid, betrokkenheid van huurders stimuleren; - er aandacht geven bepaalde doelgroepen zoals ouderen, gehandicapten, maar ook jongeren, culturele minderheden, alternatieve woonvormen. Ten behoeve van stadsvernieuwing voert de gemeente een actief aan- en verkoopbeleid t.a.v. grond en opstallen. Zij stimuleert kleinschalige werkgelegenheid in deze gebieden. Zoveel mogelijk wordt uitgegaan van het instandhouden van bestaande goede stadsdelen en herstellen van vervallen delen. 	<p>Het economisch beleid van gemeente en provincie moet zich richten op behoud en uitbreiding van betaalde en onbetaalde arbeid. Deregulering en het toekennen van taken op het gebied van arbeidsmarktbeleid en bedrijfsadviesing aan het georganiseerde bedrijfsleven is noodzakelijk. De gemeente zal meehelpen de werkgelegenheid te bevorderen door het scheppen van deeltijdbanen, kansarme groepen via stageplaatsen ervaring op te laten doen en daarna in dienst te nemen. Voor m.n. werkloze jongeren worden werkloosheidsprojecten met behoud van uitkering opgezet (zoals bij stadsvernieuwing, renoveren oude panden e.d.) De sociale werkplaatsen worden actief ingeschakeld in het economisch herstelbeleid. Werkgelegenheid wordt gestimuleerd door eigen investeringen.</p>
VVD	<p>De VVD wil een evenwichtige verdeling tussen huur- en koopwoningen en bepleit daarbij ook een aanbod van goedkope vrije sectorwoningen. Nieuwe woonvormen moeten aansluiten bij de wensen van de bevolking. Eenvormigheid in nieuwbouw en vernieuwingsgebieden moet worden vermeden. Een overmatige verstoring van goede getalsmatige verhoudingen in de woonwijken dient te worden beperkt. Stadsvernieuwing betreft niet alleen woningbouw, maar ook de woonomgeving, bedrijven, recreatieve voorzieningen e.d. Stadsvernieuwingplannen moeten zo globaal mogelijk zijn. Daarbij is een leefmilieuverordening niet nodig.</p>	<p>Ten behoeve van de bestrijding van werkloosheid onder jongeren met een lage scholingsgraad of andersoortige achterstand moet gestreefd worden naar het opzetten van specifieke projecten die economisch haalbaar zijn.</p>

soc.zaken/inkomensproblematiek	openbaar bestuur
<p>Een van de uitgangspunten bij het maken van politieke keuzen t.a.v. het financieel beleid is: de woonlasten van de burgers in Zwolle moeten zo laag mogelijk worden gehouden. Mogelijk kan een verschuiving van de belastingdruk plaatsvinden.</p> <p>t.a.v. de minima ziet de gemeente mogelijkheden in het creëren van een risico- of noodfonds, een verbetering van de uitvoering van het bestaande kwietscheldingsbeleid.</p>	<p>Het beleid, en beleidsvoornemens van de gemeente moeten duidelijk gemaakt worden door verspreiding van in begrijpelijke taal geschreven samenvattingen van de belangrijkste nota's en begrotingen. Bijzondere aandacht hierbij dient te worden gegeven aan etnische groepen. Mogelijk kan via gerichte opiniepeilingen de bevolking geraadpleegd worden over belangrijke beleidsvoornemens.</p> <p>De commissie voor de verzoekschriften zal worden omgevormd tot een gemeentelijke ombudscommissie.</p> <p>Onderzocht zal verder worden hoe de relatie burger en bestuur verbeterd kan worden.</p>
<p>De PVDA wil dat de gemeente gerichte inkomenspolitieke maatregelen voor kwetsbare groepen treft, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - belastingen en tarieven relateren aan koopkrachtontwikkelingen - actief en ruimhartig kwietscheldingsbeleid - inkomensafhankelijke bijdragen voor contributies en les gelden - instelling fonds schuldsanering - zo laag mogelijke tarieven voor leningen bij de stadsbank - actief bemiddelen dat mensen, indien noodzakelijk, goedkopere woningen krijgen - de GSD moet cliëntgericht blijven werken en strafkortingen bij hoge uitzondering opleggen. 	<p>t.a.v. voorlichting en inspraak formuleert de PVDA een aantal actiepunten, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de bevolking moet stelselmatig worden gewezen op beroepsmogelijkheden - de commissie voor verzoekschriften moet een ombudscommissie worden - voorlichting moet duidelijk, systematisch en tijdig afgegeven worden. Informatie moet zijn afgestemd op de doelgroep - inspraak moet een daadwerkelijke beïnvloedingsmogelijkheid zijn voor de burger en resultaten moeten zichtbaar zijn voor de beslissing wordt genomen - een algemene inspraakverordening moet worden ingevoerd.
<p>Het sociale beleid moet, volgens het CDA, erop gericht zijn burgers weer in staat te stellen zelfstandig deel te nemen aan het maatschappelijk leven en het arbeidsbestel. De gemeente stimuleert samenwerking tussen betrokken organisaties en particulier initiatief, waarbij belangen van economisch niet actieven worden gewaarborgd.</p> <p>Gedragingen die de verantwoordelijkheid van burger en overheid voor de medemens en de samenleving frustreren (fraude, onelgenlijk gebruik) wordt bestreden.</p>	<p>De gemeente zal, aldus het CDA, actief informatie aan de burger moeten verstrekken over het te voeren beleid. Openheid van bestuur is nodig. Burgers krijgen in principe sprekkrecht tijdens commissievergaderingen.</p> <p>Inspraak is van belang, maar er moet duidelijkheid zijn binnen welke termijn en welk beleidskader de inspraak plaatsvindt. De gemeente zal het opstellen van alternatieven ondersteunen.</p> <p>De gemeente legt verantwoording af van wat zij met de uitkomsten van de inspraak heeft gedaan.</p>
<p>Om de toenemende werkdruk bij de maatschappelijke begeleiding van de cliënten te verminderen, dient deze te worden vertrouwd aan de daartoe geëigende instellingen.</p> <p>De functie van sociaal onderzoeker moet worden gehandhaafd. Eventueel moet er een tweede functionaris komen.</p>	<p>De VVD is van mening dat d.m.v. voorlichting en de juiste mate van openbaarheid een evenwicht tussen eigen verantwoordelijkheid van de burger en de overheidszorg kan worden gevonden.</p> <p>De gemeente dient haar beleidsvoornemens tijdig en duidelijk aan de burger kenbaar te maken, opdat daadwerkelijk v.d. inspraakmogelijkheid gebruik gemaakt kan worden. Bij belangrijke maatregelen die de gehele bevolking aangaan is het van belang de bevolking te raadplegen d.m.v. een gerichte opiniepeiling.</p>

WEG NAAR VERNIEUWING VAN BUURTEN BLIJFT GEPLAVEID MET LOSLIGGENDE TEGELS

Wie de collegeprogramma's en de programma's van de grotere politieke partijen op plaatselijk niveau beziet, gaat bijna denken: dat moet wel goedkomen. Geïntegreerde aanpak, projectmatige benadering, budgetsystemen, oplossen problematiek noodkopers, beheerplannen/leefmilieuverordeningen, medebeslissingsrecht bewoners, zelfwerkzaamheid, beheersen en terugdringen woonlasten etc., zijn troef. Stuk voor stuk thema's waarvoor bewoners en opbouwwerk zich voortdurend hebben ingezet. Natuurlijk is het verheugend dat in de lokale situatie van grote steden en middelgrote plaatsen de belangrijke actiepunten van stadsvernieuwing uit de jaren '70 zijn overgenomen. Niet in de laatste plaats omdat de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing van kracht is geworden.

Het proces van verbetering van buurten is in de dagelijkse werkelijkheid echter ingewikkelder dan goede voornemens van politieke partijen en Colleges van B en W: een grote vloed van krachten werkt in op het stadsvernieuwingsgebeuren. Op een aantal belangrijke ontwikkelingen zal ik ingaan.

De kijk naar boven

Lokale overheden stellen zich allerlei taken voor de stadsvernieuwing. Er worden vaak goed uitgewerkte plannen en programma's gemaakt, die plaatselijk vastlopen op de beperkte budgetten van het gedecentraliseerd stadsvernieuwingsfonds. Aanvulling van middelen landelijk zit er evenwel niet in. Integendeel.

Het Regeerakkoord heeft een reeks van maatregelen in petto, die negatief uitwerken op de buurtvernieuwing: stapsgewijze verlaging van het nieuwbouwprogramma in de sociale sector tot 30.000 woningen in 1990; uitgaven in de sfeer van subsidies worden teruggedrongen, inclusief de gevolgen van rentedaling en het streven naar deregulering; de huurharmonisatie wordt voortgezet en de huurwetgeving wordt geliberaliseerd; de woningverbeteringsregeling wordt (budgettair neutraal) gewijzigd. Als 'tegenwicht' moet er een intergemeentelijk risicofonds komen voor een woonlastenverzekering met deelname van particuliere maatschappijen en er moet nieuw gebouwd worden waar geen evenwicht in de woningmarkt is. En dan hebben we het nog slechts over de volkshuisvestingssector waar de uitgaven 1,5 miljard terug moeten. De meeste andere sectoren krijgen het ook "voor de kiezen": welzijn en cultuur, onderwijs, gezondheidszorg, uitkeringen aan de gemeente etc.

Heroverweging, deregulering, privatisering, reorganisatie van rijksdiensten vragen ambtelijke energie en aandacht. Energie en aandacht die in de praktijk ten koste zal gaan van snelle medewerking aan plaatselijke plannen. Lokale ambtenaren zitten vaak in een vergelijkbare positie door bezuinigingen op de gemeentebegroting.

Daarbij komt dat het stadsvernieuwingsprogramma steeds omvangrijker wordt of zou moeten worden. De verbetering van de 20-40 gordel van de grote steden en de na-oorlogse wijken (groot onderhoud en woningisolatievragen geld en personeel, naast de traditionele 19e eeuwse gordel. Gemeentes en woningcorporaties worden tot onmogelijke prioriteitsstelling gedwongen.

Gemeentebesturen van de oudere steden moeten tegelijkertijd opboksen tegen de gevolgen van een groeikernenbeleid, zoals dat door de rijks-

overheid is bedacht. De heer Nozeman van de Universiteit van Amsterdam heeft recent een onderzoek afgerond, waarin zijn conclusie is dat wel de suburbanisatie (bouwen bij de kleinere kernen) tot stilstand is gekomen, maar dat het beleid op twee centrale doelstellingen mislukt is: de mobiliteit (verkeersstroom) is toegenomen en de samenstelling van de bevolking is onevenwichtiger geworden. Met alle gevolgen vandien voor de leefbaarheid en de koopkracht van de grote steden.

De blik omlaag

Een geïntegreerde aanpak met inzet van personeel en middelen uit verschillende sectoren, moet in eerste instantie op het laagste niveau vorm krijgen. De programma's van politieke partijen en de dagelijkse gang van zaken, leert ons dat dit een verre van eenvoudige zaak is. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat een aantal gemeentes daarin verder zijn dan anderen.

Het feit blijft dat, naar mijn ervaring, de (subsidie)routes van volkshuisvesting en stadsvernieuwingsfonds redelijk vastgelegd zijn, maar dat de overige sectoren er veelal met de haren bijgesleept moeten worden.

Wat te denken van de aanpak, waarbij werkgelegenheidsprogramma's voor werkzoekenden uit een buurt gekoppeld worden aan vernieuwing van de buurten zelf. Hier en daara een leuk initiatief, zoals in Den Haag, maar van een systematische planmatige benadering in de verschillende gemeentes is nog maar heel weinig te bespeuren. Terwijl juist door een geïntegreerde werkwijze aanzetten kunnen worden gegeven de cirkelgang laag inkomen, lage opleiding, geen werk, slechte woon- en leefsituatie, te doorbreken.

Kop omhoog

Houden we de blik naar beneden - en uiteraard de kop omhoog - dan komen we bij de vraag wat bewonersgroepen en opbouwwerk kunnen doen om de losliggende tegels (weer) vast te krijgen.

Een voor de hand liggende conclusie lijkt dan: gemeente, bewoners en opbouwwerk samen naar Den Haag. Een goede zaak volgens mij, waarbij Haagse bewoners terecht stellen "Niet naar Den Haag, maar naar Het Binnenhof". In deze coalitie met gemeente moeten bewoners en opbouwwerk bedacht zijn op enig onkruid tussen de tegels.

"Bouwen voor de buurt" is onder druk van de politiek economische omstandigheden in een aantal gemeentes niet zo vanzelfsprekend meer. Begrippen als wervend woonklimaat, stedelijk herstructureringsbeleid, versterkte voortzetting particuliere woningverbetering, aantrekken hogere inkomens, optimale verhouding huur- en koopwoningen e.d., kunnen gemakkelijk tegen de zittende bewoners gebruikt worden.

Daarnaast is het goed de financiële vertaling van het programmakkoord van B&W na te slaan om de echte prioriteiten te bekijken.

Een kritische coalitie dus naar Het Binnenhof, wat mij betreft.

Veel werk binnen de stadsvernieuwing zal, in de komende jaren, door 'privatisering' in de samenleving zelf moeten plaatsvinden via organisatievormen van deze tijd die in sterke mate ingegeven zijn door de politiek-economische realiteit van het moment. Een energie-service-onderneming die zorgvuldig inspeelt op (toegenomen) fiscale faciliteiten, is waarschijnlijk meer eigentijds dan het bewerken van verhuurders of het accepteren van isolatieplannen, zoals die door woningcorporaties worden voorgeschoteld. In de college-programma's ben ik deze gedachtenontwikkeling van zelfwerkzaamheid maar heel weinig tegengekomen.

DE MARGES VAN EEN GEMEENTELIJK BELEID ZIJN SMAL

Een impressie te verwoorden van het lokale arbeidsmarkt- en werkloosheidsbeleid is eigenlijk alleen goed mogelijk als tegelijkertijd inzicht geboden wordt in de financiële inspanningen die gemeenten op dit terrein zich willen getroosten.

Deze gegevens staan niet ter beschikking. Ik heb er overigens begrip voor dat een analyse van het voorgenomen beleid in relatie tot de middelen die er voor vrijgemaakt worden, enigszins de "optiek" van dit nummer te buiten gaat.

Als ik naar het gemeentelijke arbeidsmarkt- en arbeidsvoorzieningenbeleid kijk, springt er naar mijn indruk een aantal zaken uit. Algemene tendens is dat gemeenten actief inspelen op het arbeidsvoorzieningenbeleid. De zorg om de positie en mogelijkheden van met name mensen die al langere tijd werkloos zijn komt duidelijk tot uiting.

Opvallend daarbij is dat het arbeidsmarkt- en arbeidsvoorzieningenbeleid niet als een geïsoleerde activiteit wordt gezien, maar duidelijk in samenhang gesitueerd wordt met een opvangbeleid en een werkgelegenheidsbeleid. Het meest duidelijk is deze samenhangende beleidsvoering terug te vinden in het collegeprogramma van een stad als Tilburg, maar ook in andere plaatsen is deze samenhang, of ontwikkeling in die richting terug te vinden.

Zeker in vergelijking met het vorig verschenen Themanummer van Mededelingen Opbouwwerk "Wethouder/Werkloosheid" heb ik de indruk dat gemeentebesturen meer samenhang in de beleidsvoering hebben gebracht, o.a. ook tot uitdrukking komend in de versterking van de ambtelijke organisatie. Vanuit mijn eigen ervaringen als coördinator van de St. Werkgelegenheid in Capelle a/d IJssel, beschouw ik het als zeer wenselijk wanneer de activiteiten en inspanningen van het opbouwwerk en sociaal-cultureel werk rond opvang- en werkervaringsprojecten erkend worden als een "voorportaal" voor het te voeren arbeidsvoorzieningen- en werkgelegenheidsbeleid.

Verder vind ik een opvallend punt dat nu nog slechts incidenteel een relatie gelegd wordt tussen het scheppen van werk en het tegelijkertijd voorzien in maatschappelijke behoeften.

Weliswaar heeft het Gemeenschapstakenplan van Van der Louw zich nooit in een al te grote populariteit mogen verheugen, maar als idee was het zeker niet slecht; zeker niet als pogingen waren ondernomen om de condities en faciliteiten aanzienlijk te verbeteren. Ik denk dat de koppeling van werkgelegenheidsinitiatieven aan maatschappelijke noden gedeeltelijk nog spreekt uit de prioriteit die toegekend wordt aan de bestrijding van de werkloosheid in met name de oude stadswijken. Zo lees ik althans de voornemens en inspanningen van bijvoorbeeld de Gemeente Den Haag om ten behoeve van stadsdelen, waar de concentratie van langdurig werklozen het hoogst is, het Gemeentelijk Arbeidsbureau te deconcentreren en werkervaring- en alternatieve werkprojecten te ondersteunen. Ook de relatie die met stadsvernieuwingsinspanningen wordt gelegd, lijkt in die richting te wijzen.

Iets anders is dat naast een territoriale invalshoek, ook een doelgroepenbeleid als invalshoek sterk waarneembaar is. De gemeenten nemen de zwakke arbeidsmarktpositie van vrouwen, meisjes, schoolverlaters en van migranten behoorlijk serieus. In dat licht vind ik het wel opvallend dat de arbeidsduurverkorting bij de gemeente zelf, toch een groot plaatselijk werkgever, slechts incidenteel

teel als instrument voor het voeren van een arbeidsmarktbeleid gezien wordt. Er komt wel naar voren dat bij de herbezetting van de vrijkomende uren als gevolg van de arbeidsduurverkorting, zwakke groepen op de arbeidsmarkt een voorkeur hebben. Maar er komt weinig naar voren in hoeverre dit instrument ook in relatie gezien wordt met scholingsprogramma's, werkervarings- en arbeidsinpassingsprojecten.

Een laatste duidelijk punt is de uitgesproken voorkeur voor terugploegexperimenten. Het beschikbaar maken van dit instrument voor de non-profit sector heeft een hoge prioriteit, waarbij de behoefte te constateren valt om met eigen plaatselijke modellen te werken. Terecht dat de Rijksoverheid gevraagd wordt gemeenten de nodige experimenteerruimte te verschaffen.

Het geheel overziend kom ik tot de volgende conclusies:

- De marges van een eigen gemeentelijk beleid zijn smal. Op het gebied van de werkloosheidsbestrijding zijn de gemeenten trendvolgers van de centrale overheid, met alle risico's van dien.
- Het gemeentelijk beleid en het arbeidsvoorzieningenbeleid wordt redelijk op elkaar afgestemd, waarbij de middelen vanuit het arbeidsvoorzieningenbeleid in samenhang gezien worden met middelen van het sociaal-cultureel werk en het onderwijs.
- Deze integratie kan de komende jaren wel eens lelijk op de tocht komen te staan als de voorgenomen bezuinigingen op het sociaal-cultureel werk en het onderwijs doorgevoerd worden. Het effect daarvan kan zijn dat het arbeidsvoorzieningen-instrumentarium wederom op zichzelf komt te staan.

In dat verband ben ik zeer benieuwd naar, maar ook bevreesd voor, de afwegingen die gemeenten gaan maken bij het doorvoeren van de bezuinigingen: nl. of daarbij de inspanningen van opbouwwerk ook in samenhang gezien worden met de condities die deze werksoort aanlevert voor het weer een perspectief bieden op een betaalde baan voor grote groepen langdurig werklozen.

Louis Ouwerkerk,
Coördinator St. Werkgelegenheid
Capelle aan de IJssel

BEPERKINGEN EN KANSEN

Een gemeentelijk beleid voor huishoudens met een inkomen rond het niveau van het sociaal minimum is om diverse redenen een curieuze affaire. In de meeste gemeenten komen maatregelen op dit terrein voort uit een bureaucratisch soort charitatieve inspiratie, "ter leniging van koopkrachttekorten", alsof er in dit land al niet sinds de introductie van de bijstandswet afgesproken is, dat de landelijke overheid erop zal toezien, dat niemand beneden een redelijk, menswaardig bestaansminimum hoeft te leven.

Een tweede reden die men voor een intensief gemeentelijk minimabeleid, zeker in de grotere steden, kan bespeuren, is de hoop dat de huishoudens in betalingsproblemen, met wat extra geld en aandacht, tenminste de gemeentelijke nutsbedrijven zullen (blijven) betalen. Zouden ze dat niet doen, dan komt niet alleen de beurs van het huishouden met een minimum-inkomen maar wellicht ook de gemeentelijke kas in het gedrang.

Beziet men de inhoud van het gemeentelijk minimabeleid, dan levert dit beleid het huishouden met een minimum niet veel meer op dan één à twee honderd gulden per jaar.

Om deze paar centen te produceren moet er een flinke bureaucratische inspanning geleverd worden, waarbij het de vraag is of de baten de kosten dekken.

Tevens moet ten aanzien van al deze "nieuwe" initiatieven worden opgemerkt, dat ze, mede onder invloed van de minimacirculaire van Staatssecretaris de Graaf, praktisch allemaal al bestaande mogelijkheden zijn. De hele routine rond de ontheffing, kwijtschelding en reductie van gemeentelijke rechten en opcenten volgt de regels van het reeds lang bestaande belastingenregime.

Wat er wordt gemeld omtrent de mogelijkheden van de bijstandswet (in het kader van de draagkrachtbijstand, de individualisering van de wetstoe-passing, aangaande het bestofte artikel 7, handelend over de rol van het charitatief initiatief) zijn reeds lang bestaande juridische feiten. Betrekkelijk nieuw zijn de voorgestelde samenwerkingsverbanden op gemeentelijk niveau tussen sociale diensten, kredietbanken en particuliere organisaties bij de behandeling van schuldproblemen. Inhoudelijke beleidsvernieuwing is daar nauwelijks bij. Of de samenwerking meerwaarde geeft voor de cliënt in problemen moet worden afgewacht.

De grote mate van activiteit in het formuleren van een eigen gemeentelijk minimabeleid hangt samen met het verschijnen van het rapport "Minima zonder Marge" in 1984

In dit rapport werden een serie weinig revolutionaire aanbevelingen geformuleerd op drie niveaus.

- a. Op het niveau van de rijksoverheid werd aandacht gevraagd voor de verslechterende relatie tussen inkomsten en vaste uitgaven. Zaken als norminkomen, kinderbijslag, huur- en energieprijzen alsmede de werking van bijstandsregels stonden hier centraal.
- b. Op het niveau van de lokale overheden werd aandacht gevraagd voor de gemeentelijke belastingen, rechten en opcenten, voor de woonruimteverdeling, voor al te kostbare kanten van de renovatie en nieuwbouw en de financiële effecten bij lokaal subsidiebeleid.
- c. Voor de sociale diensten zelf werd gewezen op de kansen in diverse onderdelen van de bijstandswet en de mogelijkheden voor een effectief organisatie van de behandeling van schulden.

Uiteraard is het toe te juichen dat de aanbevelingen voor de lokale politiek en de sociale diensten in het gemeentelijk minimabeleid gestalte krijgen. Omdat er echter op rijksniveau naar de gedane aanbevelingen geen oren zijn, is het gevaar levensgroot aanwezig, dat het lokale minimabeleid politiek gaat gelden als schaamlap voor een falend inkomens- en woonlastenbeleid op rijksniveau.

Wanneer men niet uit het oog verliest dat de werkelijke oplossing voor de financiële problemen van de huishoudens met een minimuminkomen ligt in een verandering van de prioriteiten van regering en parlement, is een gemeentelijk minimabeleid het minste dat overheden en organisaties op lokaal niveau kunnen doen. Ze moesten zich echter wel realiseren, dat ze niet veel meer kunnen dan enkele minima meer voor een tijdje "drijvend" houden.

Het is op zijn zachtst gezegd merkwaardig dat sociale diensten en andere instellingen voor maatschappelijk werk zich pas de laatste jaren realiseren dat er uit wetten en faciliteiten nog meer ten gunste van de cliënte te halen valt dan tot voor kort praktijk was.

De tijd om nog zichtbare zoden aan de dijk te zetten begint echter op te raken.

Vervolgstudies op 'Minima zonder Marge' wijzen uit dat steeds meer huishoudens niet slechts financieel sterk in hun mogelijkheden beperkt worden, maar ook op maatschappelijk terrein gedwongen worden de betrekkingen met de omringende samenleving op een uiterst laag pitje te zetten. Het economisch overleven - het passen en meten, "de centen" - beheerst niet alleen hun hele dagelijkse leven, maar de gedwongen rationaliteit op de vierkante centimeter beperkt de reikwijdte en kwaliteit van hun sociale relaties in ernstige mate.

De vervolgstudies wijzen op een segmentatie in de samenleving op een lager niveau dan waar de veel besproken "tweedeling van de maatschappij" plaats zou vinden. Er lijkt zich aan de onderkant van de samenleving een categorie van diverse soorten huishoudens te ontwikkelen, die als gemeenschappelijk kenmerk hebben dat verbetering van hun positie - op de arbeidsmarkt, in het onderwijs, in het circuit van voorzieningen - vrijwel uitgesloten is. Niet alleen de positie van de ouders is in het geding, het lijkt erop dat ook de kinderen in deze huishoudens nauwelijks kans op opwaartse mobiliteit hebben. De 'inter-generationale armoede - die overigens nooit helemaal is weggeweest - neemt weer in omvang en intensiteit toe.

Daar ligt voor de sociale diensten en andere instellingen voor maatschappelijk werk het veld voor actie. De financieel-economische perikelen bepalen (opnieuw) steeds sterker de kwaliteit van het bestaan in de huishoudens op minimumniveau en bedreigen het welzijn van individuen en de sociale formaties waarvan ze deel uitmaken. Het lijkt erop dat nu weer eerst voor "das Fressen" gezorgd moet worden, voor men aan "die Moral" kan gaan sleutelen.

Sociale diensten en instellingen voor maatschappelijk werk dienen "de markt" in deze te volgen - dat vereist een herdefinitie van de rol van het maatschappelijk werk en zeker nieuwe vormen van samenwerking tussen sociale diensten en instellingen voor maatschappelijk werk.

AMBTELIJKE INVULLING OPENBAAR BESTUUR HEEFT DE OVERHAND

In 1946 verzuchtte Burgemeester Oud van Rotterdam al: "Een grote stad wordt ..., het kan niet anders, in menig opzicht door ambtenaren bestuurd".

Blijkens de bestuurlijke paragrafen in menig Collegeprogramma is die notie veertig jaar later actueler dan ooit. Waar het Rijksniveau kennelijk nog immer kolomsgewijze beleidsvoering produceert, weet het Gemeentelijk niveau zich sinds een aantal jaren nadrukkelijk geconfronteerd met de "samenhangen" en "verdichtingen" die essentieel zijn in tal van maatschappelijke vraagstukken.

Met name de leer-ervaringen opgedaan in de aanpak van complexe vraagstukken als de stadsvernieuwing, hebben belangrijke aanzetten gegeven tot projectsgewijze inzet van ambtelijke deskundigheid en vervolgens ook tot een toenemende delegatie van bevoegdheden (deconcentratie) aan dergelijke ambtelijke formaties. Uit de voorliggende Collegeprogramma's blijkt dat de deconcentratie-route een bestuursinstrument vormt dat toenemend toepassing vindt.

Er zijn tegen deze ontwikkeling, voor wie het adagium "De Raad staat aan het hoofd van de Gemeente" serieus neemt, wel de nodige bedenkingen aan te voeren. Burgers, organisaties en instellingen gaan steeds meer "zaken" doen met gemandateerde ambtenaren in plaats van zich tot de gekozen bestuurders te wenden. Volksvertegenwoordigers en burgers worden daardoor toenemend afhankelijk van het ambtenaren-apparaat. Minder aandacht is er voor ander instrumentarium, zoals het faciliteren (in staat stellen) van rond een bepaald vraagstuk relevant zijnde verbanden (van burgers, organisaties) zelf oplossingen en aanpakken te genereren; waarvan de uitkomsten ten behoeve van de politieke besluitvorming in de Gemeenteraad een (ambtelijke) beleids- en kwaliteitstoets ten stadhuis ondergaan. Dit terwijl uit oogpunt van het stimuleren van zelfwerkzaamheid en kostenbeheersing, maar ook en vooral uit oogpunt van een zichtbare en dominante positie van de Gemeenteraad de uitbouw van dergelijk instrumentarium uiterst relevant zou zijn. Nu valt het té uitsluitend als een "second best" te ontwaren; als een additionele vorm bij een doorzettend deconcentratiebeleid.

Met name Amsterdam blijft voortgaan op de ingezette "decentralisatie"-koers, waarbij deelgemeenteraden het voertuig moeten vormen. Hoezeer wellicht de tijd moet leren wat de uitkomsten daarvan zijn, vindt de vorming van extra bestuurslagen weinig navolging. Evenals Prof. Ten Berge verwacht ik van deze keuze aanmerkelijk meer bestuurskosten, een onduidelijke en frustrerende situatie rond bevoegdheden en politieke verantwoordelijkheid; en ten slotte dat juridisch een dergelijke zaak niet geheel afhankelijk kan zijn van enkele bepalingen in de Gemeentewet.

Andere favoriete instrumenten blijven voorlichting en inspraak, die toenemend ook aan reglementering onderworpen zijn in de vorm van door de Gemeenteraad vastgestelde procedure-verordeningen.

Gegeven de formele aard van dergelijke "spel-reglementen" en het veelal sectoraal toegesneden karakter ervan, blijken zij toch ook vaak knelpunten op te leveren. Op een recent in Delft gehouden symposium over stadsvernieuwing constateerde het Hoofd Stadsvernieuwing van die stad twijfels te hebben over de effectiviteit van die procedures: "de vergadercultuur begint rituele trekken te vertonen, waardoor de betrokkenheid van bewoners vermindert". In het opbouwwerk werd al eerder geconstateerd dat het zgn. "uitgelijnde insprekerschap" uiteindelijk slechts werkzaam

zal blijken voor beroepsvergadersaars en institutionele belangenbehartigers.

Een tendens lijkt dat met name "adviesraden" in populariteit achteruit boeren. Dat heeft verschillende oorzaken. Voorzover adviesraden een clustering van belangengroepen vormen, blijken zij telkenmale bij concrete maatschappelijke vraagstukken niet de veronderstelde representatieve doorsnee te zijn. Voorts is de formele positie bijna steeds die van "papieren tijger", waardoor betekenis van uitgebrachte (pré)adviezen betrekkelijk blijkt. En tenslotte heeft een mentaliteitsverandering bijgedragen tot een relativering van de betekenis van adviesraden: in een toenemende oriëntatie op "directe productiviteit" en "zaken-doen" blijken zij een te trage dienstfiets.

Meer in het algemeen kan worden gesteld dat hoewel de "stijl" en de te kiezen "vormen" de nodige variatie vertonen, de gemeentebesturen nadrukkelijk oog hebben voor de noodzaak van "samenhangende beleidsvoering" en gedurige communicatie over en participatie in beleidsvorming en -uitvoering essentieel achten.

Bij het vinden, toepassen van de vormgeving daaraan wordt nog te uitsluitend gedacht in "vormen" waarin ambtenaren als voertuig bij uitstek figureren. Dit ten koste van het "Primaat van de Raad".

HSA00100047
48
Tijdschriften MO

ISSN:
0168-06SX

is een mededelingenblad voor het opbouwwerk.

M.O. verschijnt tenminste 10 maal per jaar: zes gewone en 4 themanummers. Een abonnement kost f. 32,50. Bij meer-abonnementen reductie op aanvraag. Losse nrs. f. 4,50, themanrs. f. 5,25, excl. porto.

Prins Mauritslaan 26 Samenstelling: Jur de Haan, Charlotte Krop,
2582 LS Den Haag Chris Veldhuysen,
070-521354.